

DE

DELAVSKA ENOTNOST

4. 6. 1977 - ŠT. 22. - L. XXXVI. - CENA 4 DIN

GLAVNI UREDNIK:
VOJKO ČERNEČ

ODGOVORNI UREDNIK:
BOJAN SAMARIN

POREČ

Delovni zaključek izobraževanja

Ob koncu prejšnjega tedna se je v veliki dvorani in drugih prostorih hotela Delfin v Poreču z zaključnim seminarjem izteklet letošnji ciklus izobraževanja mladih in perspektivnih sindikalnih aktivistov v Sloveniji. Kakor smo že večkrat poročali, so se tečajniki iz vse Slovenije skozi leto dni v okviru dvome-sečnih programov izobraževali najprej v Jasnici in potem v Dolenjskih toplicah. Večina je zdaj prišla na dvodnevni seminar v Poreč, kjer se je še enkrat srečala s svojimi številnimi predavatelji in se pogovarjala o vprašanjih, ki so ta čas najbolj v ospredju.

Prvega dne je predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič govoril o aktualnih, idejnih in družbenopolitičnih nalogah sindikatov pri uresničevanju zakona o združenem delu, nakar je odgovoril na več zanimivih vprašanj, ki so še bolj osvetlila značilnost sedanjega družbenega trenutka in vloge sindikatov v njem.

Stefan Marcijan je govoril o organizacijsko metodičnem pristopu k uresničevanju vsebine zakona o združenem delu, popoldne pa sta direktor Plave lagune Šime Kalčič s sodelavci in Jože Malič vodila razpravo o vlogi in nalogah sindikata pri organizaciji športa in rekreacije v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela. Še posebej je bilo zanimivo, ker je razprava tekla v Poreču, ki že nekaj let sistematično skrbi za zanimive oblike letovanja naših delavcev s polnimi možnostmi za šport in aktivno rekreacijo in ne samo za »uniformirani« odhiti.

Drugega dne se je nekaj sto tečajnikov zbralo na pogovore v osmih delovnih skupinah. Pogovorili so se o uresničevanju samoupravljanja (pogovor je vodil Stefan Marcijan), samoupravnih sporazumih (Emil Šuštar), dohodkovnih odnosih in socialni politiki (Marjan Zupan in Nada Mikič-Bulc), splošnem ljudskem odporu v organizacijah združenega dela (Julij Planinc), inventivni dejavnosti (Jože Jan),

samoupravni delavski kontroli (Jože Tavčar), rekreaciji v TOZD (Jože Malič) in odnosih med TOZD in skupnimi službami (Andrija Vlahovič).

O podrobnostih seminarja poročamo na 4. in 5. strani

Delavci Iskrinega TOZD — Montaža elektromotorjev v Spodnji Idriji so minuli teden slavili delovno zmago, ki ne pomeni veliko pridobitev le za kolektiv, ampak za vso idrijsko občino in še posebej za idrijske rudarje. Z zagonom montažne linije asinhronskih elektromotorjev za hladilnike, ki jih bodo izdelovali za dansko tvrdko Danfoss, se je v tem kolektivu povečalo število delavcev za več kot sto. Od tega bodo do konca septembra, ko bo proizvodnja dokončno

stekla, zaposlili tudi blizu 80 nekdanjih idrijskih rudarjev. Z razširitvijo, ki jo načrtujejo v naslednjem letu, pa še nadaljnjih 20 do 30. Montažno linijo hladilniških elektromotorjev so pred leti razvili v Železnikih, sedaj pa so jo prenesli v Spodnjo Idrijo tudi zato, da bi pomagali zaposlovati rudarje, ki so z zaprtjem rudnika ostali brez dela. — Foto: A. Agnič

PRESEDSTVO SVETA ZVEZE SINDIKATOV JUGOSLAVIJE

BOLJ POGUMNO O SLABOSTIH

Število pritožb narašča, vendar to ne pomeni, da se povečuje tudi obseg kršitev samoupravnih pravic delavcev

Člani predsedstva sveta Zveze sindikatov Jugoslavije so na nedavni seji v Beogradu obravnavali družbenopolitične aspekte vlog in pritožb in naloge sindikatov.

V uvodu je o tem govoril sekretar sveta ZSJ Šefčet Jašari. Na dnevnem redu je bila tudi razprava o delu Titovega sklada za štipendiranje mladih delavcev in delavskih otrok, zatem sprejetje sklepov o udeležbi osnovne sindikalne organizacije pri sprejemanju in podpisovanju samoupravnega sporazuma o združevanju delavcev v TOZD ter potrditev zaključnega računa sveta ZSJ za minulo leto.

Šefčet Jašari je odgovoril na nekaj vprašanj našega sodelavca o pismenih vlogah in pritožbah, ki jih delavci pošiljajo svetu ZSJ. — Od sedmega kongresa ZSJ, ki je bil decembra leta 1974, je predsedstvo tokrat prvič razpravljalo o pritožbah delavcev, poslanih najvišjim organom sindikata. Najprej, koliko delavcev se je pritožilo od sedmega kongresa do zdaj?

— Svet Zveze sindikatov je v obdobju od 1974. do 1977. leta dobil 3390 pismenih pritožb in vlog. Bilo je tudi 1598 primerov,

ko so se delavci osebno oglasili na svetu. V enakem obdobju se je republiškim in pokrajinskim svetom pritožilo 7158 delavcev. Po obvestilih, ki smo jih dobili iz 19 občinskih in mestnih sindikalnih svetov, so tam dobili samo lani 7199 vlog in pritožb.

— Ali število pritožb iz leta v leto upada?

— Povečuje se, ker za nas, če gledamo v celoti, niso bistvene samo pritožbe, ki jih prejema sindikat. To pa ne pomeni, da se povečuje tudi število kršitev samoupravnih pravic delavcev, čeprav narašča število vlog in pritožb. Pojasnilo je preprosto: ustvarjeno je družbeno ozračje, v katerem ljudje bolj odkrito in sproščeno navajajo nepravilnosti in škodljive pojave.

— Zaradi česa se delavci najpogosteje pritožujejo?

— Zaradi kršenja pravic iz delovnega razmerja, zaposlovanja, razporejanja na delo, prenehanja delovnega razmerja, delitve osebnih dohodkov, stanovanjskih zadev ter zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

— Prav gotovo je med pritožbami tudi nekaj takšnih, ki niso utemeljene.

V več kot 50, v nekaterih okolišjih pa tudi v 85 odstotkih primerov so pritožbe utemeljene in jih rešijo v korist delavcev. Želim pa opozoriti, da je treba tudi del neutemeljenih pritožb sprejeti kot opozorilo, kot odsev težav, v katerih živi in dela posameznik ali skupina delavcev. Svojevstveno opozorilo je tudi to, da se razmeroma majhno število delavcev obrača na osnovne organizacije.

— Kako to pojasnjujete?

— Delavci se največkrat obrnejo na višji organ, potem ko izčrpajo vse možnosti za reševanje problemov v kolektivu in občini, pri tem pa osnovna organizacija ostane ob strani. Čeprav so organi v občinah mnogo bolj učinkoviti, zlasti v zadnjem času, se še dogajajo napake pri obravnavanju pritožb delavcev. Prav zato se delavci odločajo za pritožbo na višji organ. Če delavec vidi, da posameznik ali skupine vsiljujejo svoje rešitve, da organi upravljanja formalno sprejemajo sklepe, ki ne odsevajo volje delavcev, potem izgubi zaupanje v svoje okolje in se obrne na višji organ oziroma preskoči redno pot. P. VESELINOVIČ

V OKVIRU

Zakaj ne takoj med ljudi?

V organizacijah združenega dela v Sloveniji so se že začeli razgovori o uresničevanju zakona o združenem delu. Več kot sto jih bo, končani pa morajo biti v drugi polovici tega meseca.

O namenu, ki je vodil slovenske sindikate, da so se odločili za organizacijo teh razgovorov, ni treba veliko govoriti. Preprost in jasen je: spoznati stanje, pomagati pri razčiščevanju mnenj in odstranjevanju zavor, pospešiti razvoj v isto smer, da bodo delavci postali nosilci razprav in ustvarjalci novih družbeno-ekonomskih odnosov.

Zanimiva značilnost akcije, ki jo lahko pojmujejo tudi kot dopolnilo in nadaljevanje na pobudo CK ZKS že začete akcije 120« je, da ni slovenske občine, v kateri ne bo vsaj enega razgovora na to temo in da ni niti enega izmed 19 republiških odborov sindikatov, ki v akciji ne bi sodeloval tako, da bomo zares dobili — v smislu zakona — dovolj zanesljivo podobo o res dobrih, poprečnih in tudi slabih kolektivih. Gre seveda za vsebino nastajajočih odnosov, ne pa na zunanje fasade o nekakšnem delovanju, ki pa daje malo ali sploh nič sadov. Samo po sebi pa je razumljivo, da bo največ razprav v kolektivih tistih panog oziroma dejavnosti, ki štejejo med gospodarsko najpomembnejše, problematične ali pa sicer velike, če za merilo vzamemo število zaposlenih.

Za nami je komaj četrtnina vseh razgovorov, zato je o rezultatih še težko govoriti. Razkrivajo pa se nekatere značilnosti, o katerih bomo v prihodnje ne le še veliko govorili, ampak gotovo tudi kaj ukrenili. Če naj poskusimo pomesti pred lastnim pragom, bo pač treba vzeti pod posebno prizmo tista okolja, novogoriška občina, žal ni izjema, kjer so ustrezne po-

djetiško-predstavniške strukture, drugače reči niti ne moremo, sicer pripravile razgovor, vendar pa predstavnikov sindikalne organizacije nanj niso niti povabile! Vprašujemo se: koliko velja sindikat v tem okolju? Ga štejejo za »manj vrednega«, ker se ni uspel uveljaviti tako, da bi bil po volji vodstvu? Se ga morda »bojijo«? Videli bomo, kaj je res.

Prav gotovo je v tem času ena najvažnejših nalog priprava samoupravnih sporazumov o združevanju dela delavcev v TOZD, da o urejanju dohodkovnih odnosov ne govorimo posebej. Po dosedanjih razgovorih sodeč marsikje resno razmišljajo. Dokopali so se tudi že do nekaterih rešitev, denimo v Velenju, Nazarjuh, Ljubljani in še kje. To je lepo, toda: razpravljanje kljub vsemu ostaja v zelo ozkih krogih. »Modeli«, ki jih imajo, so navsezadnje teoretično lahko odlični in lahko »navdušujejo«, vendar pa brez praktičnega preskusa in kritične analize, kot jo lahko da le soočenje s pogledi delavcev, ki bodo uresničevali nove družbeno-ekonomske odnose, vendarle še vedno ostajamo pri izdelkih brez praktične uporabne vrednosti. Dolžnost sindikata torej je, da tudi začetne in vsaj v grobem izoblikovane pobude prenese med ljudi, jih pomaga preveriti v temeljiti razpravi, jih po potrebi tudi vrne »v popravilo« strokovnim in drugim službam, ves čas nastajanja končnih odločitev pa spodbuja in zahteva sprotno verifikiranje tudi drugih družbenopolitičnih organizacij in seveda samoupravnih organov. Potem bo ta sindikat res nosilec akcije, družbeno-ekonomski odnosi v konkretnem okolju pa odsev pretehtanih in zavestnih odločitev delovnih ljudi.

MILAN GOVEKAR

Pod pokroviteljstvom člana predsedstva SFRJ in predsedstva ZKJ Edvarda Kardelja so delavci tovarne Rašica minuli teden proslavili 30-letnico obstoja. Ob prisotnosti uglednih družbenopolitičnih delavcev Slovenije — Edvarda Kardelja, Mitje Ribičiča, Andreja Marinca, Andreja Verbiča, Franca Leskoška-Luke, Pepce Kardelj, Zdenke Kidrič in drugih ter delavk in delavcev tovarne — so na slovesni seji delavskega sveta pregledali uspehe pa tudi težave minulih trideset let. Tovarišu Edvardu Kardelju so ob tej priložnosti podelili spominsko listino »Rašica«. »Toplo se vam zahvaljujem za priznanje, ki ste mi ga dali s podelitvijo listine s plaketo,« je dejal Edvard Kardelj. »To priznanje me veseli tembolj, ker je prišlo iz kolektiva, ki je z vsem svojim delom in z uspehi, ki jih je dosegel, dokazal, da se globoko zaveda odgovornosti in vloge, ki jo mora imeti delavski razred, razred samoupravljalcev v naši socialistični družbi.« — Foto: A. Agnič

IZVRŠNI ODBOR REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV TRGOVINE SLOVENIJE

Delitev in povezovanje

Prve izkušnje akcije za uveljavljanje delitve po delu kažejo, da bodo morale trgovske delovne organizacije pri izdelavi samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke dosledneje spoštovati merila panožnega sporazuma — Največ nalog pri oblikovanju dohodkovnih povezav med trgovino in proizvodnjo

Pri uresničevanju delovnega dogovora o sodelovanju z nekaterimi organizacijami združenega dela trgovine pri akcijskem uresničevanju zakona o združenem delu — naj bi upoštevali predvsem tista zakonska določila, ki opredeljujejo dohodkovne odnose in delitev sredstev za osebne dohodke po rezultatih dela. Očitno je namreč, da je

doslej skrb domala vseh trgovskih delovnih organizacij veljala zgolj osebnim dohodkom. Temu se ne moremo niti čuditi, ker je zadnja leta v slovenski trgovini pri razporejanju dohodka in oblikovanju osnov in meril za delitev sredstev za osebne do-

hodke prevladoval sistem »plač«. Ta sistem je zdaj treba do konca leta v skladu z zahtevami zakona o združenem delu zamenjati z delitvijo osebnih dohodkov na podlagi živega in minulega dela. Le tako bodo delavci v trgovini spoznali, da dejansko upravljajo

in razpolagajo z vsemi sredstvi, ki so družbena lastnina in, kar je pri vsem najbolj pomembno, da je višina osebnih dohodkov neposredno odvisna od ustvarjenega dohodka. Če bodo to res dosegli, potem ne bo več prihajalo do nesoglasij pri razporejanju dohodka in pri delitvi sredstev za osebne dohodke.

Res je sicer, da je akcija za uveljavljanje delitve po rezultatih živega in minulega dela, ki jo je pripravil RO, komaj na začetku svoje poti, vendar prve izkušnje kažejo, da bi morale temeljne in druge organizacije združenega dela s področja trgovine pri izdelavi samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke dosledneje kot doslej upoštevati osnove in merila panožnega sporazuma.

Največ dela pa čaka trgovske delovne organizacije pri izvajanju akcije sindikatske, CK ZKS in republiške gospodarske zbornice na področju oblikovanja dohodkovnih odnosov med trgovino in proizvodnjo. Sedaj, ko so naloge opredeljene in ko so znani njihovi nosilci, delo pa bolj ali manj že poteka usklajeno med vsemi zainteresiranimi dejavniki, bo treba najprej na nekaterih konkretnih primerih dohodkovnega povezovanja ugotoviti, kako bo možno povezati med seboj proizvodnjo in trgovino in s tem uresničiti prvi del akcijskega programa pri uresničevanju zakona o združenem delu.

I. V.

NAJ OSTANE MED NAMI

Ocene o tem, kako je uspel letošnji cikel izobraževanja sindikalnih aktivistov, še niso docela zbrali in ovrednotili. Znanja je bilo na krožnikih kar veliko, koliko so ga pa tečajniki uspeli spraviti vase — to bomo videli šele malce kasneje...

Prejšnji teden smo v Poreču, kjer se je na zaključnem seminarju zbrala večina udeležencev dvomesečnih tečajev v Jasnici in Dolenjskih Toplicah, le slišali prvo neizpodbitno ugotovitev: »Za štiri udeležence so bili tečajji življenjsko usodni — poročili so se!« (Med seboj seveda.)

Tovariš Troha pa ob takem »prekoračenju učnega programa« le modro molči... I. T.

SODELOVANJE MED JLA IN SINDIKATI

Dosti potreb in stičnih točk

Brez sodelovanja z armado sindikati ne bi mogli zadovoljivo opravljati svojih nalog s področja ljudske obrambe in družbene samozaščite — Obojestranski »da« za tesnejše skupno sodelovanje na mnogih področjih

Sodelovanje med JLA in sindikati Slovenije je že utečeno in daje številne pozitivne rezultate. Morali pa bi ga še poglobiti in razširiti, z zornega kota sindikatov tudi zato, ker so dobili mnoge in pomembne naloge s področja ljudske obrambe in družbene samozaščite. Brez pomoči, zlasti strokovne, ki jo lahko nudi armada, teh svojih dolžnosti nikakor ne bodo mogli opravljati na zadovoljiv način.

Tako nekako bi lahko strnili vsebino razgovora med predstavnikoma ljubljanskega armadnega območja in Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil v torek popoldne v novem Domu JLA v Pivki. Med razgovorom, ki sta ga

vodila načelnik štaba ljubljanskega armadnega območja general-podpolkovnik Jože Ožbolt in predsednik RS ZSS inž. Janez Barborič, so navzoči starešine vseh samostojnih enot in garnizij ljubljanskega armadnega območja, sindikalni aktivisti in nekateri predstavniki slovenskega družbenopolitičnega in javnega življenja temeljiteje analizirali sodelovanje med armado in družbenopolitičnimi organizacijami in skupnostmi v Sloveniji. Tudi sodelovanje so ocenili kot uspešno in plodno. Pozitivna ocena (z nekaterimi dopolnilnimi predlogi) pa je veljala tudi tezum o sodelovanju med JLA in slovenskimi sindikati.

To sodelovanje že zajema in naj bi bilo v prihodnje še širše predvsem na področju ljudske obrambe in družbene samozaščite. Še okrepili naj bi se medsebojni obiski in spoznavanja, zlasti spoznavanje z delom in rezultati dela v JLA in organizacijah združenega dela. Pomembno je sodelovanje pri kadrovanju za vojaške poklice, pri organiziranju različnih vaj, pomembnih za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito ter pri spoznavanju in razvijanju tradicij NOB. Vsebinsko pa bo obogateno tudi sodelovanje na področju športne in informativne dejavnosti.

R. N.

S kršitelji na dan!

Izvršni odbor republiškega odbora Sindikata delavcev trgovine Slovenije se je odločil za ostre ukrepe proti vsem tistim trgovskim delovnim organizacijam, ki so lani izplačevale previsoke osebne dohodke. Tako bodo morali prizadeti kolektivi uskladi raven izplačanih mesečnih prejemkov zaposlenih s panožnim sporazumom o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke ter z resolucijo o družbenoekonomskem razvoju republike za leto 1976.

Po zbranih podatkih je samoupravni sporazum o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke za področje trgovine kršilo kar 43 temeljnih in drugih organizacij združenega dela, če pa k tem prištejemo še tiste, ki so dogovorjena merila presegle samo za 1 odstotek, je sporazum kršilo skupno 58 trgovskih delovnih organizacij, med njimi pa je 15 takih, ki so dogovorjena sredstva za osebne dohodke presegle že 1975. leta in so tako zdaj že drugič zapored na seznamu kršiteljev.

Čeprav se delegati IO RO Sindikata delavcev trgovine Slovenije na zadnji seji niso odločili, katere med kršitelji bodo predali pravobramilcem samoupravljanja, so kljub temu sklenili, da bodo predstavniki RO in skupne komisije v kratkem obiskali kolektive-kršitelje in se z njimi temeljito pogovorili o ukrepih, ki naj bi jih sindikat in druge družbenopolitične organizacije uveljavili, da bi pravni organi v teh delovnih organizacijah ter samoupravili napake.

I. V.

KAJ SMO STORILI...

ŽIVLJENJSKE IN DELOVNE RAZMERE

Lani smo v naši republiki sprejeli družbeni dogovor o minimalnih standardih za življenjske in kulturne razmere pri zaposlovanju delavcev. V njem je določeno, pod kakšnimi pogoji lahko delovne organizacije zaposlujejo nove delavce, hkrati pa so tudi določeni roki, v katerih naj bi v podjetjih uredili življenjske razmere delavcem, ki so že zaposleni.

Skratka, gre za to, kakšno malico naj bi delavci dobivali, kakšne naj bi bile sanitarne in druge naprave v podjetjih, kakšni naj bi bili stanovanjski in življenjski standardi v samskih domovih in drugo.

Potem ko je bil dogovor sprejet, so v delovnih — in drugih organizacijah, ki naj bi tudi sodelovale pri uresničevanju določil dogovora in zakona — začeli obravnavati in sprejemati samoupravne sporazume o minimalnih življenjskih in kulturnih standardih pri zaposlovanju delavcev. Žal pa se že tu zatika. Po zadnjih podatkih — s konca maja — so sporazume podpisali v 18 občinah, v 17 jih še podpisujejo, v 14 razpravljajo, v 6 kraško obalnih občinah pa je sporazum še v obliki osnutka. Ker gre za sorazmerno zahtevno področje, saj bo uresničevanje sporazumov marsikje zahtevalo znatna sredstva, smo kajpak lahko v skrbeh zavoljo zamud, ki že nastajajo. Marsikje obstaja bojazen, da bodo sporazum tudi zelo težko uresničevali.

Zlasti problematične so nove investicije v proizvodne zmogljivosti tam, kjer računajo na priliv delavcev iz drugih republik ali pokrajin. Tem delavcem bo treba namreč zagotoviti najnujnejše bivalne prostore, ki pa po določenih družbenega dogovora in samoupravnih sporazumov morajo zagotavljati primeren stanovanjski in življenjski standard. To pa pomeni, da morajo delovne organizacije v takšnem primeru k investicijskemu predračunu primakniti še sredstva za te namene. Prav tu pa prihaja zavoljo nenehnih podražitev pri gradnji proizvodnih prostorov do največjih težav. Posamezni investicijski načrti, zlasti tisti, ki jih je moč uresničiti šele v dveh, treh letih, postajajo iz leta v leto dražji. Zavoljo tega je dokaj upravičena bojazen, da bodo zaradi pomanjkanja sredstev kolektivi najprej priškrnili investicijo pri delovnem in življenjskem standardu.

Siališe sindikatov glede tega je povsem nedvoumno: treba je dosledno spoštovati sprejeta merila in določila o življenjskih in delovnih razmerah zaposlenih. Kako bodo podjetja to dosegla, je kajpak »njihova stvar«, vsekakor pa bi bilo prav, ko bi osnovne organizacije sindikata uresničevanje samoupravnih sporazumov s tega področja spremljale bolj podrobno in dosledno, da bi lahko pravočasno tudi posredovale. Marsikje, zlasti pri novih naložbah, utegne biti tako posredovanje sicer nezazeleno, toda zelo potrebno.

B. RUGELJ

IO RO SINDIKATA DELAVCEV ZDRAVSTVA IN SOCIALNEGA VARSTVA SLOVENIJE

DELITEV PO DELU ŠE ŠEPA

Nadaljuje se razprava o osnovah in merilih za nagrajevanje

Po podatkih Službe družbenega knjigovodstva za minulo leto je 6 zdravstvenih delovnih organizacij v Sloveniji preseglo dogovorjena sredstva za delitev osebnih dohodkov po panožnem sporazumu, medtem ko na drugih področjih zdravstva — zavodskem varstvu, v naravnih zdraviliščih in lekarnah — ni bilo kršiteljev razen v enem samem primeru. Ko je pred dnevi izvršni odbor RO Sindikata delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije skupaj s komisijo za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov ter komisijo za nadaljnji razvoj samoupravljanja ocenil dosedanje uresničevanje akcijskega načrta republiškega odbora na področju delitve po delu, je med drugim ugotovil, da sta komisiji dobro opravili svoje delo. Temeljito sta proučili nekatere najbolj značilne kazalce gibanj osebnih dohodkov po zaključnih računih zdravstvenih delovnih organizacij za leto 1976. Pri večini so bila gibanja usklajena z osnovami in merili za razporejanje dohodka in delitev sredstev za osebne dohodke po panožnem sporazumu in z resolucijo o družbenoekonomskem razvoju republike za leto 1976. Vendar je kljub temu bilo nekaj kršiteljev. Čeprav se delegati izvršnega odbora RO niso odločili kaj ukreniti, so kljub temu menili, da se bo treba v prizadetih zdravstvenih delovnih organizacijah temeljito pogovoriti s predstavniki sindikata ter drugih družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in vodstev o tem, kako naj uskladijo gibanja osebnih dohodkov z določili panožnega sporazuma in z resolucijo.

Iz izredno obsežnega dnevnega reda zadnje seje IO RO Sindikata

delavcev zdravstva in socialnega varstva Slovenije velja posebej opozoriti na obravnavo tez za delitev osebnega dohodka po delu in rezultatih dela v zdravstvenih delovnih organizacijah. RO je že v začetku leta imenoval pri skupni komisiji za samoupravno sporazumevanje o

razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke posebno delovno skupino, ki naj bi v koordinacijskem odboru pri republiškem sekretariatu za delo že letos pripravila teze osnov in meril za delitev po delu. Prve razprave, ki so bile v zdravstvenih delovnih organizacijah

zaključene 20. maja, so pokazale, da so teze sicer pomemben prispevek k oblikovanju nove delitve, vendar bo treba najti v nadaljnjih razpravah za zdravstvo dejansko najbolj ustrezne osnove in merila za delitev po delu in rezultatih dela.

I. V.

S POSVETA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV SLOVENIJE

ČASA NI NA PRETEK

Uresničevanje zakona o združenem delu v obrtnih organizacijah združenega dela še ni zaživel — Pri oblikovanju samoupravne splošne zakonodaje bo skoraj povsod potrebna organizirana strokovna pomoč

Akcija za uresničevanje zakona o združenem delu v obrtnih organizacijah združenega dela je dobro zastavljena, vendar doslej kljub pričakovanjem še ni dosegla otipljivih rezultatov. Do zamude je marsikje prišlo že ob njenem začetku, saj so skoraj povsod preveč odlašali z nalogami in čakali na nasvete od zunaj, mimo tega pa so imeli v začetku leta v številnih kolektivih precej dela tudi z drugimi pomembnimi opravili. Kasneje so skoraj v vseh organizacijah združenega dela na področju družbene obrti pripravili ustrezne akcijske programe in se dogovorili za uresničitev. Toda v kakšni zmoti so bili v prenekateri obrtni delovni organizaciji, ko so mislili, da je z imenovanjem akcijskih odborov praktično končan prvi del nalog v zvezi z uresničevanjem zakona o združenem delu. Očitno je namreč, da so pri tem popolnoma

pozabili na vsebinski in najbolj pomembni del akcijskih programov. Če bi sodili po prvih izkušnjah, je pogosto vse skupaj zoženo le na politično akcijo, saj v mnogih organizacijah pričakujejo, da bodo delo opravile družbenopolitične organizacije, medtem ko so poslovodni organi in vodilni delavci še vedno stojijo ob strani in čakajo.

Na zadnjem posvetu o uresničevanju zakona o združenem delu v obrtnih OZD in izmenjavi dosedanjih izkušenj — organiziral ga je RO sindikata obrtnih delavcev Slovenije — smo med drugim slišali, da tako kot drugod v gospodarstvu tudi v družbenem sektorju obrti pogosto naloge delavcem najrazličnejše naloge, za katere niso niti dovolj usposobljeni niti nimajo na voljo ustreznih meril. Toda vedno bolj očitno postaja spoznanje, kar se na ljubljanskem posvetu, posebej poudarili, da

novih družbenoekonomskih odnosov, ki smo jih uzakonili z »malo ustavo«, ne bo možno začeti uresničevati, če se akcije ne bomo lotili najprej v temeljnih organizacijah združenega dela.

Seveda pa bo moral veljati poudarek celovitemu uresničevanju zakona, kar pomeni, da bo morala akcija, v vseh obrtnih organizacijah združenega dela zajeti samoupravno organiziranost, kadrovske politike, delitev po delu, uveljavljanje dohodkovnih odnosov in samoupravno načrtovanje. Na podlagi zbranih odgovorov o akcijskih načrtih za uresničevanje zakona o združenem delu (RO je od 48 občinskih organizacij prejel doslej odgovor samo iz 10 občin) lahko sklepamo, da bo večina obrtnih organizacij združenega dela potrebovala pri izdelavi novih samoupravnih aktov oziroma

njnovi prilagoditvi zahtevam »male ustave« organizirano strokovno pomoč. Res je namreč, da vse te delovne organizacije nimajo strokovnih služb, zato bo nujno potrebna zunanja pomoč, predvsem občinskih organizacij sindikata obrtnih delavcev in klubov samoupravljavcev.

Ob tem obrtne organizacije združenega dela ne bodo smele zanemariti drugih, prav tako pomembnih nalog v akcijskih načrtih: povezovanja dela in sredstev med obrtnimi, proizvodnimi in drugimi delovnimi organizacijami. Po kvalitativnih obrtnih uslugah je namreč čedalje večje povpraševanje, ki pa jim dandanes ob razdrobljenem drobnem gospodarstvu še zdaleč nismo kos. Očitno je, da bodo le močne, združene obrtne in proizvodne organizacije združenega dela zadostile naraščajočim potrebam po storitvah.

I. V.

Novica o tem, da je svet Univerze v Ljubljani soglašal s predlogi posameznih fakultet, da se na nekaterih smereh študija letos omeji vpis, je minuli torek za marsikoga pomenila novico dneva.

Mnogi so novico prebrali, odložili jutranjik in se oddahnili... Končno, končno smo začeli ukrepati, preprečevati nezaposlenost strokovnjakov, odpravljati kadrovske presežke, začeli preusmerjati mladino v deficitarne poklice, odpravljati kadrovske stiske. Če bo le ljubljanski sledila še mariborska Univerza...

vsi tisti, ki selekcijskim pogojem letos ne bodo zadostili in se ne bodo mogli vpisati, na primer, na veterino ali psihologijo ali kako drugo smer študija, na kateri naj bi obveljala omejitev vpisa novincev v šolskem letu 1977-78.

KAKŠNE OMEJITVE PREDLAGAJO NA UNIVERZI?

- na študij veterinarstva naj bi letos vpisali največ 40 novincev;
- na gozdarstvo do 30 novincev;
- na arhitekturo do 40 novincev;

omejen vpis novincev, navesti različne razloge, ki govore v prid takemu ukrepu.

Na medicinski fakulteti je omejen vpis novincev tako rekoč že tradicionalen, saj je vpis omejen z izjemo dveh let že od šolskega leta 1951-52. Omejitev je bila in je tudi letos potrebna zaradi omejenih prostorskih zmogljivosti, razpoložljivih materialnih in kadrovskih pogojev za delo. Zavoljo enakih razlogov je omejen vpis tudi na drugih medicinskih fakultetah v državi, saj je študij medicine specifičen, ne prenese improvizacij in je vseskozi vezan na delovna mesta študentov v laboratorijih in ob bolniških posteljah v bolnišničnih oddelkih.

da se zniža kvaliteta izobrazbe diplomantov medicine.

Zaradi vsega tega bo med jesenskimi novinci na medicini opravila selekcijo obvezna sprejemna skušnjava, za katero organizira fakulteta pripravljajni tečaj. Preizkus obsega znanje naravoslovnih predmetov, tujega jezika, uvoda v družbene vede in psihološko testiranje. Seveda bodo ob selekciji upoštevani tudi učni uspehi v dosedanjem izobraževanju in načelo regionalnosti, se pravi potrebe po zdravnikih in stomatologih v posameznih regijah.

moramo začeti odločno in hitro ukrepati. V prihodnjem petletnem obdobju lahko računamo, upoštevaje absolvente in že vpisane, na 70 diplomantov psihologije letno, skupaj 350, to pa vsekakor presega realne potrebe zaposlovanja psihologov, pretežno v šolstvu, zdravstvu in industriji (načrtovan je skupne petletne potrebe 280 delovnih mest). Psihologija je pri nas tudi zelo mlada stroka, zato je poprečna starost psihologov nekaj več kot 33 let in lahko računamo na normalno upokojevanje šele čez kakih 25 let.

Omejitev vpisa novincev je potrebna tudi zaradi omejene kadrovske in prostorske zmogljivosti. Selekcija je potrebna zaradi dosedanje študijske neuspešnosti, saj je osip v prvem letniku od 50 do 60-odstoten. Pravijo, da se je na oddelkih za psihologijo v Zagrebu in Beogradu uvedba sprejemnega izpita pokazala smotna, saj se je osip bistveno zmanjšal in učni uspeh izboljšal. To bodo s sprejemnim izpitom poskusili doseči tudi pri nas. Poleg tega pa bodo upoštevani pri izbiri tudi to, ali prihajajo kandidati s tistih področij, kjer je psihološka služba vendarle še slabo razvita.

izkazuje nekoliko višje potrebe, poprečno 100 diplomantov letno.

Fakultetni objekti, zgrajeni pred šestnajstimi leti, so bili načrtovani za kapaciteto komaj 200 študentov. V letošnjem šolskem letu pa ima fakulteta že 708 rednih in 276 izrednih študentov, število vpisanih v prvi letnik se je povzpelo na 362 študentov.

Število študentov ob delu v prvem letniku ni kritično. Tudi letos se je predhodno prijavilo le 50 kandidatov, ker se večina vpiše kar v 3. letnik, ko z diplomami različnih višjih šol opravijo diferencialne izpite. Velik pa je pritisk rednih študentov. V predhodnem vpisu se jih je prijavi 216. Doslej se je tem študentom po navadi pridružilo še kakih 100 »prepisovalcev« z drugih fakultet, ki si hočejo le ohraniti študijski status, le redki od teh pa se študija tudi resno lotijo. Potem so tu še tisti, ki »ponavljajo«, ker niso opravili študijskih obveznosti. In končno, v predhodnem vpisu se je še 180 kandidatov za redni študij »alternativno« prijavilo na ESPN, če se ne bi mogli vpisati na izbrano smer študija na drugi fakulteti.

Vsi ti kazalci so svetu fakultete narekovali sklep o omejenem vpisu novincev, ki naj bi v selekciji s sprejemno preizkušnjo tudi zagotavljal manjši osip in večji učni uspeh. Seveda pa so osnovni razlogi v prostorski stiski.

Sprejeli naj bi tako 60 novincev za študij sociologije, 30 za študij političnih ved, 50 za novinarstvo, 40 za SLO in 20 za pedagoško usmeritev. Zadnji dve sta prednostni usmeritvi.

Trije podrobneje opisani primeri in v uvodu našete študijske smeri z omejenim vpisom bodo torej v letošnjem skupnem razpisu Univerze v Ljubljani pomembna novost. SONJA GAŠPERŠIČ

VPIS NA UNIVERZO:

PREREVNA DRUŽBA ZA VSE ŽELJE

Zakaj predlagane omejitve vpisa novincev na nekaterih študijskih smereh ljubljanske univerze

- na gradbeništvo največ 150;
- na višješolski študij geodezije do 40 novincev, na visokošolski študij pa do 60 novincev;
- študij farmacije je omejen za tiste, ki študirajo ob delu, na 50 novincev;
- fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo omejuje vpis na 200 novincev;
- medicinska fakulteta na 150 novincev za študij splošne medicine in 50 novincev za študij stomatologije;
- višja šola za socialne delavce največ 70 novincev;
- za študij psihologije največ 60 novincev.

Razen za farmacijo, ki omejuje število novincev med študenti ob delu, večina fakultet, ki omejujejo vpis, daje prednost pri vpisu novincev prav tistim, ki bodo študirali ob delu, ki bodo imeli priporočilo ali soglasje svoje delovne organizacije o izbrani smeri študija, tistim, ki jih bodo na redni študij poslale delovne organizacije, ali tistim, ki imajo zagotovljeno kadrovsko štipendijo. S tem bi lahko vsaj nekoliko bolj kot doslej zagotavljali usmerjanje študija v organizacijah združenega dela — seveda v skladu z njihovimi potrebami!

OMEJITVE ŽE TRADICIJA

V nadaljevanju bomo poskušali vsaj za nekaj smeri študija, kjer jeseni predvidevajo

dentov v laboratorijih in ob bolniških posteljah v bolnišničnih oddelkih.

Dosedanjih in tudi letošnjih 150 novincev na študiju splošne medicine pomeni skrajno mejo izkoriščenosti zmogljivosti. Povečan ali celo neomejen vpis novincev na medicino nikakor ne bi pomenil povečanega števila diplomantov v predvidenem roku, kakor bi kdo mislil. Prej kot to večji osip in podaljševanje študija ob hkratni nevarnosti,

PREKOSILI CELO ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

Utemeljitev omejitve vpisa novincev na psihologijo je vsestransko utemeljena. Lani smo imeli v Sloveniji na 100.000 prebivalcev že 20 diplomiranih psihologov in s tem prekosili celo Ameriko, kjer se je psihološka stroka v svetu doslej najbolj uveljavila (17 diplomiranih psihologov na 100.000 prebivalcev!). Če torej ne želimo brezposelnih psihologov ali neustrezno zaposlenih,

Nekateri pa so ob prebiranju te jutranje novice začeli najprej tih, preklinjajoč samogovor, popoldne pa že glasni kulo arski dvogovor o tej naši »dvomljivi svobodi« pri izbiri poklica, o teh naših »režimskih ukrepih« pa kdo ve koga vse so še prekleli v tej svoji vase obrnjeni prizadetosti... Seveda jim svobode tihega ali glasnega komentiranja te novice in »pridušanja« nihče ne krati. A če bi le ne bilo nevljudno vtakniti se v kak tuj pogovor za sosednjo mizo,« bi človek vendarle rekel: Kaj boš dramatisiral, prava svoboda je v perspektivi zagotovljene zaposlitve, dela v poklicu, za katerega si se dolga leta šolal, ne pa v takšni svobodni študiju in izbiri poklica, ko se moraš po šolanju zaposliti v kateremkoli poklicu, samo da delaš ali pa leta čakaš na ustrezno delovno mesto, če je seveda že prej ne mahneš po svetu... Tako svobodo si lahko zatakneš za klobuk, bi rekel!...

Predloge o omejitvi vpisa novincev so sprejeli sveti nekaterih fakultet in svet Univerze v Ljubljani, seveda pa morata zdaj v skladu s 55. členom Zakona o visokem šolstvu dati soglasje k tem sklepom tudi izvršni svet Skupščine SR Slovenije in Izobraževalna skupnost Slovenije.

Prava beseda za predlagane ukrepe pravzaprav ni omejitev pač pa — preusmeritev. Za to prav gotovo gre, kajti o preusmeritvi na drug študij bodo slej ko prej prisiljeni razmisliti

Sindikata nisem samo jaz

iz albuma sindikalnih delavcev

S pred leti zgrajenim konfekcijskim obratom v Šentjurju, ki posluje v sestavi celjskega Eleganta, je ta del Celjskega dobil delovno organizacijo, ki s svojimi uspehi in zaposlovanjem žensk močno posega v razvoj te nerazvite občine. V povsem na novo zgrajenem obratu je zaposlenih kakih 150 ljudi, zvečine priučenih delavcev. Gre za ljudi, ki so v obratu našli prvo zaposlitev oziroma se prvič srečali z industrijo.

»Težava mojega predsednikovanja je v tem, da nimam izrazitih težav,« z nasmehom pripoveduje JOŽE ZVONAR, predsednik osnovne organizacije sindikata v šentjurskem obratu Eleganta. »Da me ne bi napak razumeli: to bi bila trditve nepoznavalca, kateremu bi bilo vodilo dejstvo, da v treh letih nisimo v sindikatu obravnavali nobene pritožbe. V resnici pa so razmere v našem kolektivu drugačne.

Odveč bi bilo ponavljati, da gre za izrazito ženski kolektiv, ki je doma s podeželja in se praktično šele tu prvič srečuje z industrijo, s samoupravljanjem in političnim delom. Ta preobrazba je dolgotrajen proces, ki me spravlja vča-

sih na rob obupa. Pogledite: razpravljali naj bi o še tako pomembni zadevi, pa mi članstvo raje odrine domov. Ker poznam razmere, mi je jasno, da zaradi polurne zamude mora večina članstva v Šentjurju počakati do večera na naslednji prevoz. Doma pa jih čakajo družina, otroci, njiva in motika. Tega pač ni moč spregledati.

Toda vse to še vedno ni upravičen razlog za razmere v sindikatu. Težko je namreč biti predsednik, če je članstvo nezainteresirano, če članstvo meni, da sem sindikat samo jaz. Obveščeno v kolektivu je slaba. Naš delavec zve za odločitve šele potem, ko že postanejo pravno veljavne. Ker gospodarimo še sorazmerno dobro, čeprav smo prejšnje gospodarsko leto zaključili z izgubo, vendar smo zadevo sanirali sami, torej, ker so osebni dohodki še sorazmerno dobri, je članstvo pasivno. Ne vprašujete, kako hitro bi se spomnili na sindikat, če bi bilo obratno. Tako pa imamo novo tovarno, dobro urejeno prehrano, dobre delovne razmere, vendar samoupravljanja praktično ni. Vodstvo podjetja je v Celju, mi pa smo v Šentjurju. Z vod-

stvom sodeluje le peščica ljudi, najpogostejše ni časa, da bi se pred odločanjem o zadevi kolektiv izrekel ali vsaj bil seznanjen z njo in tako samoupravlja drugi. Sklenjeno je bilo, da bomo od časa do časa izvedeli vsaj to, kako poslujemo. Žal tudi tega ni. Tako ne moremo sproti ugotavljanju, kako in kaj. Enako je pri načrtovanju našega razvoja. Načrtujejo ga v Celju. Zdaj se združujemo s Toprom. O tem je tu v Šentjurju še malo znanega. Drži, krivda za takšne razmere zadene tudi mene. Priznam in sprejemam kritiko. Žal pa so moji napor ničevi v primerjavi z naporimi mojih sodelavcev v nenehnem boju za boljše osebne dohodke in standard; za politično delo in samoupravljanje jim tako ne preostaja veliko časa. Izgovarjajo se na različne načine, da bi pa vsakega posameznega čakal pri vratarju in ga za rokav vlekla na sejo, mi ne pride na misel.

To so zadeve, ki nas ne prikazujejo v lepi luči. O, ja, lahko bi vam razlagal, kako smo samoupravno dobro organizirani in v sindikatu dejavni. Res je, razpravljali smo o osnutku zakona o združenem delu. Eno razpravo smo

imeli o združevanju, toda to je po mojem mnenju mnogo premalo, da bi sindikatu zagotovili vlogo, ki naj jo ima. Pri nas pa naj bi sindikat predstavljal samo jaz. Trudim se, da bi čimbolj informiral članstvo in ga pritegnil v akcijo, vendar gre to delo počasi, prepočasi, tako počasi, da ni doseglo niti izvršnega odbora osnovne organizacije našega sindikata. Sram me je priznati, vendar moramo pogledati resnici v oči.

Drži, da nimamo posebnih težav s stanovanjskimi vprašanji niti z urejevanjem drugih, ponekod tako bolečih vprašanj. Toda to kljub vsemu ne bi smelo biti vzrok za tolikšno neaktivnost, ker ne smemo pozabiti na tista, za našega delavca silno pomembna vprašanja, kot je samoupravljanje in vse, kar je pomembno v našem boju za lepšo prihodnost. Samo debelina ovojnice z osebnim dohodkom se ni zagotovilo, da je njena vsebina resničen odsev vloženega dela in naše samoupravljalvske zavesti. Sicer pa, kot rečeno, izrazitih težav nimamo: pišemo poročila, sodelujemo tu in tam...«

J. SEVER

PREDSEDNIK OO ZSS V ŠENTJURSKEM OBRATU CELJSKEGA ELEGANTA — JOŽE ZVONAR

Porečje sindikatov v uresničevanju zakona o združenem delu

Delovna skupina za obravnavo poteka uresničevanja zakona o združenem delu

Na podlagi prej ugotovljenih stališč in podatkov iz razprave je skupina sprejela naslednje sklepe, oziroma priporočila osnovnim sindikalnim organizacijam:

Osnovne organizacije naj ne usmerjajo in spremljajo uresničevanja zakona o združenem delu le občasno in kampanjsko, pač pa naj bo to stalna oblika dela in dolgoročno politična obveznost. Na podlagi programa uresničevanja zakona bo možno doseči odpravno razkorak med družbenopolitično akcijo in deležem strokovnih delavcev. Pri vsaki akciji, ki bi videla v drugačne organizacijske opredelitve TOZD in OZD, bomo zahtevali, da poprej uredijo dohodkovne odnose — so poudarili udeleženci v skupini.

Informiranost, redna obveščanost za potrebe odločanja in nadzora je hudo pomanjkljiva, kar se kaže prav pri uresničevanju zakona o združenem delu. Zavaljo tega bo treba v sindikalnih organizacijah začeti z akcijo za oblikovanje ustrežnejšega sistema obveščanja.

Poglobljenih vsebinskih razprav o zakonu o združenem delu je bilo premalo, kar se posebej jasno kaže v odnosih med delavci v gospodarstvu in med delavci v družbenih organizacijah, ki so medsebojno povezani s svobodno menjavo dela. Ker ima ta odnos velik pomen tudi v delovnih organizacijah, bodo morali sindikati aktivno poseči v razprave o ureditvi teh odnosov.

Skupina je tudi opozorila, da je sindikat politično in akcijsko premalo učinkovit, ker nekateri člani in funkcionarji delujejo premalo javno ali pa se čutijo premalo sposobne za javno delovanje. Skupina je tudi sodila, da se mora vsak član usposobiti za javno delovanje in da je v tej usposobljenosti spričevalo njegovega družbenopolitičnega dela.

Delovna skupina za obravnavo dohodkovnih odnosov

Pogoj za urejene dohodkovne odnose je pravilna samoupravna organiziranost v temeljni organizaciji. V razpravi je ta delovna skuina ugotovila, da se v mnogih temeljnih organizacijah razčiščevanja tega vprašanja še niso lotili, vzroki za to pa so mnogo bolj subjektivni kot objektivni. Posledice tega pa se kažejo v neurejenih odnosih delitve po delu in rezultatih tega dela, ki še vedno ne spodbujajo delavcev, da bi težili k povečevanju sredstev družbene reprodukcije, s katerimi upravljajo. Ugotovili so tudi, da delavci, ki jih po navadi obveščajo strokovnjaki, niso niti dovolj niti pravilno obveščeni o teh vprašanjih, ker se prav ti strokovnjaki otepajo različnih dohodkovnih odnosov, saj vedo, da bodo v tem primeru izgubili odločilen vpliv, ki ga imajo tako nad samoupravnim življenjem v TOZD kot nad upravljanjem z dohodkom.

Delovna skupina za razpravo o odnosih med TOZD in DSSS:

V delovni skupini so ugotovili, da je za vsako delovno organizacijo izrednega pomena, da ima vitalne in dobro organizirane skupne službe. Rešitve za organiziranost skupnih služb pa naj pri uresničevanju zakona išče vsaka delovna organizacija zase. Pri tem pa seveda ne bi kazalo odpraviti strokovnih delavcev na stranski tir, prav tako pa sindikati ne smejo dopustiti, da bi vloga skupnih služb še naprej pomenila nadvlado nad temeljnimi organizacijami ali nad organizacijo združenega dela. Zelo pomembni za urejanje pravih odnosov med temeljnimi organizacijami in DSSS bodo vsekakor primerni dohodkovni odnosi, ki naj delavca v skupnih službah ne postavijo na raven režijskega delavca, pač pa naj ga naredijo za enakopravnega ustvarjalca dohodka. Da bi omogočili enakopravnost v odločanju med TOZD in skupnimi službami, je treba delavce v temeljnih organizacijah usposobiti, da bodo znali pravilno presoditi strokovne predloge skupnih služb, le-te pa zadolžiti, da bodo svoje predloge pripravljali v ustrezni obliki in oprte na jasne argumente.

Delovna skupina za inventivno dejavnost

V delovni skupini za inventivno dejavnost so po kritičnem pretresu razmer sprejeli sklep, naj ta dejavnost na osnovi določil zakona o združenem delu, zakona o knjigovodstvu, zakona o amortizaciji in drugih družbenih aktov postane samoupravna obveznost združenega dela. Ker še vedno ugotavljamo odpore do inventivne dejavnosti (ali pa nerazumevanja), naj bi sindikati prislunili priporočilo, da na podlagi družbenega dogovora o inovacijah v SR Sloveniji pripravijo predlog samoupravnega sporazuma o skupnih izhodiščih, metodah in merilih za organizacijo inventivne dejavnosti ter o uporabi domačih inovacij v gospodarstvu v Sloveniji, kar bo olajšalo delo TOZD in OZD pri oblikovanju njihovih splošnih aktov in pri usmerjanju njihovega dela.

Delovna skupina za splošni ljudski odpor in družbeno samozaščito

Razprava je bila posvečena predvsem formiranju enot narodne zaščite, njihovega delovanju in vključevanju delavcev v te enote. Dolžnosti sindikata so predvsem v tem, da se vključuje v enote narodne civilne zaščite, da prevzema politično odgovornost za delo enot in da sodeluje pri usposabljanju delavcev za uspešno delo na tem področju.

Sindikati bi morali sodelovati pri varnostni oceni v vsaki TOZD in v krajevni skupnosti.

Razpravljavci v skupini so menili, da bi se morali sindikati še posebej ostro spopasti z vsemi negativnimi pojavi v delovnih organizacijah, naj že gre za kriminal, zlorabo položaja ali za delo notranjih ali zunanjih sovražnikov. Prav na tem področju pa bi morala bistveno bolj kot doslej priti do veljave samoupravna delavska kontrola.

IZ UVODNEGA REFERATA JANEZA BARBORIČA, PREDSEDNIKA RS ZSS

Poudarek temeljnim vprašanjem

Akcija sindikatov zdaj velja razreševanju temeljnih vprašanj uresničevanja zakona o združenem delu: izdelavi programov uresničevanja zakona, ustanavljanju TOZD, svobodni menjavi dela med TOZD in DSSS ter izdelavi meril za razporejanje dohodka in osebnih dohodkov po rezultatih dela

Predsednik RS ZSS Janez Barborič je v svoji uvodni besedi na seminarju povzel najpomembnejše naloge sindikatov ter nanizal nekatere ugotovitve o aktivnosti sindikatov. Pri tem je izrazil zaskrbljenost zavaljo dejstva, da se sindikati z mnogimi vprašanji premalo ukvarjajo oziroma da aktivnost sindikatov na posameznih področjih njihovega delovanja ne daje ustreznih rezultatov. Ko je govoril o vzrokih za takšne razmere je predsednik najprej spomnil sindikalne aktiviste na dogovor ob lanskih pripravah na akcijo za uveljavitev zakona o združenem delu: najprej je treba v vsaki temeljni organizaciji ugotoviti, kakšno je dejansko stanje v samoupravnih odnosih, ta analiza pa naj bo osnova za nadaljnje delo. Sindikati so pri tem dali enako težo izvajanju stabilizacijskih programov v delovnih organizacijah. Pri tem bi veljalo poudariti, da so bili doseženi uspehi, da pa je še vedno vse preveč tako imenovanega verbalizma oziroma premalo volje za pravo delo. Politična akcija za uresničevanje zakona je vse bolj intenzivna, žal pa je še vedno premalo podprta z iskanjem strokovnih rešitev v temeljnih samoupravnih okoljih tako pri oblikovanju sistema družbenega planiranja kot pri uresničevanju zakona o združenem delu in oblikovanju drugih sistemskih zakonov.

Zlasti čutimo zaostajanje pri ure-

sničevanju dohodkovnih odnosov, ki so temelj vsega nadaljnega uveljavljanja samoupravnih pravic delavcev. Še vedno prevladujejo nakupno-prodajni odnosi namesto pravih dohodkovnih povezav, zato prihaja do številnih deformacij in »stvari tečejo« tako kot pred sprejetjem zakona o združenem delu. Res pa je, da še vedno nimamo vseh sistemskih in drugih zakonskih rešitev, kar vse tudi zadržuje uresničevanje zakona, tako da delavci ne morejo celovito uveljaviti svojih samoupravnih pravic, zlasti pa ne morejo odločiti o celovitem razporejanju ustvarjenega dohodka.

Potem ko je omenil nekatere deformacije, kot je na primer neskladje med sprejemanjem letnih planov v TOZD in zaključnih računov, neskladja v vseh oblikah porabe in druge nepravilnosti, ki so vse posledica prepočasnega tempa družbenoekonomske preobrazbe, je Janez Barborič spregovoril o letošnjem gospodarskem položaju. Le-ta, če samo na kratko povzamemo predsednikove misli, je na marsikaterem področju gospodarjenja slab kljub nekaterim spodbudnim gibanjem. Zlasti vznemirjajo letošnje izgube, ki so precej večje, kot smo pričakovali. Skupaj s starimi navadami, ko se odločamo o različnih oblikah skupne in osebne porabe, to daje slutiti, da letošnje leto ne bo lahko in da bodo sindikati morali ostreje vztrajati pri spoštovanju sklenjenih sporazumov in dogovorov. Vsi ti podatki pa kažejo, da so sindikati akcijo za stabilizacijo gospodarjenja precej zanemarili in pri tem tudi »pozabili« na stališča,

ki jih je na to temo sprejel RS ZSS.

Sindikati prav zdaj analizirajo uresničevanje zakona o združenem delu v 130 delovnih organizacijah po vsej Sloveniji. Tudi o tej akciji je inž. Janez Barborič nanizal nekaj podatkov in tudi prvih ugotovitev, ki pa so zvečine vse kaj drugega kot spodbudne. Ker akcije za uresničevanje zakona ni možno voditi enako uspešno na vseh področjih, ki jih zakon zajema, so se sindikati v akciji opredelili za analizo štirih temeljnih vprašanj, ki so trenutno najbolj aktualna.

Eden izmed temeljev nadaljnje aktivnosti pri uresničevanju zakona so programi aktivnosti, ki jih morajo izdelati v sleherni temeljni organizaciji. Da je akcija sindikatov na tem področju še kako potrebna, dokazujejo podatki, da vsaj tretjina temeljnih organizacij še nima programa aktivnosti pri uresničevanju zakona o združenem delu, čeprav jih k temu zavezuje zakon sam.

Zelo pomembno je, pravzaprav je to temelj dograjevanja vseh drugih odnosov v združenem delu, da oblikujemo temeljne organizacije združenega dela povsod tam, kjer so za to pogoji. Lani so sindikati to akcijo zelo spodbudili in doseženi so bili dobri rezultati. Vendar tudi na tem področju še zdaleč nismo storili vsega. Hkrati bodo morali sindikati načeti tudi vprašanje, ali so izdelani in sprejeti samoupravni sporazumi o združenju

v temeljni organizaciji, kajti ta samoupravni sporazum je temeljni akt v delovnih organizacijah, na katerem temeljijo vsi drugi akti tako v TOZD kot v OZD.

Praktično nikjer še niso razrešili vprašanj v zvezi s svobodno menjavo dela med TOZD in delovnimi skupnostmi skupnih služb, kot to predvideva zakon o združenem delu. Tudi ti nerazrešeni odnosi so eden izmed vzrokov, da tako počasi uresničujemo začrtano samoupravno preobrazbo družbe. Skupne službe so večinoma še vedno kapa nad temeljnimi organizacijami ne le v samoupravnem, pač pa tudi v tehnološkem smislu in v dohodkovnih odnosih.

Zakon nas zavezuje, da do konca leta izdelamo in sprejmemo samoupravne sporazume o razporejanju dohodka in pravnike o delitvi OD v skladu z zakonom. Veliko dela nas čaka v tem primeru, saj veliko zdajšnjih sporazumov ni niti blizu določilom zakona.

Jasno pa je, da z akcijo, ki jo vodi republiški svet ZSS, ni možno prodreti v sleherno TOZD in tam pomagati pri razreševanju konkretnih problemov. Zavaljo tega sodelujejo v akciji tudi sindikalni in politični aktivisti na ravni občine, poleg tega pa na ravni občine obstajajo tudi posebne komisije, ki lahko pomagajo temeljnim organizacijam in sindikatom v njih.

Seveda pa ta akcija ne bi smela biti enkratna in tudi ne more zajemati samo omenjena štiri vprašanja. Ob tem je predsednik RS omenil mnenje nekaterih, da zakon o združenem delu premalo poznamo v v resnici pa gre za tole: teoretično zakon dovolj dobro poznamo, ne znamo pa dovolj učinkovito prenašati njegovih določil v prakso. Toda tega spoznanja, kako zakon uporabiti v posameznem primeru, ni možno uporabiti v vseh primerih enako. Univerzalnega modela ni, najboljši učitelj pri tem pa je praksa.

Mislim, je na koncu poudaril inž. Janez Barborič, da bi lahko zagotovili zelo dobro obliko izmenjave izkušenj prek klubov samoupravljalcev. Ti klubi so nastali prav zato, da bodo v njih samoupravljalci izmenjavali izkušnje, iskali najboljše rešitve. Klubi te svoje naloge še niso izpolnili.

ORGANIZIRANOST SINDIKATOV NA REŠETU

Prevečkrat prekinjene povezave

Predsednik RS ZSS Janez Barborič je na poreškem seminarju veliko govoril o organiziranosti, delu in učinkovitosti sindikatov. Po novem — če to novo začnemo z novo ustavo in z zakonom o združenem delu — dobiva sindikalna organizacija vse bolj poudarjen družbenopolitični značaj, kar ni samo značilnost površinskega videza, temveč potegne nova vloga za sabo številne vsebinske spremembe. Tudi v miselnosti najširšega sindikalnega članstva in sindikalnih aktivistov.

V zvezi z omenjenimi vprašanji se v razmišljanju odpirajo številne nove možnosti, ki se nam prej morda niso zdele pomembne, zdaj pa vse kaže, da se bomo morali nad njimi resneje zamisliti. In predvsem, da bomo morali najti učinkovite izboljšave. Za primer navajamo organiziranost sindikatov v devetnajstih panogah. Tako je delo sindikata sicer lahko učinkovito v okviru TOZD in morda še navzgor do ravni delovne organizacije, v sestavljeni organizaciji pa sindikata že kar ni več. Če primerjamo to spoznanje z sedanjo organiziranostjo sindikata — v sestavljeni organizaciji se pač srečuje več

panog in torej več strokovnih sindikatov — je prav gotovo res, da bomo v prihodnje morali najti poleg že doslej ustaljenih še nove organizacijske možnosti za sindikalno delo. Izhod po vsej verjetnosti ne bo najbolj težek, kakor se morda zdi na prvi pogled, saj ne bo treba »delati revolucije«. Ostati bomo le morali na trdnih tleh dosedanje prakse, ki ve veliko povedati o povezovanju na podlagi dohodkovnih odnosov. Torej bo tudi za sindikat in njegovo učinkovitost zelo zdravo, če se bo smiselno organiziral znotraj teh odnosov.

Če že govorimo o sindikalni organiziranosti in učinkovitosti

njegovega dela, se nikakor ne moremo ogniti razmišljanjem o odnosih in živih povezavah med izvršnimi odbori osnovnih organizacij in sindikalnim članstvom. Vse prevečkrat ugotavljamo, da so te povezave komaj zaznavne ali pa kar ničeve. Posledice so seveda očitne in vse bolj se kaže tudi nezadovoljstvo sindikalnega članstva zavaljo tako »odtujenega vodstva«, saj obenem tudi ugotavljajo, da nima sprotnega vpliva nad njegovim ravnanjem in odločitvami. Resnici na ljubo je treba priznati, da se tudi predsedniki IO ob taki pomanjkljivi povezanosti s svojo bazo ne počutijo najbolje. Taka njihova nelagodnost morda še najbolj pride do veljave v tako imenovanih političnih aktivih, ki so si v vsakdanji operativni praksi, ko je treba na hitro sprejeti odločitev, prisvojili veliko oblast, ki jim je pravzaprav nihče ni dal. Zberejo se pač direktor, sekretar osnovne organizacije ZK, predsednik delavskega sveta, predsednik sindikata in morda še kdo in odločajo. V taki sestavi se predsednik sindikata zaradi že omenjenih pomanjkljivosti in še nekaterih drugih šibkosti sindikalnega dela, ki jih ne bi kazalo prezreti, vsekakor počuti dokaj na šibkih nogah, čeprav bi po logiki stvari in po vlogi v zvezi z uresničevanjem zakona o združenem delu prej lahko pričakovali, da bo njegov glas močno in na daleč odmeval.

Govorimo torej lahko o neustreznih oblikah dela, ko predsednik ali pa ves izvršni odbor delujeta kot forum, ne pa kot delegati delavcev. Če se že zavedamo omenjene pomanjkljivosti, ki so potem zna nemalokrat prenašati tudi na občinsko in republiško raven, je prav, da se z njo resno in kar se da hitro spoprimejo.

Recept — odhod?

Ne moremo reči, da gre samo za parolo, ko na vseh ravneh zahtevamo uveljavljanje zakona o združenem delu in spoštovanje njegovih določil. Gre preprosto za osnovno življenjsko sestavino. Nimalokrat ob tem govorimo o poudarjeni vlogi sindikata. Kako naj se torej vede sindikat, če ima neizpodbitne dokaze, da v njegovi TOZD ali še kje naprej vodstveni, strokovni ali pa kar oboji delavci skupaj zavirajo uveljavljanje zakona? Njihovi izgovori navsezadnje niti niso pomembni. Ali gre za zave-

sten odpor, premajhno znanje ali pa za nesposobnost. Sindikat bi se moral do takih »zaviračev« postaviti z vso odločnostjo: kdor je proti zakonu o združenem delu (vseeno, zaradi katere od omenjenih variant) ne more opravljati vodilnega ali pa odgovornega strokovnega dela!

Na prvi pogled je morda taka zahteva videti preveč ekstremna, vendar je prav gotovo tudi res, da mlačnost v opredelitvah lahko pripelje le do nepotrebnih zastojev in zavlačevanja.

Rekreacija kot signal

V Poreču smo na seminarju slišali zanimivo vprašanje, ki je bilo na prvi pogled povsem »nedolžno«. Na kratko bi vprašanje lahko orisali takole: »Kaj naj napravi sindikat, če ni denarja za rekreacijo delavcev?«

Predsednik RS ZSS Janez Barborič je v odgovoru ubral kar najkrajšo pot do cilja:

»Če ni dohodka, potem tudi ni denarja za rekreacijo. Z drugimi besedami lahko to tudi pomeni, da lahko že podatek, kako ni sredstev za rekreacijo, odigra vlogo signalnega zvonca. Sindikat mora iti v akcijo! Ne samo zaradi denarja za rekreacijo...!«

Poreč štirikati v uresničevanju zakona o združenem delu

DELOVNA SKUPINA O SPREJEMANJU SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV

Voz morajo vsi potiskati v isto smer

Marsikje sindikat še nima ustrezne družbenopolitične veljave, da bi lahko primerno spodbujal uresničevanje zakona o združenem delu

Združeno delo mora v letošnjem letu po določilih zakona o združenem delu sprejeti več samoupravnih sporazumov, ki so temelj uresničevanja vsebine zakona. Naloga je za sindikate, ki so med najpomembnejšimi nosilci uresničevanja zakona o združenem delu, zelo obsežna, časa pa je za izvedbo pravzaprav le malo. Nič čudnega ni, da je bila v Poreču med najbolj delovnimi

skupina, ki je obravnavala področje samoupravnega sporazumevanja, saj so se mnenja nenehno kresala med seboj in posamezni primeri iz prakse so prehiteli drug drugega, hkrati pa so vprašanja, kako izvesti to ali ono nalogo, premagati takšno ali drugačno oviro, kar deževala. Zajeli so celotni sistem samoupravnega sporazumevanja, kajpak s posebnim poudarkom na uresničevanju zakona o združenem delu. Dragoceno v razpravi je bilo, da so udeleženci z obravnavanjem posameznih primerov kritično ocenili uresničevanje zakona. Ob tem so iz posameznih dobrih in slabih primerov lahko ugotovili, kako je zakon treba uresničevati in kje se pojavljajo napake. Razprava je bila preobširna, da bi jo lahko navedli v celoti ali povzeli iz nje vse primere, ki kažejo, kako v posameznih delovnih organizacijah uresničujemo zakon oziroma sprejemamo samoupravne sporazume. Le-tam bomo namenili več prostora v naslednjih številkah našega časnika. Zavoljo tega pa povzemamo iz razprave najbolj značilne ugotovitve.

Pri izdelavi programov uresničevanja zakona kasnimo. Krivi so formalni pristopi k uresničevanju zakona v marsikateri temeljni organizaciji; marsikje pa sploh še niso izdelali analize samoupravnih razmer. Tudi udeleženci te delovne skupine so v razpravi podkrepili s primeri mnenje, da se v marsikateri delovni organizaciji izgovarjajo, češ da zavoljo pomanjkanja

strokovnih kadrov ne še ne morejo uresničevati zakona o združenem delu. To pa je v resnici samo izgovor, kar dokazujejo primeri iz tistih organizacij združenega dela, kjer nimajo strokovnjakov, imajo pa kljub temu izdelane vsaj osnutke samoupravnih sporazumov, ki jih zahteva zakon. Marsikje pa se samo poskušajo prilagoditi novim razmeram, namesto da bi vsebinsko spreminjali družbeno-ekonomski odnose v svojem okolju. Večina strokovnih kadrov v takih okoljih še vedno vztraja pri dosedanjem načinu samoupravnega dela in ni pripravljena prevzeti odgovornosti za spreminjanje obstoječih odnosov.

V mnogih delovnih organizacijah ni dovolj upoštevana vloga sindikata in drugih družbenopolitičnih organizacij. Pri teh je vloga sindikata najbolj čutili med delavci, njen vpliv pa zbledi pri poslovnih strukturah. Čeprav smo prej omenili, da ponekod vodilne strukture delujejo še »po starem«, pa je vendarle glavni vzrok za majhen vpliv sindikalne organizacije tudi njeno delovanje, ki sloni na starih načelih in metodah. Sindikat je sam odmaknjen od vprašanj, ki delavce najbolj zanimajo — od razvoja samoupravljanja — mimo tega pa deluje formsko.

Seveda pa ne moremo govoriti samo o slabih izkušnjah. Poslu-

šali smo tudi pripovedovanje o urejenih razmerah v nekaterih kolektivih, kjer si je sindikat že priboril mesto, ki mu gre v družbi in kjer tudi zakon o združenem delu uresničujejo, kot je treba. Pokazalo se je, da v takih kolektivih družbenopolitične organizacije pravočasno in usklajeno s strokovnimi službami sodelujejo pri izvajanju posameznih nalog in da znajo pravočasno spodbuditi izdelavo vseh gradiv za širšo razpravo med delavci. Takšen primer je Železarna Štore, kjer tudi ne gre vse gladko in brez kresanja mnenj, toda pri njih vsi delavniki vendarle potiskajo voz v isto smer.

Nazadnje naj omenimo še zaključek same razprave v delovni skupnosti. Udeleženci so sklenili, da za nadaljnjo aktivnost ne bodo sprejemali novih stališč, temveč bodo vztrajali pri uresničevanju dosedanjih. To pa pomeni še bolj odločno in dosledno vztrajati, da bodo ustrezne samoupravne sporazume pripravili čimprej v vseh temeljnih organizacijah. Vloga sindikata pri tem je predvsem v tem, da zagotovi demokratičen postopek obravnavanja in sprejemanja samoupravnih aktov na zborih delavcev. Če pa hočejo sindikati biti učinkoviti v tej akciji, morajo čimbolj strokovno in politično usposabljeni svoje članstvo.

R. B.

SAMOUPRAVNA DELAVSKA KONTROLA NA RAZPOTJU

Od obrobja do bistva

Ko smo se pripravljali na spremljanje dela v skupinah, smo že na vsem začetku opazili, da zaradi časovne sočasnosti ne bomo uspeli biti »doma« pri vseh. Tako smo se torej lahko opredelili le za podrobnejši oris dela in razprav v dveh. Med njimi je bila tudi skupina za samoupravno delavsko kontrolo.

Razpravljavci so najprej kritično ocenili razmere v svojih TOZD, kar zadeva uveljavljanje zakona o združenem delu. Razen v Brestu, kjer že imajo »vozni red« dela in pri katerem je sindikat tvorno sodeloval, bi za vse druge lahko rekli, da so ta čas v precejšnji zamudi in so se, kot kaže, prepustili lagodni oceni, da je »do novega leta še daleč« in je časa še več kot preveč.

Razpravljavci pa so poudarili, da uvajanje zakona zahteva poglobljeno in resno delo, izobraževanje in dobro informiranost. Sindikat v vsem dogajanju nikakor ne sme stati ob strani, kar je bilo v dosednji praksi prej pravilo kot izjema, menda zaradi mnenja, da gre predvsem za delo

strokovnih služb in ne za temeljne družbenopolitične usmeritve. Sindikat bo moral v prihodnje skrbeti predvsem za kontinuirano izobraževanje in informiranost. Med pogovorom je bilo slišati, kako poslovodni organi največkrat vzamejo uvajanje zakona o združenem delu pod svoje okrilje. Sindikat bi se moral odločno postaviti po robu takim težnjam, saj v nasprotnem primeru ne bo mogel biti kos izgovorom, češ da smo pri uvajanju zakona pač v zamudi, ker »nismo vsega dovolj razumeli« ali pa »nismo uspeli vsega napraviti, ker smo imeli izredno veliko drugega dela.«

Kar zadeva dejavnost samoupravne delavske kontrole, torej »tistega novega«, kar je nemalokrat najbolj zanesljiv barometer samoupravnih odnosov in kvalitete samoupravljanja v temeljni organizaciji, bi morali postati pozorni na glasove, kako je v veliki večini TOZD prevladala miselnost, da je samoupravna delavska kontrola samo stvar tistih, ki smo jih izvolili v kontrolo, drugi

delavci pa lahko od strani opazujejo, »kaj se dogaja«. Ob takim stališču, da ne rečemo kar »usodnem nerazumevanju«, se potem ne smemo čuditi, če je SDK potisnjena ob rob dogajanja in prepuščena razmišljanju »ali bi ali ne bi«.

Če sprejmemo tako razlago kot najbližjo dejanskemu položaju, potem se ne smemo začuditi ob podatku, da se samoupravna delavska kontrola skoraj po pravilu ubada z urejanjem obrobni vprašanj, namesto da bi se odločno spoprijela s svojo osnovno nalogo, to je nadzorom nad dejavnostjo, tokovi in zakonitostjo samoupravljanja.

V zvezi s tem utegne biti zanimiv tudi podatek, da je ob lanskih prekinitvah delo v Sloveniji — bilo jih je 43 — samo en organ SDK »šel v akcijo«, da bi ugotovil vzroke nezadovoljstva delavcev in dejavno vplival na odpravo teh vzrokov. V vseh drugih primerih je samoupravna delavska kontrola — zaspala.

Profesionalizacija kadrov?!

Ne samo na seminarju v Poreču, ampak tudi v številnih prejšnjih pogovorih »na vseh ravneh«, kakor pravimo, smo že večkrat srečali razmišljanja, vprašanja in predloge na temo, da bi kazalo v sindikate vpeljati večje število profesionalnih delavcev. Tudi predsednik RS ZSS Barborič se ni mogel ogniti temu vprašanju in je s tem priznal, da nikakor ne gre za obrobno zadevo. Pobud in signalov »od spodaj« je v tej povezavi kar lepo število, vendar je zanimivo, da vsi pričakujejo recept od republiškega sveta. »Ne vem, zakaj bi moral republiški svet povedati, kje naj imajo profesionalca in kje ne,« je dejal predsednik Barborič, »saj takega profesionalca ne bo plačeval republiški svet.«

Vsekakor bo »na terenu« še najlažje najti pravo odločitev tako, če se bodo ravnali po logiki normalnega razmišljanja: če delavci ugotove, da potrebujejo profesionalca, naj ga imajo. Tako bomo najlažje prišli do smotnega števila profesionalnih delavcev v sindikatih, ne da bi se nam bilo treba bati, da bi zaradi profesionalizacijske stihije zašli v pretiravanje.

Na voljo imamo tudi nekaj podatkov, da ta čas pomanjkanje profesionalnih delavcev resno ovira učinkovitost sindikatov na občinski ravni, saj vemo, da imajo kar v štiridesetih občinah samo po enega sindikalnega profesionalca. Le-ta mora opravljati vse delo, ki se zgrne na njegova pleča, saj je hote ali ne hote povezovalni člen med občinskimi sindikati in osnovnimi organizacijami na eni strani in občinskimi sindikati in republiškimi na drugi. Slabosti v delu, ki bi jih lahko povezovali s preobremenjenostjo sicer maloštevilnih profesionalcev, se pokažejo tudi ob podatku, da od približno devetsto občinskih sindikalnih odborov res učinkovito deluje le desetina. Prav gotovo je res, da tako manjšinsko izražena učinkovitost ne more biti nikomur v korist. Še najmanj pa sindikalnemu članstvu in sindikatu kot celoti.

Vprašali smo...

Nekaj udeležencev seminarja smo vprašali, kako so zadovoljni s takšno dodatno obliko izobraževanja (poleg rednih dvomesečnih seminarjev, katerih so se udeležili) in ali bi kazalo »ponavljanje snovi« ter izmenjavo izkušenj organizirati še kako drugače. Takole smo odgovorili:

Anton Žibret iz Železarne Štore: »Vsekakor so koristni

taki politični seminarji in poznejša srečanja seminaristov. Toda ko pomislim na razmere v podjetjih in na izkušnje seminaris tov, sodim, da bi bilo treba s pomočjo podobnih seminarjev poiskati način, kako spremeniti v delovnih organizacijah miselnost vodilnih, ki se zavestno ali ne hote upirajo samoupravnim spremembam.«

Alojz Škerjanc iz Heliosa iz Domžal: »Seminarji so zelo potrebni tako za krepitev naše zavesti kot za izobraževanje sindikalnih aktivistov, ki pridobljeno znanje laže prenašajo naprej. Prav gotovo pa je na takih srečanjih treba omogočiti čimvečjo izmenjavo izkuš enj

iz dela in analiziranja posameznih uspehov ali pa težav, na katere naletimo v podjetjih.«

Metka Habljan z Gospodarske zbornice Slovenije: »Takšne ponavljalne tečaje se mi zde kot nalašč za obnovo znanja. Zlasti so mi ugajali pogovori po delovnih skupinah. Žal je vsakdo od nas lahko sodeloval samo pri delu ene skupine, ki je potekalo hkrati, čeprav naše naloge v delovni organizaciji obsegajo tematiko, ki so jo obravnavale vse skupine. Želim, da bi organizatorji takih seminarjev v bodoče razmislili o tej naši težavi.«

Libero Šukljan iz Mehano-tehnike, Izola: »Pogrešam samo konkretne napotke o tem, kako naj bi sindikalni

Delovna skupina za rekreacijo in šport v delovni organizaciji

Skupina je v razpravi posvetila posebno pozornost počitniškim domovom, regresi in delavskim športnim igram.

Počitniški domovi naj bi še vnaprej ostali v »pristojnosti« sindikatov (gre za podporo in pozornost), saj lahko govorimo o najbolj primerni obliki organiziranega letovanja delavcev, kar velja še posebej za tiste, ki imajo številno družino in manjše osebne dohodke glede na člana družine. Letovanje v počitniškem domu je prav gotovo najbolj učinkovita pomoč pri odpravljanju socialnih razlik med delavci.

Zanimivo je, da si regres za letni oddih kljub letošnji sindikalni listi še vedno ni povsod pridobil domovinske pravice. V razpravi je prišlo do veljave vprašanje, zakaj so pri delitvi regresa — gre za način in višino delitve — tako velike razlike med republiko in zvezo.

Razprava je dala podporo dosednji dejavnosti sindikatov pri razvijanju delavskih športnih iger. V vsaki OZD in v občini so pojem množičnosti. V prihodnje pa bo treba paziti, da se ne bodo še bolj krepile dosedanje negativnosti pri razvoju delavskih iger na ravni republike in zvezni ravni, saj že zdaj vidimo, da se pretirano krepi reprezentančnost na račun množičnosti.

OSNOVNIM ORGANIZACIJAM SINDIKATA!

Iz zbirke KNJIŽNICA SINDIKATI:

	Cena:
št. 2: Slavko Grčar: Organiziranost in delovanje sindikatov	20.— din
št. 3: Olga Bručan in Slavko Grčar: Finančno poslovanje v sindikatih	20.— din
št. 6: Samoupravno urejanje dohodkovnih odnosov v združenem delu	40.— din
št. 7: Aktualne družbenopolitične naloge sindikatov danes	30.— din
št. 8: Ljudska obramba in družbena samozaščita — temeljna naloga sindikatov	30.— din
št. 9: Bogdan Kavčič: Samoupravljanje v združenem delu	40.— din
št. 10: Roman Albreht: Nov korak pri graditvi temeljev socialistične samoupravne družbene ureditve	20.— din

SINDIKALNA LISTA 1977

SINDIKATI ŠT. 1

(priloga Delavske enotnosti št. 5)

1. Stališča, kriterij in postopek za presojanje upravičenosti do regresiranja prehrane med delom v obliki vrednostnih bonov za živila
2. Nekatere obrazložitev in dopolnitve postopka za uveljavitev sindikalne liste za leto 1977
3. Enotne osnove in merila za dodeljevanje družbenih stanovanj delavcem v organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih
4. Osnove dodeljevanj stanovanjskih posojil delavcem v organizacijah združenega dela in drugih delovnih skupnostih
5. Zagotavljanje pogojev za hitrejši razvoj kmetijstva, uveljavljanje novih družbeno-ekonomskih odnosov in preobrazba vasi v srednjeročnem razvoju 1976—1980.

Navedene publikacije in priloge lahko naročite na naslov ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali kupite v naši trgovini na Tavčarjevi 5 v Ljubljani.

— odreži in pošlji —

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOT-

NOST, Ljubljana izvodov (naslov, oziroma številka brošure)

. izvodov SINDIKALNA LISTA 1977

. izvodov PRILOGA SINDIKATI ŠT. 1

Naročene izvode mi pošljite na naslov:

Poštna številka, kraj:

Datum:

Čitljiv podpis naročnika:
(z žigom)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu blaga.

Nova podoba starega problema

Pred leti si je delavec nekega ljubljanskega podjetja prisluzil kritiko svojega kolektiva in svojih sodelavcev s tem, da je o svojih težavah potožil družbenopolitičnim institucijam zunaj svoje delovne organizacije. Pred nekaj dnevi je povsem enako kritiko doživela delavka v svoji organizaciji združenega dela, ki se je zaradi kršenja njenih osnovnih pravic in proti samovolji pritožila pravobranilcu samoupravljanja. Takrat, pred leti so delovno organizacijo soglasno ožigosali kot zaprto in netelorančno, medtem ko delovno okolje, v katerem dela omenjena delavka, tega ni doživelo. Vsa nejevolja in nevesne čnosti so »padle« na delavko. Rekli so ji, da je s svojim vedenjem (torej z uveljavljanjem svojih pravic), blatila svoj kolektiv.

Ko so tisti, ki so analizirali razmere v delovnem kolektivu omenjenega delavca, natančneje pregledali tudi tamkajšnje medsebojne odnose, so ugotovi-

li, da vodstvo kolektiva želi za vsako ceno prikazati javnosti (še posebej pa družbenopolitičnim dejavnikom) svojo delovno organizacijo kot vzorno, disciplinirano, prizadevno, moderno itd. Zato so se bali slehernega dejanja, ki ne bi bilo pod njihovim nadzorstvom. V tem primeru

Komunist za DE

so zato ravnali brutalno, nečloveško, demagoško in delavca niso le kritizirali, temveč celo izključili iz kolektiva. To naj bi bilo v opozorilo vsem. Po tem si tudi sekretar osnovne organizacije ni upal več izreči kakršnekoli kritike. Seveda so analitiki kasneje ugotovili, da se za to fasado skriva nizka raven samoupravnih odnosov in splošna odtujenost delavcev od njihovih pravic.

Analitiki, ki so primerjali primer omenjenega delavca s primerom delavke, niso med razmerami in stališči opazili

nobene bistvene razlike, čeprav sedanega pristopa k razreševanju tega problema niti približno ne moremo primerjati razmeram, v katerih je delovalo podjetje. To je delovalo v povsem drugačnih razmerah, TOZD posluje v polnem razmahu nove ustave in zakona o združenem delu. Delavec je iskal pomoč pri partijskem forumu, delavka pa je (povsem zakonito) zaprosila za pomoč pravobranilca samoupravljanja. Reakcije pa so bile v obeh primerih docela enake. Vsi po vrsti, posebej pa še vodstvo TOZD, so storili vse, da delavka ne bi »blatila« TOZD pred bralnicem samoupravljanja. V ta namen tudi niso izbirali sredstev. Celotno osnovno organizacijo so uporabili za barikado, da o pravnih sredstvih in možnostih sploh ne govorimo. Dejstvo, da se je delavka pritožila pravobranilcu samoupravljanja, so obravnavali tudi odvetniki.

Tako je torej osnovna samoupravna in razredna pravica de-

lavca, žal, po tolikih sestankih, dogovorih in sklepih skoraj na vseh ravneh razumljena kot formalno pravna zadeva. Tu se ni znašla sindikalna organizacija, ki naj bi vnesla red v to idejno in normativno zmedo, čeprav je prav to njena ustavna dolžnost. Tudi osnovna organizacija ZK ne!

Da primera nista osamljena, pričajo poročila pravobranilca samoupravljanja in sodišča združenega dela v Ljubljani. Iz njih smo zvedeli, da se novo težko prebija skozi zapore starega. Nastop pred sodiščem združenega dela se skoraj enači z nastopom na sodnem procesu po kazenskem pravu. Pomoč pri pravobranilcu samoupravljanja se skoraj povsod označuje kot največji greh proti kolektivitni, kolektivnosti in tovarištvu.

Delati pa bi morali povsem drugače. Za sodišča združenega dela smo dejali, da to niso državna sodišča, sodišča prisile in represije. To so delavska sodišča, torej sodišča samoupravne družbe. Prav to so tudi pravobranilci samoupravljanja. Vendar sila kola lomi. Sodišče je sodišče, vseeno če je samoupravno, če je sodišče združenega dela, mislijo tisti, ki so že večerj tako mislili in ki še danes tako mislijo o vsakem, ki poskuša spreminjati razmere mimo njihove kontrole. Čas pa bi že bil, da pričnemo misliti drugače.

Zato pa bo morala tudi širša skupnost z vsemi svojimi temeljnimi nosilci vred odpreti oči. Mar ne bi bilo bolje, da bi namesto številnih teoretičnih aksiomov, s katerimi obremenjujemo različne seminarje in sestanke, ob našem delu govorili o poročilih sodišč združenega dela. Pa tudi o kakem drugem dokumentu, ki nam neposredno govori, kako se stari problemi kažejo v novi preobleki. Prav tako bi bilo bolje, če bi namesto tehnokratsko zapletenih pojasnjevanj različnih poslovodnih organov in finančno-računskih služb preprosto spregovorili o tem, kaj je pravica delavcev in kaj disciplinska in kazenska odgovornost. Res je že čas, da tu potegnemo jasno ločnico.

VLAJKO KRIVOKAPIC

REKLI SO

MIHA BUTARA, republiški sekretar za ljudsko obrambo, na seji sveta republike:

Ob spoznanju, da je možnost agresije toliko manjša, kolikor bolj je razvita splošna obrambna sposobnost, postajajo obrambne priprave vse bolj neločljive del naše samoupravne družbene ureditve. Nasprotno, ki danes vladajo v svetu, nam tudi sama narekujejo, da smo vedno pripravljene, da se vsakemu agresivnemu pritisku katerekoli vrste in zlasti vsakemu morebitnemu napadalu na našo neodvisnost in integriteto upremo z vsemi močmi in sredstvi, s katerimi razpolagamo.

Občasne ter združene vaje enot teritorialne obrambe zagotavljajo vedno boljše bojne pripravljenosti, ki jo terja sedanji vojnopolitični položaj ter vojni načrt za obrambo države. Podobno velja za enote civilne zaščite, ki imajo v sistemu splošne ljudske obrambe sicer povsem določen pomen, vendar še vedno

pozabljamo, da moramo hkrati težiti predvsem k množičnosti, torej k usposobljenosti in opremljenosti vseh sposobnih prebivalcev za lastno zaščito in reševanje ljudi ter lastnega in družbenega imetja. Pri usposabljanju občanov za samozaščito smo v zadnjem času dosegli dobre rezultate, toda dosti premalo smo storili, da bi se prebivalci v večjem številu oskrbeli s pripomočki za osebno zaščito.

DR. AVGUŠTIN LAH, podpredsednik republiškega IS, v govoru ob začetku gradnje izobraževalnega središča usmerjenega izobraževanja v Kamniku:

V našem življenju se je mnogo spremenilo. Tisto znanje, ki ga mlad človek pridobi v šoli, ne more odpreti niti uspešne poti v življenje, še manj pa more zadoščati za uspešno delo v 40 letih delovne dobe. Kamniška gimnazija je komaj pred 24 leti dala prve maturante. Prav nekdanji dijaki te gimnazije, ki so sicer iz te šole uspešno nadaljevali študije ali se zaposlovali, pa lahko potrdijo, da je znanje iz tistih začetnih časov danes v dokajšnji meri zastarelo, saj je bolj zgodovinsko kot uporabno znanje. Toliko novega je razkrila znanost in toliko novega je porodilo življenje!

Napredovali niso samo v različnih deželah; tudi mi jim sledimo. Pri tako hitrem napredku ni vseeno, ali hodimo dvajset ali deset let za njimi ali čim bolj vstric. Mi želimo uporabljati vse sodobne dosežke, in sicer v korist ljudi. Hočemo biti neodvisni, samostojni, napredni.

Kljub do znanja pa ni v tem, da imamo nekaj pametnih ljudi. Vsi moramo biti usposobljeni za osvajanje dosežkov. Za nami je čas, ko je nekaj šol in zdrava pamet zadoščala, da si se znašal v svetu. Vse manj je primerov, da lahko posamezniki kaj dosežejo, vse več pa dokazov, da sodobne dosežke ustvarjajo in osvajajo ljudje s skupnim delom. Sodelovanje pa temelji na znanju in skupnem delu. Samo tako je mogoče hitreje ustvarjati in slediti napredku.

JAVNI RAZPRAVI O TEMELJIH PLANOV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI NA ROB

Zares zasuk k delavcem!

V javni razpravi naj velja poudarek predvsem razvojnim usmeritvam in možnostim partnerjev, ki sodelujejo v svobodni menjavi dela — Doklej še mačehovski odnos do delavcev v dislociranih obratih?

Po vseh slovenskih občinah so se iztekli razgovori s predsedniki osnovnih organizacij sindikata, na katerih so se dogovarjali o organizaciji in konkretnem poteku javne razprave o temeljnih planov družbenih dejavnosti v srednjeročnem obdobju. Kakor je znano, morajo biti razprave končane in odločitve sprejete najkasneje do 15. junija.

Kot so pokazali razgovori s predsedniki, predvsem pa razprava na sestankih, je nekatera dejstva treba ponavljati še in še, vendar je v posameznih primerih še vedno možno, da stvari ne bodo tekale tako, kot naj bi. Če

začnemo pri »malenkostih«, moramo povedati, da ponekod, denimo v brežiški občini, kljub zahtevam še vedno niso dobili vsega gradiva v zadostnem obsegu (od republiške izobraževalne skupnosti le 120 izvodov, od republiške raziskovalne skupnosti pa le 10 izvodov ustreznega sporazuma za potrebe celotne občine!). Zato bo v takih primerih težko organizirati celovito razpravo, za kar se letos izrecno zavzemamo.

V javni razpravi o temeljnih planov družbenih dejavnosti za srednjeročno obdobje se seveda

ne bi smeli omejevat le na razgovore o stopnjah prispevkov, čeprav tudi tu lahko pričakujemo precej hude krvi, zlasti še tam, kjer se bodo hkrati odločali za dopolnilne programe. Prav zato je dolžnost sindikalnih organizacij, da težišče razprav usmerijo v razgovor o razvojnih usmeritvah in potrebah dejavnosti v obdobju 1976—1980, kratka to, kar od teh dejavnosti lahko pričakujemo za denar, ki ga je združeno delo pripravljeno prispevati kot svoja delež v svobodni menjavi dela. Seveda je jasno, da bodo odločitve zavestne le v primerih, ko bodo strokovne službe in poslovodni organi pripravili delavcem za razpravo razumljive in celovite preglede vseh obveznosti za srednjeročno obdobje, kakršne naj bi sprejeli po posameznih sporazumih. Tudi na tem področju imajo sindikalne organizacije veliko odgovornost, ker morajo take zahteve ne le izraziti, marveč jih tudi vztrajno zagovarjati. Ob tem »zasuku« k delavcem, če tako rečemo, ne bi smeli pozabljati, da velja k analizi in gradivom za zbor delavcev priključiti (kjer so v zamudi) tudi ustrezna gradiva o pokrivanju izpada transportnih dohodkov na železnici ter o razvoju železniške, luške in letalske infrastrukture.

Časa ni veliko in zato se ne kaže zadovoljevati z informacijami, s katerimi razpolaga ožji krog odgovornih ljudi v organizacijah združenega dela, čeprav so v ta krog zdaj pritegnili tudi vodstva sindikalnih organizacij. Razpravo je treba takoj prenesti med delavce, obenem pa začeti tudi z nekaterimi bolj »ostrimi« razgovori. Mislimo na to, da v mnogih okoljih vsem opozorilom navkljub delavci skupnih služb niso poskrbeli, da bi »vsaj približno« na dogovorjeni način tekla tudi razprava o tako imenovanih dislociranih obratih. Samoupravna preobrazba v teh okoljih, mišljeno v najširšem pomenu besede, zaostaja bolj, kot bi bilo še dopustno. Čeprav se bomo morali še večkrat vrniti k problemom s tega področja tudi pri uresničevanju določil zakona o združenem delu, ne bo odveč opozorilo, da morajo sindikalne organizacije pa tudi vodstva sindikata na območjih, kjer je več dislociranih obratov, številčno okrepiti in predvsem konkretizirati svojo aktivnost.

M. G.

NAROČAJTE DELAVSKO ENOTNOST!

Delavsko enotnost, glasilo slovenskih sindikatov, prejema že več kot 38.000 naročnikov. Sklep zadnjega kongresa slovenskih sindikatov pa je, naj bi bili na Delavsko enotnost naročeni vsi sindikalni funkcionarji, to je člani izvršnih in nadzornih odborov osnovnih sindikalnih organizacij. Teh je v Sloveniji blizu 60.000.

Pozivamo vse osnovne sindikalne organizacije, da naročijo Delavsko enotnost za vse tiste člane izvršnih in nadzornih odborov, ki še ne prejema glasila slovenskih sindikatov.

Izpolnite objavljeno naročilnico in jo pošljite na naslov: ČGP DELO — TOZD DELAVSKA ENOTNOST LJUBLJANA, DALMATINOVA 4.

Letna naročnina znaša 200 din za izvod.

— odreži in pošlji —

NAROČILNICA

Nepreklicno naročamo izvodov tednika Delavska enotnost za člane IO in NO, katerih točne naslove pošiljamo na posebnem seznamu.

Plačnik za navedene naročnike je:

Poštna št., kraj:

Datum:

Čitljiv podpis (z žigom)

od sobote do sobote

NOVO V BANKAH IN KMETIJSTVU

Začetek minulega tedna je potekal v znamenju številnih praznovanj, ki so se navezala na dan mladosti in jubileje predsednika Tita. V Sloveniji naj omenimo najpomembnejše: odkritje pomnika borcev II. grupe odredov na Jančah, ki so tod bili eno najuspešnejših bitk v drugem letu vstaje, srečanje borcev in aktivistov zahodnoprimorskega okrožja v Bovcu, zaključno proslavo soboškega meseca mladosti v Rogašovcih ter veliki pevski festival v Celju, kjer se je predstavila revija najboljših mladinskih pevskih zborov iz vse države in kakih tisoč mladih pevcev. Svoj delovni jubilej je praznovala tudi »Rašica«, kot pokrovitelj in slavnostni govornik je na slovesnosti sodeloval član predsedstva SFRJ Edvard Kardelj. Med pomembne manifestacije, namenjene obrabi in civilni zaščiti smemo šteti tudi peti sejem civilne zaščite v Kranju, ki je tokrat obogatil razstavišče z mnogimi novostmi, zlasti s sodobnimi napravami za zaščito in pravočasno obveščanje prebivalstva v primeru naravnih nesreč ali vojne nevarnosti.

V zveznem merilu je bil te dni v središču pozornosti seminar, ki se je z več kot 200 udeleženci ukvarjal s podružbljanjem našega bančnega sistema. Priredil ga je IK predsedstva CK ZKJ. Namen seminarja je bil zlasti v tem, da razišče in določi nekatere teze, ki se pojavljajo ob reformi bančnega in monetarnega sistema. Eno od osrednjih vprašanj je, kako uveljaviti ustavni položaj združenega dela v upravljanju z bančnimi sredstvi, ki so še vedno močno odtujena neposrednim vlagateljem. Znano je, da se večina zavzema za stališče, da bi naj pomenile interne banke v organizacijah združenega dela zasnovano za samoupravno združevanje in upravljanje sredstev v bankah, kjer je imel doslej aparat bank bolj ali manj odločilno besedo v upravljanju s sredstvi. Samoupravna preobrazba našega bančnega sistema je izredno pomembna naloga, če hočemo uveljaviti nove odnose v investicijski, kreditni in monetarni politiki ter še posebej v družbenem planiranju.

V republiški konferenci SZDL je bila zelo odmevna razprava o razvojnih vprašanjih našega kmetijstva. Na

seji RK so sprejeli tudi ustrezen dokument o uveljavljanju novih družbenoekonomskih odnosov v kmetijstvu. S tem so bile zaključene dobro organizirane javne razprave, ki so prispevale k izdelavi zelo jasnih dolgoročnih stališč. Bistvena naloga v kmetijstvu je, da v družbenem kmetijstvu uveljavimo nove dohodkovne odnose, dosežemo vsestranski napredek v proizvodnji in organizaciji trga ter boljše sodelovanje z zasebnim kmetijstvom na podlagi dolgoročnih planov proizvodnega sodelovanja in preusmerjanja zasebnega kmetijstva v tržno proizvodnjo. Pri tem je zelo poudarjena vloga družbenih organizacij in z drugimi, ki morajo ob zelo jasnih samoupravnih odnosih prispevati k organizirani proizvodnji in kooperaciji ter uveljaviti določila zakona o združenem delu v vseh oblikah povezovanja in združevanja kmetov v sodobno proizvodnjo. Pomembne pri tem so tudi vse druge naloge, da bi tako dosegli nadaljnji razvoj podeželja, ustrezno izobrazbo mladih kmečkih proizvajalcev, zdravstveno in socialno varstvo in ne nazadnje tudi večji razmah otroškega varstva. Znano namreč je, da sloni proizvodnja v kmetijstvu že na 80 odstotkih žensk, kar seveda terja v marsičem spreminjen odnos do socialnih, šolskih in varstvenih vprašanj v krajevnih skupnostih na podeželju.

V Beogradu je bila minule dni volivna in programska konferenca ZSMJ, na kateri so se zlasti ukvarjali s sedanjim položajem in vlogo mladine v samoupravljanju, še posebej s kadrovskimi pripravami na prihodnje volitve, kjer naj bi bila mladina še bolj zastopana. Poleg drugih vprašanj je posvetila volivnim pripravam veliko pozornost tudi republiška konferenca ZSMS, ki se je sestala po zvezni konferenci. V izvršnem komiteju predsedstva CK ZKS pa so te dni pretresali in sprejeli program idejnopolitičnega, marksističnega izobraževanja in usposabljanja članov ZK, ki daje sistemske osnove za vzgojnoizobraževalno delo v prihodnjem obdobju. Prav tako pa so te dni nadaljevale z delom tudi številne skupine, ki pripravljajo osnutke dokumentov prihodnjega kongresa ZKS in ZKJ za javno razpravo.

—GOK

NA ROB GIBANJU ZAPOSLENOSTI V LETOŠNJEM LETU

Predvsem po lažji poti

Kljub sprejetim dogovorom, zakonskim določilom in resoluciji se v mnogih OZD raje odločajo za zaposlitev novih delavcev kot za izkoriščanje notranjih rezerv

V letošnjih prvih treh ali štirih mesecih se je število na novo zaposlenih ponovno dvignilo bolj, kot bi se smelo po sprejetih razvojnih in planskih dokumentih. Resda je temu botroval tudi močno povečan obseg industrijske proizvodnje v tem obdobju, zlasti v delovno intenzivnih panogah. Vendar bi tako lahko — če bi se tempo zaposlovanja iz začetka leta nadaljeval — do konca leta močno presegli načrtovano število na novo zaposlenih delavcev, s tem pa bi seveda tudi ogrozili stabilizacijska prizadevanja in porušili predvidena razmerja med rastjo družbenega produkta in produktivnosti na eni ter gibanji osebnih dohodkov, skupne porabe in povpraševanja na trgu na drugi strani.

Rast zaposlenih še ni tak obsežna, da bi že morali biti plat zvana, za zdaj tudi še ni možno predvideti, kako se bo število zaposlenih gibalo v naslednjih mesecih. Industrijska proizvodnja, ki je eden od pomembnih vzrokov za gibanje zaposlenosti, v bodoče bržčas ne bo naraščala s takšnim tempom, kot je na začetku leta.

Kljub temu pa velja opozoriti organizacije združenega dela na nekatera neskladja v zaposlovanju, ki smo jih zaman skušali odpraviti v minulih letih, zlasti pa lani, in ki se ponavljajo tudi zdaj. Gre predvsem za dve nepravilnosti: za še vedno veliko število na novo zaposlenih delavcev tako imenovanih ozkih profilov, se pravi nekvalificiranih ter polkvalificiranih in kvalificiranih delavcev, ter pretirano zaposlovanje zunaj proizvodnje. Povpraševanje po kadrih z ozkim profilom je v Sloveniji za 9 odstotkov večje od ponudbe, po visoko kvalificiranih za 4 odstotke, pri strokovnjakih različnih

stopenj izobrazbe pa je povpraševanje skorajda uravnoteženo s ponudbo. Takšni odnosi v zaposlovanju so posledica dosedanjega razvoja našega gospodarstva in jih bo možno le počasi in s težavo spreminjati. Ekstenzivno zaposlovanje bo torej težko spreminjati povsem v skladu s sprejetimi srednjeročnimi programi družbenopolitičnega ra-

zvoja. Toda veliko bi k razreševanju tega vprašanja, namreč približevanju tako imenovane produktivne zaposlenosti polni zaposlenosti pomagale organizacije združenega dela same, če bi upoštevale vsa načela in navodila, ki smo jih sprejeli v različnih dokumentih, sistemskih rešitvah in družbenih dogovorih. Tega pa seveda v večini ne počno, delno

kajpak zavoljo objektivnih vzrokov, pogojenih z gospodarskim položajem organizacije združenega dela, deloma pa tudi zavoljo tradicionalnega ubiranja laže prehodnih poti. Laže je namreč povečati proizvodnjo z zaposlovanjem novih delavcev kot poiskati notranje rezerve za dvig produktivnosti.

B. RUGELJ

KAKO JE LANI GOSPODARILA SLOVENSKA TRGOVINA

Sončne in senčne strani

Celotni dohodek trgovinskih delovnih organizacij se je lani v primerjavi z letom prej povečal samo za 7% — Trgovino krepko pestijo čedalje večje zakonske in samoupravno dogovorjene obveznosti

Za lansko poslovanje slovenske trgovine je značilno, da se je celotni dohodek v primerjavi z letom poprej povečal za komaj 7%. To kaže, da je dosegla trgovina lani med vsemi gospodarskimi panogami v republiki najnižji porast celotnega dohodka, v celotnem gospodarstvu je bil višji za 14,8%, v prometu pa celo za 21% v primerjavi z letom 1975. Razlogov za manjše naraščanje celotnega dohodka v trgovinah delovnih organizacijah je bilo več, bistveni pa so predvsem tle: počasnejše naraščanje cen v drobni prodaji (lani so poskočile le za 9,5%, leto prej pa celo za 26%), umirjenjši dvig industrijske proizvodnje (leta 1976 za 2%, leta 1975 pa za 5%) in zmanjšanje uvoza.

Precejšen vpliv na gospodarjenje v trgovinskih delovnih organizacijah so imeli lani tudi sistemski ukrepi, saj sta zlasti zakon o zavarovanju plačil in zakon o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka v nemajhni meri vplivala ne samo na njihovo poslovanje, pač pa tudi na način prikazovanja poslovnih rezultatov. Podatki kažejo, da je v letu 1976 preseгла fakturirana realizacija plačano realizacijo v gospodarstvu za 8.229 milijonov dinarjev, v trgo-

vini pa za 2.504 milijonov dinarjev.

Če pri tem upoštevamo, da je znašal delež celotnega dohodka trgovine v celotnem dohodku gospodarstva približno tretjino, potem je očitno, da so sistemski ukrepi delovali enakomerno, predvsem ker ni bistvenjših razlik med neplačano realizacijo v gospodarstvu in v trgovini, kar ne nazadnje velja tudi za oblikovanje celotnega dohodka.

Na oblikovanje celotnega dohodka je v precejšnji meri

vplivala tudi tako imenovana interna realizacija. Medtem ko je bila v gospodarstvu lani kar za 43% višja kot leto poprej, je v trgovini porasla samo za 16%. Razveseljivo pa je, da so kljub počasnejšemu povečanju celotnega dohodka doseženi poslovni rezultati slovenske trgovine po zaključnih računih za leto 1976 ugodnejši kot leta 1975.

Na drugi strani je dosegala lanska stopnja rasti porabljenih sredstev brez amortizacije v trgovini 5,8%, v gospodarstvu pa 14% in je tako po dolgih letih prvič zaostala za rastjo celotnega dohodka. Ta podatek kaže na večjo ekonomičnost v poslovanju trgovinskih delovnih organizacij, predvsem pa da je trgovina slednjic le prenehala s popraviljem svojih finančnih rezultatov iz naslova terjatev do kupcev, ki so prej pogosto krepko prese-gale zakonsko določene roke.

V trgovinskih delovnih organizacijah so precej zaskrbljeni nad občutno višjimi zakonskimi in samoupravno dogovorjenimi obveznostmi, ki so se lani v primerjavi z letom 1975 povečale kar za 38,7%, v gospodarstvu pa za 31,5%. Zlasti so se povečala sredstva, ki jih mora trgovina prispevati interesnim skupnostim s področja negospodarstva in pomenijo skoraj polovico vseh zakonskih in samoupravno dogovorjenih obveznosti. Za več kot 43% so se lani povečale še druge zakonske obveznosti trgovinskih delovnih organizacij in dogovorjeno pokrivanje potreb družbenih služb (kritje izpada transportnih stroškov železniškega gospodarstva, Posočje itd.), precej pa so se v primerjavi z letom 1975 povečale lani tudi obveznosti, ki so predpisane z občinskimi odloki.

I. V.

GOSPODARSKI KOMENTAR

Kako priti pošteno do stanovanja

Kljub akcijam, ki so jih spodbudila vodstva ZK in sindikati z namenom, da bi pospešili in pocenili stanovanjsko gradnjo, v stanovanjskem gospodarstvu še vedno ni pravega reda. Tako so na nedavni seji zveznega komiteja za zakonodajo ugotovili, da je brez udeležbe osebnih sredstev težko verjeti, da bomo do konca tega desetletja zgradili 820.000 stanovanj, kolikor jih je predvidenih v srednjeročnem načrtu družbenega razvoja Jugoslavije. Dosedanji prijemi v stanovanjski politiki — ustanavljanje solidarnostnih skladov za stanovanjsko gradnjo, dodeljevanje družbenih stanovanj in odobravanje stanovanjskih kreditov — namreč niso obrodili pravih ekonomskih učinkov. Praksa je zato že vsilila nove rešitve, s pomočjo katerih priteka v stanovanjsko gradnjo tudi zasebni dinar — predplačilo na stanovanjsko pravico, plačevanje depozitov, etažno lastništvo itd. V naši republiki smo predplačilo na stanovanjsko pravico v praksi ponekod že uveljavili, čeprav nekateri sodijo, da je v nasprotju z razredno-socialnimi kriteriji v delitvi stanovanj. Pravijo, da bo potrebno najti pravne rešitve za ta ukrep, sicer ne bo dobro. Le kako to, da govorimo celo o nakupu stanovanjske pravice, ko je vendar jasno, da s stanovanji v družbenem lastništvu ne smemo trgovati itd. Nevarnost, da bi kdo koga označil za pridobitneža, ker zaradi stanovanjske stiske združuje svoj dinar z družbenim, visi torej še vedno v zraku. Zato se večina ljudi, ki še nimajo strehe nad glavo, najraje ukvarja z vprašanjem, kako priti do najemnega družbenega stanovanja.

Kot je znano, so na VII. kongresu ZSJ pred dvema letoma sklenili, da mora sleherni delavec vedeti, kdaj bo dobil stanovanje. O tem bi morali sprejeti družbene dogovore v vseh občinah, v sleherni temeljni organizaciji pa pravilnike o delitvi stanovanj. To delo pa ni bilo opravljeno. Zato so na seji komisije predsedstva ZSJ spet sklenili, da ga je treba dokončati najkasneje do septembra letos.

In zakaj ta naloga ni bila opravljena? Vse kaže, da ni jasnih kriterijev, kdo naj ima prednost pri dodelitvi stanovanja. Čeprav sindikati nimajo namena, da bi opredelili notne kriterije za vso državo, je vendarle treba imeti jasna stališča o tem, v kakšnem obsegu vplivajo delovni staž, zdravstvene razmere in podobno na delitev stanovanj.

Prvi element v delitvi stanovanj morajo biti po predlogu sindikatov stanovanjske razmere, nato uspeh pri delu, šele zatem pa delovna doba, število družinskih članov, zdravstveno stanje in podobno. Tudi te kriterije je treba opredeliti podrobneje ter na podlagi dejanskih razmer v slehernem okolju. Le kriterij za dodelitev stanovanja na osnovi udeležbe v NOB je nesporen in ga vsebujejo vsi doslej izdelani pravilniki.

Bolj kot doslej bi morali spodbujati tudi zasebno varčevanje za stanovanjsko gradnjo ali pridobitev stanovanjske pravice. V prihodnje naj ne bi nihče dobil družbenega stanovanja brez lastne udeležbe. Ob tej zahtevi omenjajo v drugih republikah mariborski primer, kjer morajo vsi občani, katerih prejemki na člana gospodinjstva presegajo 60 odstotkov povprečnega republiškega mesečnega dohodka, sodelovati pri najetju družbenega stanovanja z 2 do 20 odstotki njegove vrednosti.

V komisiji jugoslovanskih sindikatov za življenjske in delovne razmere pa so zabeležili celo predlog, naj bi v vrsti čakanja na družbeno stanovanja napravili preobrat. Doslej smo namreč sestavljali prioritete sezname, po katerih so delili stanovanja, z izjemo socialnih in kadrovskih stanovanj. Ne da bi zanikal to potrebo, je eden izmed članov komisije predlagal, naj bi prav na enak način določili, kdo ne more dobiti družbenega stanovanja. To pa so vsi, ki že imajo stanovanje, ki so dobili stanovanjski kredit ali imajo svojo hišo.

Če ne bi vedeli, kako se ljudje ponekod bojujejo tudi za drugo stanovanje — za hčerko, sina ali nekdajno ženo — bi pomislili, da je takšen predlog odveč, kajti le kdo od tistih, ki že imajo stanovanje, lahko zahteva še drugega, ko vendar ve, da toliko ljudi živi kot podnajemniki, v kletih in čaka streho nad glavo.

Vendar vedo inšpektorji tudi za veliko nezasedenih in »rezerviranih« družbenih stanovanj. In tudi to priča, da bi kazalo stanovanjsko gospodarstvo čimprej temeljito prevetriti. Tudi kadrovske.

VINKO BLATNIK

NOVA PRIDOBITEV ZA TURIZEM

Novi Viatorjev hotel Park na Bledu ima 355 ležišč in 1220 sedežev pod streho in na prostem

Slovensko turistično gospodarstvo je bogatejše za novi Viatorjev hotel Park, ki so ga pred dnevi uradno odprli na Bledu. Vsakega novega hotela smo v Sloveniji še toliko bolj veseli, če pomislimo, da smo lani pridobili komaj 1841 ležišč (na Hrvaškem več kot 22.000) in da položaj glede gradnje novih turistično-prenočitvenih zmogljivosti v Sloveniji v naslednjem obdobju ni nič kaj razveseljiv.

Novi Viatorjev Park hotel na Bledu ima 350 ležišč v 176 sobah in 10 apartmajih ter 1120 sedežev pod streho in na prostem. S tem bo Viator imel vsega skupaj 1791 ležišč in 6711 sedežev, kar kaže, da ni

le eno največjih prometnih podjetij v Jugoslaviji, marveč da postaja vse pomembnejše tudi v hotelsko-turistični dejavnosti. Sam hotel Park stoji ob obali Blejskega jezera na mestu starega hotela Park.

Novi hotel ima standardne prostore: restavracijo s teraso, slaščičarno s teraso, salone za konference in manjše kongrese, »Riklijev hram«, samopostrežno restavracijo, v kateri si bodo obiskovalci lahko sami postregli z zajtrkom, kosilom in večerjo. V hotelu pa je še vrsta trgovskih lokalov, v katerih bodo prodajalci spominkov, agencijski delavci, posebno zadovoljstvo za turiste pa bodo

specializirane prodajalne. Niso pozabili niti na likovno ureditev hotela. V njem je zbirka z več kot 230 listi slovenskih grafik, akvarelov in olj.

Za izgradnjo hotela je moral Viator zagotoviti blizu 176 milijonov lastnih in bančnih sredstev. Zato kolektiv novega hotela Park na Bledu šele zdaj, ko je le-ta zgrajen in je sprejel že prve goste, čakajo hude težave. Le s skrbnim gospodarjenjem in predvsem s pravim odnosom do gostov si bo lahko povrnil to, kar je vanj vložil oziroma si ustvaril dovolj akumulacije za nove naložbe, ki jih še ima v načrtu.

M. ŽIVKOVIČ

HANNOVER

Nove možnosti za gospodarsko sodelovanje

V Hannoveru v ZR Nemčiji je pred nedavnim zasedal mešani komitee za gospodarsko tehnično sodelovanje, neposredno za njim pa so o isti temi potekali nemško-jugoslovanski pogovori v Münchnu. Hkrati je bila na razgovorih v tem mestu tudi delegacija Hrvaške, ki se je s predstavniki Bavarske pogovarjala o ekonomskem bilateralnem sodelovanju. Na razgovorih je izredno ugodno odjeknila vest, da bomo sprejeli predpise, ki bodo omogočili odpiranje predstavništva tujih podjetij v Jugoslaviji. Po besedah državnega sekretarja Detlewa Rodwessaerja Jugoslavije v zahodno-

nemških gospodarskih krogih ne prištevajo več med klasične države v razvoju, temveč med industrijsko razvite. Prav zaradi tega Jugoslavija ne pride v poštev za dodeljevanje preferencial ali carinskih olajšav. Bavarski minister za gospodarstvo pa je še posebej poudaril interes nemških gospodarstvenikov za povezavo z reškim in koprskim pristaniščem. Izrazil je tudi veliko zanimanje ZRN za modernizacijo jugoslovanskega cestnega omrežja, posebno še zaradi gospodarskega sodelovanja z bližnjim in Srednjim vzhodom. Zahodnonemško sodelovanje pri financiranju obnove cest-

nega omrežja naj bi odpiralo nove, še širše perspektive za nadaljnje gospodarsko sodelovanje med ZRN in našo državo.

Pomembno za pogovore je bilo tudi to, da je bilo v zahodnonemški delegaciji mnogo gospodarstvenikov, medtem ko so našo delegacijo sestavljali člani IS republik in pokrajin, funkcionarji zveznih svetov in zvezne gospodarske zbornice. Zaradi tega so na konkretna vprašanja zahodnonemških gospodarstvenikov prihajali z naše strani dokaj posplošeni in načelni odgovori.

V. O.

SAMOUPRAVLJANJE MED PSIHIATRI

Elektrike preveč strelvodov pre malo

Za osvežitev spomina naj prej zapišemo nekaj osnovnih podatkov. Pozoren opazovalec je lahko že nekaj let nazaj opazoval, kako se v slovenski psihiatriji vse bolj zaostruje »izmenjava mnenj« o tem — rečeno povsem — kratko in poenostavljeno — kako zdravit bolnike. Se posebej smo se s temi vprašanji srečevali ob razmišljanju, kako zdraviti alkoholike.

»Zmenjava mnenj« se je strmo povzpela do vrhoviča ob intervjuju, ki ga je za revijo »Stop« dal dr. Janez Rugelj v zvezi s filmom »Let nad kukavičjim gnezdom«.

Preskočimo nekaj vmesnih postaj: dr. Ruglja je delavski svet klinične bolnišnice za psihiatrjo izključil iz kolektiva, češ da mu je škodoval pri delu, nakar so le ugotovili, da so kršili normalna pata, ki so predvidena za izključitev. Film so zavrteli nazaj: komisija za kršitev delovnih dolžnosti je še enkrat vzela stvar v roke (o dogajanju na njeni seji smo v začetku aprila v DE že pisali) in predlagala — izključitev. Zdaj je delavski svet dobil na svoj dnevni red pritožbo dr. Ruglja in — na vidaz, če je bilo pač doslej vse v redu, čisto in prav — zanj ukrepanje in se smelo biti oreh s trdo lupino.

Vendar... Nikjer ni zapisano, da se morajo pričakovanja uredništv brez zapletov. Delavski svet je sklenil: potrdi se sklep komisije (z drugimi besedami: dr. Rugelj dobi v roke odločbo o prenehanju lastnosti delavca v združenem delu), toda — dr. Rugelj lahko še leto dni opravlja delo v kliničnem centru... Razmišljanje in komentiranje iz tega razmišljanja prepustimo vsem, ki jih zanimajo dogajanja v medsebojnih odnosih znotraj naše samoupravne družbe.

Povsem pa se koncentriramo le ne moremo odrediti, ker gre za nekatere pojave, ki prav gotovo precej presegajo »ozko profesionalno dogajanje« v kliničnem centru za psihiatrjo v Ljubljani in še bolj »primer dr. Ruglja«.

Predvsem bi veljalo opozoriti na pojav, ki nikakor ni vsajen pod kožo samo psihiatrom, da v časopisih zapisana kritika »škoduje ugledu hiše in kolektiva«. Na prvi pogled je to celo res, vendar se zastavlja resno vprašanje: če samoupravna družba lahko sprejme tako poenostavljene razlage na ravni pravilice o Rdeči kapici, ne glede na to ali gre za psihiatre, gradbenike ali pa sprevednike v mestnem prometu. Torej, ni sovražnik ugleda tisti, ki nekaj v javnosti pove. Resničini sovražnik ugleda kolektiva so neustrezne in odločbe kolektiva so razstrti dobro skriti pod cevovsko obarvano strop in za globokimi okopi »poslovnih skrivnosti«.

Psihiatri so zdravniki, torej delavci v združenem delu na izredno občutljivih in odgovornih delovnih mestih. Psihiatrina pa je specializirana družbena dejavnost, ki ne more biti imuna pred nenehnim iskanjem novih poti in vrtanjem za boljšimi, bolj člove-

Franc Friskovec

Florijan Pilih

Ivan Vrhovski

Anton Modic

Nevenka Rajakovic

Martin Molek

Mira Kump

Ljiljana Simic

»Vsi ljudje, ki želimo spreminiti stari svet in ga urediti po naših delavskih hoteljih, potrebujemo najprej znanje,« iz znanja se rodi spoznanje, potlej pa boj, spopad s starim v naših odnosih, ki mora zagotoviti človekovo srečo«.

Ne vem, če je kdo izmed udeležencev današnjega političnega tečaja, ki sta ga v Dolenjskih toplicah priredila republikanski svet zveze sindikatov in zveza mladine Slovenije, kdaj prebral te Gorkega misli. Govorila pa so tako, da bi jih dobro poznali in se po njih tudi ravnali.

Najprej izreči svoje novinarske beležnice nekaj njihovih misli, izprežeh ob zaključku tečaja.

Franc Friskovec, sekretar aktivna komunistov — tečajnik, Ivan Vrhovski, predsednik sveta in zbora slusateljev, Florijan Pilih, predsednik sekcije za šport in rekreacijo, Anton Modic, predsednik sveta slusateljev v enajstem tečaju, Mira Kump, Nevenka Rajaković in Ljiljana Simić.

Najprej nekaj podatkov.

Na tem tečaju je bilo 57 ljudi. Imeli so samo en šolski prostor in zavoljo tega niso bili kdo ve kaj zadovoljni... So pa nekateri med njimi dolga leta sindikalni aktivisti: 39 slusateljev je partijev in skoraj vsi so zaposleni v neposredni proizvodnji.

Pogovarjal sem se le s sindikalnimi delavci.

SINDIKAT IN NJEGOVA KORI

»Našim slusateljem«, pravi Martin Molek, »smo skušali dati osnovo za njihovo prihodnje družbenopolitično delo. Veliko smo govorili o ureditvi zakonov o združenem delu in o dejavnosti družbenopolitičnih organizacij, o samoupravljanju in gospodarjenju, delovanju subjektivnih sil, skratka o vseh aktualnih temah, ki zadevajo sindikat in socialistično mladino v organizacijah združenega dela.«

Na tem dvomesečnem tečaju nihče ni »padel«; vsi so ga uspešno končali.

»Nekaj pa bi položili na srca našim sindikalnim in mladinskim vodstvom ter kadrovskim službam. Vabili smo jih, naj nas obiščejo in ugotovijo, kako napreduje njihov kader, ki so jih sami poslali v naše šole, prišli pa so le redki. Ne vem, zakaj je tako, vem pa, da to ni prav.«

Tako je dejal Martin Molek. Upam, da bodo ljudje, ki so jim te besede namenjene, v prihodnje bolj pozorni za vzgojo svojih kadrov.

Franc Friskovec:

»Pa vendar smo v tej šoli pridobili zelo veliko.«

Tako so mi pripovedovali vsi tečajniki, katerim smo se pomenkovali in vsi so govorili o svojih današnjih problemih, torej o delu sindikata in njihovih delovnih organizacijah.

»ŠELE ZDAJ VEM, KAJ NAM V SINDIKATU MANJKA«

Franc Friskovec, namestnik predsednika konference osnovnih organizacij sindikata v Kartonski delavnici Ljubljana, predsednik strokovnega sindikalnega odbora v občini center in predsednik koordinacijskega odbora Slovenija-papirja, je svojo misel o dejavnosti naše organizacije pojasnil nekako takole:

»Vsi ljudje, ki želimo spreminiti stari svet in ga urediti po naših delavskih hoteljih, potrebujemo najprej znanje,« iz znanja se rodi spoznanje, potlej pa boj, spopad s starim v naših odnosih, ki mora zagotoviti človekovo srečo«.

Tako je nekdo pripovedoval Maksim Gorki. In te njegove besede veljajo še danes.

JANEZ VOLJIČ

OBVEZNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ

Družbeni dogovor zavezuje organizacije združenega dela in druge delovne organizacije, da morajo zaradi zmanjšanja ali odpravljanja škodljivih vplivov na delovnih mestih, na katerih je delo posebno težko

ŠOLA AKTIVISTOV

OB ZAKLJUČKU DVANAJSTEGA POLITIČNEGA TEČAJA V DOLENJSKIH TOPLICAH

KAJ JE ZNANJE

»Že dvajset let delam v sindikatu in vsi me poznajo, pa pri nas nikoli nismo imeli denarja za družbenopolitično izobraževanje. In če ti povem, da sem prvi delavec Kartonske tovarne, ki so ga iz naše tovarne poslali na takšen tečaj, potlej si lahko misliš, kako majhno je zanimanje za znanje družbenopolitičnih delavcev. Zdaj, ko se vrnem, bo, upam kmalu drugače. Dve nalogi sem si zadal. Najprej bom povedal, da moramo čimveč ljudi poslati v takšne šole, hkrati pa bom razložil svojim tovaršem v sindikatu, česa sem se v tem tečaju naučil in kako sem doumel bistvo razrednega boja v vsakodnevnih samoupravnih zadevah. Zdaj se zavedam, da sem nekdo številne samoupravne zadeve urejal birokratsko, čeprav sem vedel, da bi o vseh zadevah morali odločati delavci sami. V imenu sindikata sem nastopal na sejah delavskega sveta, pa sem se s tistem tako imenovanim stališču sindikata pogovarjal le z nekaj ljudmi v izvršnem odboru. Tako je pač bilo. Poprej sem bil trdno prepričan, da smo nekateri aktivni člani izvršnega odbora, nekateri izbranci ustvarili sindikat in da v njem odločamo.

POGLAVJE O DELAVCIH

»Še niso doumeli, za kaj gre,« je rekel Anton Modic. »So posamezniki, ki mezdno gledajo na naša prizadevanja...« Takih besed sem slišal zelo veliko.

»Pri nas je še kar precej sproščenosti,« je rekla Mira Kump. »V Novoteksu se delavci že znajo pogovarjati z vodnimi kati enak z enakim. O najboljših odločitvah zavedam, zlasti o odločitvi glede osebnega dohodka pa imajo še vedno prvo besedo vodstva. Za samoupravne odločitve ni kakšnega posebnega zanimanja, kajti med nami je precej ljudi, ki prihajajo v tovarno le po plačo, po socialne dajatve; njim je vseeno, kaj se dogaja s tovarno.«

»Kaj smo delavci v našem sistemu?« je spraševala Nevenka Rajaković. »Ali je res, da so naši stari aktivisti povsem pozabili na vse tisto, kar tudi današnji delavci morajo delati, da bi lahko vsak človek doumel, kaj lahko sam stori koristnega. Ne vem. Kaže, da bomo morali res ponovno postati dobri aktivisti in gospodarji. Če starejši tega več ne zmorejo, bomo pač morali storiti mladi. In učiti ljudi, kako naj se ravnajo in kaj naj delajo, da bi uveljavili svojo oblast.«

NAMESTO KONCA

Ljiljana Simić, medicinska sestra v Hrastovcu, je poslušala našo razpravo in v njej ni sodelovala.

Potlej pa je rekla:

»Zelo sem bila uboga v moji delovni organizaciji in mojega pripovedovanja in želja, da bi se sindikat bolje organiziral, nihče ni vzel zares. Pa sem zelo potrebovala sindikalno organizacijo predvsem zato, da nam bi pomagala ustvariti takšne odnose, kakršne v socializmu potrebujemo. Tudi občinsko vodstvo ni sodelovalo pri ureditvi teh mojih želja.«

Znanje Ljiljana Simić so ob zaključku politične šole v Dolenjskih toplicah ocenili z najboljšo oceno.

»Iz znanja se rodi spoznanje, potlej pa boj, spopad s starim v naših odnosih, ki mora zagotoviti človekovo srečo.« Tako je nekdo pripovedoval Maksim Gorki. In te njegove besede veljajo še danes.

JANEZ VOLJIČ

KDO ZAHTEVA BENEFICIRANI STAŽ?

Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja SR Slovenije je prejela doslej 14 zahtevkov za beneficiranje 128 delovnih mest

v komunalni dejavnosti zahtevajo beneficirano dobo za 4 delovna mesta: nosilec posod za smeti, pralac ulic, čistilec javnih prometnih površin in delavec pri črpanju kalijai. Zahtevke je vložil zvezni odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti že v oktobru 1972. leta, ta čas pa je v zaključni fazi postopek usklajevanja med republikimi skupnostmi pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

V obravnavi je tudi elaborat, ki zahteva beneficiranje šestih delovnih mest pri predelavi živalske krme (močna krmlila). Za beneficiranje je poleg teh šestih zahtevkov: v gradbeništvu (za 51 delovnih mest), v carski službi (6), v steklarski industriji (13), v mesni industriji (19), poklicnih gasilcev v organizacijah združenega dela (1), v mlinarsko-pekaški-testeninarski industriji (13), v industriji piva in slada (5), v reševalnih postajah (2), v sladkovinski ribištvi (5), rudarskih inspektorjev (1) in meteoroloških opazovalcev (za 1 delovno mesto). Predlogi so v različnih pripravljalnih fazah reševanja; pri nekaterih je bil že opravljen strokovni pregled elaboratov in so pristojne komisije skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja tudi dale svoja mnenja. Za druge elaborate pa še ni določeno, katere skupnosti bodo opravile strokovni pregled.

Prav tako še ni rešen zahtevki za beneficiranje zavarovalne dobe poškodovanih gasilcev na operativnih funkcijah v gasilskih enotah. Zahtevka za beneficiranje delovnih mest v elektrolizi aluminija in v dimnikarski dejavnosti sta bila že strokovno obdelana, tako da je bil pripravljen predlog za dokončno odločitev. K obema predlogoma sta dala pozitivno mnenje RS ZSS in republiška gospodarska zbornica, medtem ko izvršni svet še ni izrekel dokončne sodbe.

I. VIRNIK

HUMORESKA

Obkoljeni predsednik

Tovariš Sindik, predsednik osnovne organizacije sindikata, se je imel ves čas toliko na valetih, da si je priznaval, kako se vrednost njegove funkcije spreminja kot žvečljni gumij. Zjutraj je pred zeno (v vlogi sindikalnega predsednika) veljal toliko kot nič. »Nisi slišal ure? Spravi se že iz postelje, da ne boš zamudil službe!«

»Se dobro, da se je od ženinega jutranjega pozdrava začela krivulja sindikalne veljave tovariša Sindika dvigati. Ko se je prebil mimo vratarja v okviru službenih prostorov, ga je že tovariš pocukal za rovak:»

»Slišiš, bo sindikat kaj mignil ali ne?« Se dobro, si je mislil tovariš

POZIV

organizacijam združenega dela, da priložijo kapacitete in termine za

KOLEKTIVNI ODDIH

v zasebnih sobah v Poreču in Vrsarju. Prijave potrebujemo za dogovore in razpored.

NUDIMO:

ZASEBNE SOBE po 50 do 65 dinarjev (samo bivanje za 1 osebo na dan)

POLNI PENZION ŠE SOBO PRI ZASEBNIKU od 125 do 140 dinarjev

HOTELSKI PENZION (B in C kategorija) od 180 do 245 dinarjev

TURISTIČKI BIPRO 52360 Poreč, Tj. slobode 3
Telefoni: (053) 86-126, 86-623
Telex: 25168 turist

»Vsi ljudje, ki želimo spreminiti stari svet in ga urediti po naših delavskih hoteljih, potrebujemo najprej znanje,« iz znanja se rodi spoznanje, potlej pa boj, spopad s starim v naših odnosih, ki mora zagotoviti človekovo srečo«.

Ne vem, če je kdo izmed udeležencev današnjega političnega tečaja, ki sta ga v Dolenjskih toplicah priredila republikanski svet zveze sindikatov in zveza mladine Slovenije, kdaj prebral te Gorkega misli. Govorila pa so tako, da bi jih dobro poznali in se po njih tudi ravnali.

Najprej izreči svoje novinarske beležnice nekaj njihovih misli, izprežeh ob zaključku tečaja.

Franc Friskovec, sekretar aktivna komunistov — tečajnik, Ivan Vrhovski, predsednik sveta in zbora slusateljev, Florijan Pilih, predsednik sekcije za šport in rekreacijo, Anton Modic, predsednik sveta slusateljev v enajstem tečaju, Mira Kump, Nevenka Rajaković in Ljiljana Simić.

Najprej nekaj podatkov.

Na tem tečaju je bilo 57 ljudi. Imeli so samo en šolski prostor in zavoljo tega niso bili kdo ve kaj zadovoljni... So pa nekateri med njimi dolga leta sindikalni aktivisti: 39 slusateljev je partijev in skoraj vsi so zaposleni v neposredni proizvodnji.

Pogovarjal sem se le s sindikalnimi delavci.

OBVEZNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ

Družbeni dogovor zavezuje organizacije združenega dela in druge delovne organizacije, da morajo zaradi zmanjšanja ali odpravljanja škodljivih vplivov na delovnih mestih, na katerih je delo posebno težko

OBVEZNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ

Družbeni dogovor zavezuje organizacije združenega dela in druge delovne organizacije, da morajo zaradi zmanjšanja ali odpravljanja škodljivih vplivov na delovnih mestih, na katerih je delo posebno težko

OBVEZNOST DELOVNIH ORGANIZACIJ

Družbeni dogovor zavezuje organizacije združenega dela in druge delovne organizacije, da morajo zaradi zmanjšanja ali odpravljanja škodljivih vplivov na delovnih mestih, na katerih je delo posebno težko

POGOVOR S ODVETNIKOM MARKOM KNAPFELJCEM

Delavec — varstvo pravic — sindikat

Prejšnji mesec so se v Portorožu zbrali na svojem tradicionalnem srečanju slovenski pravniki in z delovno metodo »referat« — razprava »obdelali številna zanimiva vprašanja iz sodobnega samoupravnega življenja in vloge človeka v njem. Seveda ne kar poprek, temveč z očmi pravnikov, za katere največkrat pravimo, da so nagnjeni k natančnosti in takemu načinu izražanja, ki ne dopušta dvomov.

Med avtorji referatov je bil tudi odvetnik v službi pravne pomoči pri republikem svetu ZSS v Ljubljani Marko Knafelc, ki je govoril o pravnem varstvu delavcev v združenem delu. Ker gre za zanimivo dejavnost v prizadevanjih slovenskih sindikatov — pozna jo še posebej tisti, ki so že zatekli na službo pravne pomoči v Dalmatinski ulici 4 v Ljubljani, smo se odločili za širši pogovor o tej temi.

— Kako bi lahko opredelili pravno pomoč v združenem delu?

»Oblika zagotavljanja pravne pomoči, ki naj tudi delavcem v združenem delu pri uveljavljanju pravnega varstva zagotovi sodelovanje strokovnjaka, o predelujejo ustavne določbe z odvetništvom kot samostojno družbeno službo. O pravicah in dolžnostih delavca v združenem delu je veliko zapisanega v zvezi in republiški zakonodaji in seveda še posebej v zakonu o združenem delu, ki tudi nakazuje možna pota za razreševanje konfliktov z usklajevanjem, posredovanjem, arbitražo oziroma razsodišč in sodišči združenega dela. Tu smo seveda tudi odvetniki kot nepogrešljiva strokovna pomoč delavcu.«

— Pravna služba in sindikat?

»Prav gotovo je res, da je v okviru ravnanja po zakonu o združenem delu posebej poudarjena vloga sindikalne organizacije, kadar govorimo o varstvu delavčevih pravic. Nikakor torej ni naključje, da je naša odvetniška pisarna v Domu sindikatov in ne morda je drugje, saj sta združenjevanje v sindikalni organizaciji in varstvo pravic dva neločljivo povezana pojma.

V zakonu o združenem delu je dosledno uveljavljeno načelo sindikalnega varstva, tako individualnega kot kolektivnega. Posebej je urejena vloga sindikata in disciplinskim postopku, tako da lahko celo rečemo, da gre za kršitev pravic delavca, če sindikat ni sodeloval v disciplinskem postopku. Podobnih primerov bi lahko našeli še več. Kot zanimiva novost je vsekakor dolžnost sindikata, da za postopka delavca v postopku pred disciplinsko komisijo, potem njegova vloga pri ureditvi nalog in dela samoupravne delavske kontrole in se kaj.

Ze precej časa pred sprejetjem zakona o združenem delu so slovenski sindikati spoznali, da morajo imeti svojo službo pravne pomoči. Ne samo pri republikem svetu, temveč po možnosti tudi pri medobčinskih in občinskih sindikalnih svetih. Ker pa je primanjkovalo pravnikov, je največkrat prišlo do tega, da so v »sindikalni« pravni pomoči delali predvsem honorarji, ki niso mogli biti dovolj učinkoviti. Prav primer službe pravne pomoči pri RS ZSS, kaže, kako je možno zagotoviti popolno in primerno strokovno pravno varstvo delavcev v združenem delu. Ta služba deluje že od 1960. leta, v sedanjih organiziranosti pa od 1965. leta. V poprečju delajo v njej štiri odvetniki in strokovni sodelavec s področja socialnega prava.«

— Ali bi lahko rekli, da se pri vas leto ne razlikuje od leta, ali pa se morda vrste čakajočih pred vašimi vrati podaljšujejo?

»Na kratko bi lahko odgovorili s pomočjo tabele za zadnjih šest let.

Primerjava po letih kaže na povečevanje števila delavcev, ki prihajajo k nam. Opozarja pa še na nekaj, da namreč velika večina prihaja predvsem po nasvet ali napotilo, kako naj bi ravnali v prihodnje, ali če se hočejo vložiti v delo. Seveda ne kar poprek, temveč z očmi pravnikov, za katere največkrat pravimo, da so nagnjeni k natančnosti in takemu načinu izražanja, ki ne dopušta dvomov.

Med avtorji referatov je bil tudi odvetnik v službi pravne pomoči pri republikem svetu ZSS v Ljubljani Marko Knafelc, ki je govoril o pravnem varstvu delavcev v združenem delu. Ker gre za zanimivo dejavnost v prizadevanjih slovenskih sindikatov — pozna jo še posebej tisti, ki so že zatekli na službo pravne pomoči v Dalmatinski ulici 4 v Ljubljani, smo se odločili za širši pogovor o tej temi.

— Kako bi lahko opredelili pravno pomoč v združenem delu?

»Oblika zagotavljanja pravne pomoči, ki naj tudi delavcem v združenem delu pri uveljavljanju pravnega varstva zagotovi sodelovanje strokovnjaka, o predelujejo ustavne določbe z odvetništvom kot samostojno družbeno službo. O pravicah in dolžnostih delavca v združenem delu je veliko zapisanega v zvezi in republiški zakonodaji in seveda še posebej v zakonu o združenem delu, ki tudi nakazuje možna pota za razreševanje konfliktov z usklajevanjem, posredovanjem, arbitražo oziroma razsodišč in sodišči združenega dela. Tu smo seveda tudi odvetniki kot nepogrešljiva strokovna pomoč delavcu.«

— Pravna služba in sindikat?

»Prav gotovo je res, da je v okviru ravnanja po zakonu o združenem delu posebej poudarjena vloga sindikalne organizacije, kadar govorimo o varstvu delavčevih pravic. Nikakor torej ni naključje, da je naša odvetniška pisarna v Domu sindikatov in ne morda je drugje, saj sta združenjevanje v sindikalni organizaciji in varstvo pravic dva neločljivo povezana pojma.

V zakonu o združenem delu je dosledno uveljavljeno načelo sindikalnega varstva, tako individualnega kot kolektivnega. Posebej je urejena vloga sindikata in disciplinskim postopku, tako da lahko celo rečemo, da gre za kršitev pravic delavca, če sindikat ni sodeloval v disciplinskem postopku. Podobnih primerov bi lahko našeli še več. Kot zanimiva novost je vsekakor dolžnost sindikata, da za postopka delavca v postopku pred disciplinsko komisijo, potem njegova vloga pri ureditvi nalog in dela samoupravne delavske kontrole in se kaj.

Ze precej časa pred sprejetjem zakona o združenem delu so slovenski sindikati spoznali, da morajo imeti svojo službo pravne pomoči. Ne samo pri republikem svetu, temveč po možnosti tudi pri medobčinskih in občinskih sindikalnih svetih. Ker pa je primanjkovalo pravnikov, je največkrat prišlo do tega, da so v »sindikalni« pravni pomoči delali predvsem honorarji, ki niso mogli biti dovolj učinkoviti. Prav primer službe pravne pomoči pri RS ZSS, kaže, kako je možno zagotoviti popolno in primerno strokovno pravno varstvo delavcev v združenem delu. Ta služba deluje že od 1960. leta, v sedanjih organiziranosti pa od 1965. leta. V poprečju delajo v njej štiri odvetniki in strokovni sodelavec s področja socialnega prava.«

— Ali bi lahko rekli, da se pri vas leto ne razlikuje od leta, ali pa se morda vrste čakajočih pred vašimi vrati podaljšujejo?

»Na kratko bi lahko odgovorili s pomočjo tabele za zadnjih šest let.

»Precej! Ugotavljamo bistvene spremembe, ki so prav gotovo v korist pravnega varstva delavcev. Reševanje zadev je hitreje, čeprav se ni dočela zadovoljivo, število časovnih odredb je mnogo višje, organizacije združenega dela vlagajo na izrečene odločbe prvostopnih sodišč združenega dela manj pritožb, kot so jih vlagale prej... Skoraj ne srečujemo primerov, da bi bilo treba sodne odločbe uveljavljati z izvršbo — razen pri denarnih zahtevkih.«

— Bi lahko o delavcih, ki pridejo k vam, rekli, da »se spoznajo« ali pa, da so premalo informirani?

»Informiranost? Rakova rana! Predvsem pravnike, ki delajo v organizacijah združenega dela, bi radi opozorili, da so delavci, ki pri nas iščejo pravno pomoč, neverjetno slabo informirani. Prekateri delavci sploh ne ve, da obstajajo samoupravni sporazumi v organizacijah združenega dela. Še manj vedo, o čem ti sporazumi sploh govorijo. Skoraj nihče ne priinese s seboj samoupravnega sporazuma.

To velja še posebej za delavce, ki so prišli k nam na delo iz drugih republik.

Ko te delavce napotimo, da prinesejo ustrezni samoupravni sporazum, največkrat zatrjujejo, da ga ne morejo dobiti. Njihove trditve so kar prevečkrat resnične, saj smo že opazili, da nekatere delovne organizacije — še posebej velja ta ugotovitev za manjše — celo na sodišču pri razreševanju sporov niso mogle predložiti v vpogled samoupravnih sporazumov. »Potem slišimo izgovor: »Imamo ga, vendar le en izvod, ki ga potrebujemo v kadrovski službi!« Vsak komentar je pač odveč...

• Vsekakor bi se veljalo zamisliti tudi nad podatkom, da veliko delavcev — govorim pač o tistih, ki prihajajo s pritožbami k nam — ne ve, da se morajo s pritožbo ali pritožbo obrniti najprej na svoje samoupravne organe. Največkrat se jim zdi, da je dovolj, če se »pogovore« s svojim predstavljenim delavcem, vsaj njihovih pravic je pa — učinkovito varstvo namreč — možno le zunaj njihove organizacije združenega dela.«

Leto	Ustni nasveti	Zastopanja
1971	4975	536
1972	5108	714
1973	5464	747
1974	5893	710
1975	6211	800
1976	6751	828

KAKO JE Z DRUGIMI ZAHTEVKI?

Republiška skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja je do konca minulega leta prejela skupno 14 zahtevkov za 128 delovnih mest.

novice iz organizacij

KK GORNJA RADGONA

Soglasje k odstopoma

Na razširjeni seji konference ZK Kmetijskega kombinata Gornja Radgona, ki so se je udeležili tudi predstavniki konference osnovnih organizacij sindikata, so pred dnevi obravnavali sedanje slabe razmere v tej delovni organizaciji, do katerih je prišlo zaradi poslovne izgube in številnih nepravilnosti, ki jih je odkrila samoupravna delavska kontrola. Po mnenju udeležencev je delavska kontrola v kombinatu dobro opravila svoje delo, čeprav je njena vloga prej povsem izgubila svoj vpliv.

Na sejo so povabili tudi dipl. inž. agronomije Milka Kranjca, glavnega direktorja kombinata, ki se vabilu ni odzval, pač pa je poslal pismeno obrazložitev, v kateri temeljito in dokaj samokritično pojasnjuje svoj, vse prej kot lahek položaj v delovni organizaciji. V pismu pravi, da so v kombinatu v minulih letih, ko je prevzel vodilno delovno mesto v

času največjih težav, gospodarili dobro. Do problemov in zapletov pa je po njegovem mnenju prišlo v zadnjem času. Vendar je prepričan, da za to ni toliko kriv, kot so ugotavljali pri urejanju notranjih nesoglasij po dogodkih v TOZD Radgonske gorice KK Gornja Radgona. Hkrati je inž. Kranjc obvestil konferenco ZK, sindikat in druge družbenopolitične organizacije v kombinatu, da je sredi maja zaprosil centralni delavski svet, naj ga razreši dolžnosti glavnega direktorja in vseh drugih funkcij, ki so povezane z njegovim položajem v delovni organizaciji. Sporočil je še, da zapuša kolektiv radgonskega kombinata.

Na konferenci ZK KK Gornja Radgona je odstopil tudi direktor TOZD Kmetijstvo dipl. inž. agronomije Dragan Bosnić, ki pa ne namerava zapustiti delovne orga nizacije. Konferenca ZK je soglašala z odstopoma obeh vodilnih delavcev v kombinatu.

JELOVICA, ŠKOFJA LOKA

Letovanje delavcev

Sindikalna organizacija Jelovica zadnja leta skrbi za letovanje svojih delavcev. Vsako leto preživlja letni oddih v počitniškem domu v Puli več kot četrtnina zaposlenih.

Jelovica ima dobro organizirano tudi letovanje zdravstveno ogroženih delavcev: po priporočilu zdravstvene službe v delovni organizaciji vsako leto preživlja nekaj dni ob morju več kot 50 zaposlenih. Jelovica, ki je članica

sestavljene organizacije združenega dela Gozdnega in lesnega gospodarstva Gorenjske, si skupaj z drugimi kolektivi prizadeva, da bi čimbolje uredila letovanje vseh zaposlenih v sestavljeni organizaciji. Tako bi lahko poskrbeli za še več izmenjav med kolektivi, upoštevali pa bi tudi številne želje, ki so jih v nedavni anketi o organizaciji letovanja izrekli delavci SOZD Gorenjskega gozdnega in lesnega gospodarstva.

ZELEZARNA JESENICE

Nagrade novatorjem

Poleg vsakokratnih odškodnin in rent v višini 2 odstotkov za ustvarjene prihranke, vsako leto razpišejo v Železarni Jesenice še posebno Lambert-Pantzovo nagrado za življenjsko delo in posebne dosežke v metalurgiji ter nagrado Novator leta so prvič podelili leta 1975. Njen namen je spodbujati vse člane delovnega kolektiva železarne k uvajanju

inovacij v proizvodne postopke temeljnih organizacij. Nagrada dosega štiri poprečne mesečne osebne dohodke zaposlenega v železarni v minulem letu.

Na pobudo sindikalne organizacije bo tudi letos oddelek za zaščito industrijske lastnine v železarni razpisal natečaj za Lambert-Pantzovo nagrado in nagrado Novator leta, ki ju bodo podelili ob jeseniškem občinskem prazniku 1. avgusta ali pa za dan republike.

Marjan Jenko

Marjan Jenko je že skoraj tri leta predsednik konference osnovnih sindikalnih organizacij v kranjskem Merkurju, Jože Poljak pa je star sindikalni aktivist in direktor splošnega sektorja v podjetju

In sta mi pripovedovala.

Jože Poljak:

»Spremembe v razvoju naše družbe v zadnjih nekaj letih, predvsem pa jasno začrtana smer neposrednega delavskega samoupravljanja — vse to je vtakano tudi v delo in življenje Merkurja. Ustavni amandmaji, zlasti pa nova ustava in nedavno sprejeti zakon o združenem delu, ki naj bi na področju upravljanja ter pri ustvarjanju in delitvi dohodka zagotovili delavsko veljavo, terjajo neposredno odločanje delavcev. To je narekovalo tudi naši delovni organizaciji, da se ustrezno organizira in zagotovi, da bodo samoupravljavci v njej lahko uresničevali svoje pravice in dolžnosti.«

KO SO LJUDJE ZAČELI RAZMIŠLJATI O SVOJI SAMOUPRAVNI VELJAVI...

V takih razmerah se je tudi njihov sindikat vedno bolj uveljavljal kot organizacija delavcev.

Marjan Jenko:

»Tako po razpravi o delavskih amandmajih in o novi ustavi smo ustanovili tri temeljne organizacije združenega dela in obenem oblikovali sedem osnovnih organizacij sindikata. V vseh temeljnih organizacijah (v prodaji na drobno in na debelo, v trgovskih storitvah, v trgovini v Kranju in v skupnih službah) smo skušali zagotoviti kar največ samouprave. More biti drži, da je naša sedanja sindikalna organizacija (ko imamo sedem podružnic) zametek bodoče samoupravne organiziranosti podjetja.«

Ustanovili so tudi 35 sindikalnih skupin, ki so hkrati tudi samoupravne in doslej, kot so mi pripovedovali delavci v kranjski trgovini, še ne delajo tako, kot so si sprva zamislili, kar pomeni, da še niso zaživele kot samoupravne enote.

V teh skupinah sklicujejo vsak mesec nekakšne informativne sestanke, na katerih poslovdje in drugi vodilni ljudje govorijo delavcem

CELICA
POD DROBNOGLEDOM

SADOVI TRDEGA DELA

Kaj in kako dela konferenca osnovnih organizacij sindikata v Veleželeznini Merkur v Kranju, ki ji je Zveza sindikatov Jugoslavije nedavno tega podelila prvomajsko listino kot posebno priznanje za »izredno aktivnost sindikata pri razvoju samoupravljanja in skrbi za delavca«

Jože Poljak

o poslovnih uspehih in težavah, o novih nalogah. Tamkaj pa se ne dogovarjajo o stališčih, ki bi jih njihovi delegati v delavskih svetih morali uveljavljati na sestankih samoupravnih vodstev. O teh stališčih se, vsaj doslej, pogovarjajo samo na delegatskih sestankih. In prav zato so na nedavni seji predsedstva konference osnovnih sindikalnih organizacij sklenili, da bodo podrobno ocenili dejavnost sindikalnih skupin, hkrati pa so tudi zadolžili posamezne člane, da bodo tem skupinam pomagali pri uveljavljanju njihove samoupravne veljave.

Drži pa tudi, da v Merkurju sodeluje v sindikatu kakih 90 delegatov, v drugih družbenopolitičnih in samoupravnih organih pa še kakih 80. Vsi seveda niso enako prizadeti, so pa v podjetju zagotovili možnost šolanja slehernemu delavcu in vsakemu samoupravljavcu, ki se želi strokovno in politično izobraževati.

SAMO TETAJ, KO VEŠ, ZA KAJ GRE, LAHKO UVELJAVIŠ SVOJO SAMOUPRAVNO DOLŽNOST

Jože Poljak:

»Kakih 850 nas je, v osnovni organizaciji Zveze komunistov pa imamo le nekaj več kot 40 članov. Vemo, da nas je premalo in že marsikdaj smo v zadnjem času govorili, kaj vse bomo storili, da bi dobili nove, mlade ljudi v Zvezo komunistov. Posamezniki smo se celo zadolžili, da jih bomo

pridobili za delo v naših vrstah. In vendar nas je še vedno samo štirideset. Na sestankih se dogovarjamo predvsem o tem, kaj bomo povedali delavskemu svetu, kako bomo skušali v imenu delavcev zagovarjati svoja stališča, medtem ko v delavski bazi, torej med ljudmi, kjer bi morali komunisti delovati, ni dovolj čuti naše dejavnosti.

POGUM IN ZNANJE

Lansko jesen so v Merkurju praznovali 80-letnico podjetja. Toliko let je namreč minilo od takrat, ko je celjski kapitalist Majdič odprl v Kranju podružnico svoje trgovine z železino.

Pred dobrimi tridesetimi leti, v začetku decembra 1945, je ta trgovina postala naša. Takrat je v Merkurju delalo trideset ljudi.

V tistih dneh so nekateri trgovci napo vedali, da delavci ne bodo znali gospodariti. In res so bile težave ogromne. Takrat sem jih obiskal večkrat. Spominjam se, kako skromni so bili njihovi začetki in v kako težavnih razmerah so delali. V neogrevanih in neurejenih prostorih, v provizoričnih in slabo urejenih skladiščih in prodajalnah. Zdaj je delo lažje. Skladišča in prodajalne so ogrevane in dokazali so, da znajo gospodariti.

V minulih tridesetih letih so kljub težavam, s katerimi se je ubadala vsa naša trgovina, postali doma in v tujini ugledna trgovska organizacija.

NOVE NALOGE

Hkrati s krepitevijo samouprave skušajo na novo urediti delitev osebnih dohodkov, in sicer tako, da bi boljše delo delavca tudi boljše nagradili. Enako velja tudi za tisti del osebne dohodka, ki je odvisen od uspeha podjetja, prodajalne ali temeljne organizacije; ta del zaslužka je zdaj namreč tako majhen, da le rahlo spodbuja k boljšemu gospodarjenju.

In govorili so tudi o izobraževanju. Številni njihovi delavci obiskujejo partijske, samoupravne in sindikalne šole, tečaje in seminarje. Na višjih, visokih, srednjih, poslovdskih in trgovskih šolah študira več kot 60 delavcev Merkurja, dvajsetim ljudem pa dajejo štipendije.

Stanovanjskih problemov skorajda nimajo.

V minulih šestih letih so 306 proslcem odobrili 7 milijonov dinarjev posojil za gradnjo stanovanj, 42 delavcev pa se je vselilo v družbena stanovanja. Socialno ogroženim so kupili ozimnico, imajo 15 avtomobilskih prikolic, v katerih letujejo člani kolektiva, dokaj dobro so uredili športno in kulturno dejavnost.

»Doslej nam v sindikatu še nikoli ni manjkalo denarja za naše delo,« je dejal Marjan Jenko, »potrebovali pa bi nekaj več delavskega poguma in samoupravnega znanja, da bi vse naloge, ki jih terjata od nas nova ustava in zakon o združenem delu, tudi uresničili.«

JANEZ VOLJČ

NAŠE IZKUŠNJE

»Šele zdaj, ko smo se dobro samoupravno organizirali, vemo, kako nujno potrebujemo sindikat«

Pripoveduje Marija Tominšek, sekretarka izvršnega odbora osnovne sindikalne organizacije v Komunalnem obrtnem podjetju Zagorje ob Savi, kjer dela kakih osemdeset ljudi.

»Ko sem pred petimi leti prišla v podjetje, je bil sindikat nekakšno peto kolo v naši organizaciji združenega dela; člani so se sestajali predvsem na občnih zborih, na seje izvršnega odbora sindikalne podružnice pa so hodili trije ali štiri, ki so tamkaj sprejemali stališča sindikata in zadolževali predsednika, da jih je posredoval delavskemu svetu ali upravi podjetja; med delavci pa sindikata ni bilo.

Pred tremi leti so me na občnem zboru izvolili za sekretarko izvršnega odbora.

Zdaj sodeluje pri nas — v sindikatu, samoupravi in drugih družbenopolitičnih organizacijah — dobra tretjina vseh zaposlenih.«

Seveda to ni samo zasloga Marije Tominškove, nekdanje brigadirke na Pesnici in na progi Dobj-Banja luka, vendar je prav ona prispevala marsikaj k temu, da se je sindikat v tem podjetju družbeno uveljavil.

SINDIKAT IN DOBRA DEJAVNOST NJEGOVIH ČLANOV

»Skušali smo se organizirati tako, da bi o vseh pomembnih zadevah v delovni organizaciji razpravljali skupaj. Smo majhno podjetje, ne moremo imeti svojega glasila; za informacije lahko poskrbimo le na sestankih, na kratkih delovnih dogovorih po delovnem času. Ustanovili smo sedem enot; to so samoupravne in sindikalne skupine. V njih volimo delegate za izvršni odbor sindikata in delavski svet podjetja, člane delavske kontrole in odbora za medsebojna delovna razmerja, delegate za občinsko skupščino in skupščine samoupravnih interesnih skupnosti. Seveda pa smo morali v minulih letih ustvariti možnost, da naši ljudje lahko opravljajo delegatske funkcije. In prav zato smo potrebovali sindikat. Nekdo je pač moral spodbujati razpravo o vseh problemih, ki zadevajo naše delo, naše ustvarjanje dohodka in naš odnos do občine; morali smo se organizirati tako, da delegat na sejah nastopa s stališči, ki so jih sprejeli delavci in jih učinkovito zagovarja.«

Najprej so se dodobra pogovorili, kaj zahtevata od njih nova ustava in zakon o združenem delu.

»Ko smo doumeli, za kaj gre, smo postali aktivisti. Pri nas nihče nikoli ne ukazuje. Vsak dan se ob delu dogovarjamo, kaj bomo

morali še storiti, da bi se uveljavila naša samouprava, preuvssem da bi se delavci boljše očutili. Sestajamo se tudi po delu in le redko se primeri, da kdo ne pride na sestanek.«

Pa mi je Marija govorila o »tretji revoluciji«.

»Prvo so naši očetje izbojevali s puško v roki. Druzo smo uveljavili z nacionalizacijo in agrarno reformo. Tretja pa je samoupravna. V tej bitki, ki smo jo začeli 1950. leta in v kateri smo doživljali plime in oseke, poraze in zmage, zdaj zmagujemo. In sindikat nam pomeni možnost, da se samoupravno kar najbolj uveljavljamo.«

V Komunalnem obrtnem podjetju so vsi delavci člani sindikata in stališča, o katerih se dogovorijo na sestankih, res uveljavljajo na sejah delavskega sveta, v skupščinah interesnih skupnosti in v občini.

»Torej tudi pri nas skušamo najti novo vsebino dela in lahko rečem, da smo jo že našli. O vsem se dogovarjamo na sestankih delavcev in v našem podjetju ni ničesar, kar bi bilo stvar te ali one vodilne strukture. Tako imenovana sindikalna stališča so postala last vseh zaposlenih, in vsaka akcija, ki se je lotimo, je za nas tudi nekakšen seminar; nenehno se učimo ob delu.«

JANEZ VOLJČ

PRED USTANOVITVIJO SKUPNOSTI KLUBOV SAMOUPRAVLJAVCEV SLOVENIJE

Združevanje interesov

Samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnosti samoupravljalcev Slovenije bo začel veljati, ko ga bo podpisalo najmanj 20 klubov samoupravljalcev — Skupnost klubov samoupravljalcev Slovenije se bo vključila v Skupnost klubov samoupravljalcev Jugoslavije

V zadnjih tednih teče v organih slovenskih klubov samoupravljalcev akcija za sprejem samoupravnega sporazuma o ustanovitvi skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije. Predlog samoupravnega sporazuma je sprejelo in potrdilo nedavno prvo srečanje delegatov klubov samoupravljalcev iz vse Slovenije v Velenju.

Klubi samoupravljalcev, ki so jih v Socialistični republiki Sloveniji ustanovili delovni ljudje, združeni v temeljnih in drugih organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah, občinskih izobraževalnih skupnostih in delavskih univerzah, ustanavljajo skupnost klubov samoupravljalcev Slovenije kot posebno obliko samoupravne skupnosti, ki bo združevala skupne interese podpisnikov samoupravnega sporazuma.

V skupnosti bodo klubi samoupravljalcev združevali svoja prizadevanja, da bi učinkoviteje, uspešneje in smotrneje delovali za uveljavljanje in razvijanje samoupravnih socialističnih odnosov ter samoupravne socialistične prakse. Spodbujali in pospeševali bodo delovanje klubov samoupravljalcev, hkrati pa krepili vpliv samoupravljalcev na smeri, programe in učinkovitosti družbenopolitičnega usposabljanja in vzgoje samoupravljalcev v skladu z njihovimi potrebami in nalogami pri urenitvi razvoja in zakonov o združenem delu. Nadalje bodo dajali pobude za napredek pogovora in organiziranosti družbeno-

političnega izobraževanja in vzgoje samoupravljalcev, pospeševali bodo posodabljanje, kakovost, uspešnost in racionalnost informiranja samoupravljalcev za uveljavljanje njihovih pravic in odgovornosti. Omogočali bodo neposrednejši odnos družbenopolitičnih pobud družbenopolitičnih organizacij za napredek samoupravnih odnosov in vzgoje samoupravljalcev. Sodelovali bodo tudi z organizacijami, skupnostmi in organi, ki se v republiki ukvarjajo z usmerjanjem, pospeševanjem, programiranjem in organiziranjem družbenopolitične vzgoje, izobraževanja in usposabljanja za samoupravljanje.

Temeljne naloge skupnosti pa so: skrb za uveljavljanje in napredek klubov samoupravljalcev z organizirano medsebojno izmenjavo izkušenj, prenašanje pobude klubov na družbenopolitične organizacije in le-teh na klube, sodelovanje v delu koordinacijskega odbora za družbeno izobraževanje pri republiški konferenci SZDL Slovenije, organiziranje skupnih akcij klubov na medobčinski in republiški ravni, organiziranje dogo-

varjanja med klubi o zadovoljevanju skupnih potreb in interesov, skrb za pomoč in svetovanje organom klubov, dajanje pobud za ustanavljanje novih klubov samoupravljalcev in za izboljšanje organiziranosti obstoječih klubov ter tudi organiziranje pretoka informacij med klubi ter med njimi in drugimi družbenimi dejavniki.

Naloge skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije opravljajo organi skupnosti, in sicer skupščina skupnosti, izvršni odbor skupnosti, odbor samoupravnega nadzora in predsednik izvršnega odbora skupnosti.

V skupščino skupnosti voli vsak klub samoupravljalcev po enega delegata, v delu skupščine pa enakopravno sodelujejo tudi delegati republiške konference SZDL, centralnega komiteja ZKS, republiškega sveta ZSS, republiške konference ZSMS, Zveze delavskih univerz Slovenije in Gospodarske zbornice Slovenije. Skupščina, ki se sestane najmanj enkrat na leto, med drugim sprejema stališča in priporočila o važnejših vprašanih položajih in delovanju klubov samoupravljalcev ter o sodelovanju med njimi in z drugimi družbenimi dejavniki.

Člani skupnosti bodo uveljavljali samoupravni nadzor v posebnem odboru samoupravnega nadzora, ki ga izvoli skupščina, njegova naloga pa je, da nadzoruje uresničevanje smernic in programa dela skupščine ter uresničevanje sklepov skupščine in drugih nalog.

Skupnost klubov samoupravljalcev Slovenije sodeluje in usklajuje delo z drugimi organizacijami in skupnostmi v republiki, katerih cilji in naloge so povezani s cilji in nalogami skupnosti in njihovimi člani. Vključuje pa se v Skupnost klubov samoupravljalcev Jugoslavije.

Opravljanje strokovnih in administrativnih del za organe skupnosti bo zagotovil republiški svet Zveze sindikatov Slovenije.

Samoupravni sporazum o ustanovitvi skupnosti klubov samoupravljalcev Slovenije pa bo začel veljati, ko ga bo podpisalo najmanj 20 klubov samoupravljalcev.

P. O.

Celje kot vsakoletni gostitelj Festivala mladinskih pevskih zborov je lahko ponosno na to manifestacijo, na kateri se vsako leto zbere nekaj tisoč mladih pevcev, najboljših predstavnikov mladinskega zborovskega petja v Sloveniji, Jugoslaviji in v tujih deželah, ki se udeležijo tudi mednarodne glasbene manifestacije. (Foto: Bogo Čerin)

Praznik mladinske zborovske pesmi

Celje je za nekaj dni ponovno zaživel z mladimi pevci iz vse Jugoslavije in tujine. Mladost in pesem sta preplavila ulice. Stekel je dvanajsti mladinski pevski festival, največja tovrstna glasbena prireditev na naših tleh. V mesto ob Savinji se je zgrnilo kakih 3500 mladih pevcev, ki so v plemenitem tekmovalstvu na odru celjskega Narodnega doma pomerili svoje pevske moči.

Festival se je začel prejšnji četrtek s slovesno otvoritvijo, še posebej slovesno v letu, ko mladi s pesmijo iz vsega srca čestitajo tovarišu Titu za njegov 85. rojstni dan. Petkov večer so namenili zveznemu tekmovalstvu mladinskih predmutacijskih zborov, deklinskih zborov in mešanih mladinskih zborov, v soboto pa je bilo mednarodno tekmovalje, v katerem je nastopilo deset tujih in trije jugoslovanski zbori.

Nedeljski množični koncert z blizu tisoč pevci so organizatorji imenovali mednarodno srečanje pojoče mladine. Še isti večer so v Narodnem domu pripravili mednarodni zaključni koncert, ki mu je sledila razglasitev izida

zveznega in mednarodnega tekmovalstva ter podelitev festivalnih odličij, diplom in nagrad.

Hkrati s tekmovalnim delom so v Celju in po Sloveniji pripravili še več prireditev. Zbori so s pesmijo na ustih obiskali posamezne celjske delovne organizacije in krajevne skupnosti, po Sloveniji pa od 29. IV. do 1. maja priredili skupaj 25 mednarodnih koncertov. V avli Slovenskega ljudskega gledališča v Celju je bila v času festivalov odprta razstava sodobne glasbene literature in učbenikov za glasbeni pouk, v soboto pa je v celjskem pionirskem domu stekel simpozij glasbenih pedagogov in zborovodij, kjer so se pogovarjali o sodobni ustvarjalnosti za mladinske pevske zборе.

Kot doslej so prireditev tudi letos priskočile na pomoč delovne organizacije, ki so prevzele pokroviteljstvo nad posameznimi zbori. Častni pokrovitelj nad celotno prireditvijo je bil tokrat Beno Zupančič, podpredsednik skupščine SR Slovenije.

js

- Zvezno tekmovalje:
- SREBRNA PLAKETA: zbor gimnazije Koper (zborovodja Mirko Sloser)
 - Mednarodno tekmovalje predmutacijskih mladinskih zborov:
 - ZLATA PLAKETA IN DENARNA NAGRADA: zbor Maribor (zborovodja Branko Rajšter)
 - ZLATA PLAKETA IN DENARNA NAGRADA: zbor »Dositaj Obradović« iz Niša (zborovodja Milorad Veljković)
 - SREBRNA PLAKETA: zbor iz madžarskega Szegeda
 - Mednarodno tekmovalje deklinskih zborov:
 - ZLATA PLAKETA: zbor iz Litve
 - ZLATA PLAKETA: zbor pedagoške šole iz Karlovih Varov
 - SREBRNA PLAKETA: zbor iz Finske
 - Mednarodno tekmovalje mešanih zborov:
 - ZLATA PLAKETA: zbor meščanske šole iz Marktberdorfa v ZR Nemčiji
 - SREBRNA PLAKETA: celjski gimnazijski zbor
 - SREBRNA PLAKETA: zbor gimnazije iz Mihajlovgrada v Bolgariji

Izšla je izredna številka Giposovega Vestnika, časopisa združenih gradbenih podjetij. Njen vsebinski skupni imenovalec so letošnji pomembni jubileji tovariša Tita in zveze komunistov. Nič izjemnega, bi rekli, če ne bi bili v tem časniku objavljeni najboljši prispevki, ki jih je dal prvi nagradni literarni natečaj, razpisani v letošnji prvi številki Vestnika. Prav to, da je izredna številka Vestnika bila porojena iz lastnega delovnega okolja, da so jo oblikovali s svojimi prispevki neposredni proizvajalci, organizatorji in strokovnjaki iz Celja, Novega mesta, Krškega in Ljubljane, daje priložnost letošnjim jubilejem v Giposovem Vestniku prav poseben čar domačnosti, zanimivosti, prepričljivosti in bralnosti.

Predsednik ocenjevalne komisije in hkrati glavni in odgovorni urednik Vestnika Dušan Lajovic je ob rob izredni številki zapisal, da sedem izbranih prispevkov za natečaj ni slaba bera, saj v preteklosti za vse številke Vestnika skupaj niso prejeli toliko člankov, pesmi, intervjujev in pripovedi. Prispevki, ki so jih dobili na natečaj, so bili zelo raznoliki po vrstah, zato bi vsaka medsebojna primerjava bila nasilna. Nagrajene prispevke so lahko razvrstili le po zanimivosti in njihovih vsebinski in oblikovni vrednosti.

Prvo nagrado (doprni kipec maršala Tita in 1000 din) je prejel Jaro Novak, urednik glasila GP Tehnika za zapis »Sredi pušk in bajonetov«. V njem se prepletajo odlomki Novakovega pogovora z znanim revolucionarjem Milanom Apihom z odlomki iz Apihove knjige pa tudi z Novakovim razmišljanjem o času in vzdušju, v katerem je nastala slovit »Bilečanka« in se oblikovala revolucionarna zavest predvojnih komunistov. Poseben čar zanimivosti in bralnosti pa daje temu prispevku tudi tisti del pogovora z Apihom, ki brez cvetličja poseže v današnji čas in vrednote, ki jim mora ostati zvest pravi revolucionar.

Drugo nagrado je prejel Rudi Robič iz SGP Pionir Novo mesto za dve himnično-lirični pesmi o Titu, tretjo nagrado pa glavni direktor GIP Obnova inž. Ivan Hojs za »Moja doživetja«, nekakšne reminiscence na lastno revolucionarno prebujanje in dozorevanje v času političnih napetosti zadnjih petih predvojnih let.

Posebna priznanja za svoje prispevke so prejeli še Goran Rovani, SGP Pionir — TOZD Krško za pesem »Na zelenem travniku«, Jaro Novak za zapis »Tito med delavci«, Franc Vrtnjak, GIP Ingrad — Celje za pripoved »Kot da je bilo večeraj« in Djordje Gluvić iz delovne skupnosti skupnih služb SOZD ZGP Giposs za prispevek »Pozdravi tvorcu revolucije«.

Vsi ti prispevki so objavljeni v izredni številki Vestnika in uredništvo je za natečaj pripravilo prav izvirno proslavo letošnjih jubilejev med slovenskimi gradbinci.

S. G.

V času tradicionalnih luških dni je bila v Osnovni šoli Gradišče odprta razstava dokumentov in fotografij, prikazovali pa so tudi filme o razvoju koprke luke. Kolektiv Luke ima namreč patronat nad to šolo in v času razstave so se srečale tudi delegacije kolektiva Luke Koper, osnovne šole in krajevne skupnosti Gradišče. Pogovarjali so se o uspešnem nadaljnjem sodelovanju.

ZORAN VLAJIĆ

KAJ MI POMENI KULTURNO DELO?

Ko pesem postane življenjsko delo

Mladost se ne meri z leti, ne z gladkimi potezami. Neugnani sivi lasje, žive, tople oči izza naočnikov, ki jih kaj hitro zapolnijo solze. Odkrit, neposreden nasmeh. Drobno telo, jeklena volja, zrasla iz predanosti in ljubezni. Ne bolezen, ne vsakdanje skrbi in prepreke, ne leta, ki so prinesla tudi mnoga azočaranja, mu ne morejo do živega. Pesem, glasba, ubrani zbor otroških glasov — to so njegova, Vrežetova mladost.

Jurče Vreže, 71-letni mladenič. Človek, ki je kamen za kamnom gradil mozaik mladinske pesmi, zbral na enem mestu, v Celju, ves pojoče otroški svet, človek, ki je postavil temelje in še danes podpira glavni stebel največje jugoslovanske, lahko bi rekli tudi največje evropske mladinske zborovske pevske manifestacije, mednarodnega mladinskega pevskega festivala v Celju.

Na stotine, na tisoče mladih se vsaki dve leti zgrne v mesto ob Savinji. Na stotine, na tisoče trajnih prijateljskih vezi se splete med njimi, na desetine pesmi zveni iz mladih, ubranih grl. Pesem, prijateljstvo in ljubezen do glasbe, ljubezen do lepega, želja sprejemati in dajati lepoto, so gesla festivala, ki je mnogo več kot le festival. To so tudi gesla, ki jih je v sam temelj svojega življenja vgradil naš sogovornik Jurče Vreže.

Kot najmlajši med sinovi se je rodil ubožnima staršema na majhni kmetiji blizu Šmarij pri Jelšah. Osem otrok je bilo pri hiši, osem lačnih ust. Na študij ne bi mogli niti pomisliti, če ne bi bilo dobrega strica Janeza, duhovnika in profesorja v Mariboru. Ta je pomagal mlademu, v glasbo zaljubljenemu Jurču. Ko je fant razmišljal kam, je

odločila pesem, ki je zvenela izza oken mariborskega učiteljsišča.

Postal je učitelj. Stric je spet priskočil na pomoč, tako da mu ni bilo treba na službovanje v oddaljene kraje. Svojo prvo učiteljsko službo je nastopil v Šoštanju na osnovni šoli. Rad se spominja tistih let, prvega dne, ko je s pesmijo na ustih stopil v šolski razred. Nekaj

dni, tednov in že je imel ubran pevski zbor. Otroci so ga vzljubili. Med njimi in njim je glasba spletla globoke vezi, mnogo globlje od tistih, ki po navadi vežejo učitelje in učence. Ko so ga za nekaj časa morali premestiti na podružnično šolo, so učenci pripravili na šolskem dvorišču pravcete demonstracije.

»Glasba, slovenska pesem je takrat pomenila še mnogo več,« se let pred drugo svetovno vojno spominja Jurče Vreže. »Z njeno pomočjo smo gojili napredno slovensko misel.« Napredni, levo usmerjeni učitelj Vreže pa ni ostajal samo pri tem. Bil je vse: mentor, zborovodja, tudi režiser. Skriti pod odrom so učenci pod njegovim vodstvom naštudirali celotnega Cankarjevega Hlapca Jerneja in ga tudi odigrali ne glede na žandarje, ki so razbijali po zapahnenih vratih.

Seveda oblasti Vrežetu niso priznale. Po enoletnem odlogu je moral zapustiti Šoštanj. Premestili so ga na najslabšo slovensko šolo, v Pečice nad Brežicami. Od tu so ga, ko je izbruhnila vojna, pregnali v Avstrijo, kjer je vse do osvoboditve služil kot pomožni bančni delavec.

Takoj po vrnitvi v domovino je spet zvezal glasbene niti, spletene že v Šoštanju. Že takrat je zbral kakšnih štiriisto mladih, vso pojočo mladino od Celja do Dravograda na dveh skupnih koncertih v Šoštanju in Žalcu. Kako davno je Vreže že zasadil prve korenine mladinskega pevskega festivala. V Šoštanju je bil tudi predsednik društva slovenskih zborovodij, katerega člani so širili mladinsko zborovsko pesem severno od Save. Po vrnitvi se je najprej srečal s kolegi, zborovodji v Ljubljani, ko pa se je odselil v Celje, je takoj organiziral prvi seminar za zborovodje, seminar, ki se vsako leto ponavlja vse do današnjih dni in v katerem so sodelovali domala vsi, ki danes vzgajajo slovensko pesem.

Na tem prvem seminarju je Vreže svoje kolege navdušil še za nekaj drugega. Junija so v Celju pripravili prvi praznik mladinske pesmi, prvi mladinski pevski festival, ki se je nato po desetletnem premoru začel razraščati, se v šestdesetih letih razplamtel kot ogenj in se razvil v največjo jugoslovansko prireditev. Motor tega festivala, ki je tudi konec letošnjega maja zopet za nekaj dni spremenil Celje v pojoče mesto, pa je še vedno on, Jurče Vreže.

Js

SVET ZVEZE SINDIKATOV KOSOVA

Skupna naloga

Svet zveze sindikatov Kosova je na minuli seji razpravljala o nalogah te organizacije pri izvajanju zakona o združenem delu. Sejo je vodil predsednik Mustafa Pljakić, uvod v razpravo pa je imel sekretar Bajram Seljani. Seji sta prisostvovala tudi Šefčet Jašari, sekretar sveta ZSJ, in Ilijaz Kurteš, predsednik skupščine Sap Kosovo.

V uvodu in razpravi je bilo poudarjeno, da mora biti temeljna orga-

nizacija združenega dela temelj novih samoupravnih odnosov in oblik organiziranja v združenem delu. Dogovorili so se, da se mora sindikat zavzeti, da o dohodku, njegovem združevanju in razporejanju odloča temeljna organizacija, kar zahteva tudi zakon. Tako bi razvili odgovornost vsakega posameznika za pridobivanje in delitev dohodka. V skupaj ustvarjeni dohodek vsak posameznik vnaša svoje delo in na

podlagi njegove vrednosti sodeluje pri delitvi. Tako bo možno razlikovati dobro delo od slabega in nezasluzeno ne bo plačano.

Na seji v Prištini so tudi opozorili, da se morajo sindikati zavzemati za povezovanje in združevanje TOZD. Sindikati morajo biti nosilci akcije za sprejetje novih družbenih dogovorov in drugih normativnih aktov. Neposredne oblike odločanja delavcev — zbori in referendumi — se morajo konstituirati v skladu z zakonom. Delavske svete in druge samoupravne organe v temeljnih delovnih in sestavljenih organizacijah združenega dela je tudi treba bolj uveljaviti, da bi lahko uspešno opravljali svoje naloge.

Razpravljali so poudarili, da se v nekaterih organizacijah združenega dela upirajo samoupravni konstituiranju združenega dela. To so na seji ostro grajali, obenem so opozorili na vrsto delovnih in sestavljenih organizacij, ki so se uspešno konstituirale na podlagi določil zakona. To so: Agrokosovo, Obilić, Kosovodrovo in nekatere druge. Glede na to, da bo treba sprejeti več normativnih aktov, med njimi tudi tiste o določanju in razporejanju dohodka in delitvi osebnih dohodkov in da so za to določeni tudi roki, so člani sveta posebej poudarili pomen in nujnost vključevanja neposrednih proizvajalcev v to delo.

V razpravi je sodeloval tudi Ilijaz Kurteš, ki je med drugim poudaril, da so naloge sindikatov v temeljnih in sestavljenih organizacijah združenega dela jasne, le uresničevati jih je treba.

To bomo dosegli, če se bo vsaka akcija začela v bazi oziroma TOZD. Res je, da bomo pri tem naleteli na odpore in pomanjkljivosti, vendar bodo ti odpori in pomanjkljivosti odpravljani hitreje, če bo vsaka temeljna organizacija imela delovni načrt, vsak posameznik pa bo vedel, kaj so njegove dolžnosti in naloge.

T. KADIĆ

Kmalu izide nova brošura v naši zbirki

Knjižnica SINDIKATI št. 11

mgr. dipl. oec. Gabrijel Sfiligoj:

Gospodarjenje v združenem delu

Avtor je posebej priredil tekst o osnovah gospodarjenja organizacij združenega dela v materialni proizvodnji, ki ga bo uporabil center za družbeno izobraževanje RS ZSS in RK ZSMS kot gradivo za slušatelje političnih tečajev in za druge izobraževalne potrebe. Kot temeljna podlaga so avtorju služili: Ustava SFRJ in SRS, Zakon o združenem delu in njegova dela «Komericalno poslovanje» (iz l. 1973) in »Gospodarjenje v organizacijah združenega dela« (iz l. 1975).

Knjiga je razdeljena na devet poglavij, v katerih avtor obravnava izhodišča o socialističnem samoupravno združenem delu in gospodarjenju v samoupravno združenem delu; samoupravno organizacijo ekonomskega subjekta; smotre in cilje TOZD kot ekonomskega subjekta; najvažnejše naloge in aktivnosti samoupravnega gospodarjenja; temeljne pojme o samoupravni poslovni politiki; pojem in smisel tržne usmerjenosti TOZD; ekonomske uspehe poslovanja in stroške; temeljne pojme o poslovnem procesu in slednjič organizacijsko urejanje poslovanja v združenem delu.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana izvodov brošure knjižnica SINDIKATI št. 11 G. Sfiligoj:

GOSPODARJENJE V ZDRUŽENEM DELU

Naročene izvode pošljite na naslov:

Poštna številka, kraj

Datum:

Čitljiv podpis naročnika:
(z žigom)

Račun bomo plačali v 15 dneh po prejemu blaga.

Kako do pravice?

Izjemno malo je delavcev, ki se pri varstvu svojih pravic zatečejo k osnovni sindikalni organizaciji. Poti pravičnosti pogosto grejo mimo občinskih svetov zveze sindikatov in se po navadi končajo na sedežu kakega pokrajinskega, republiškega in zveznega organa ali organizacije.

Ko je neka večja skupina delavcev prišla v svet Zveze sindikatov Vojvodine, so jo sprejeli z vprašanjem: zakaj niste zaprosili za pomoč pri svoji osnovni sindikalni organizaciji?!

Njihov odgovor je vreden, da ga posebej poudarimo: Kako naj se obrnemo nanjo (verjetno so mislili na izvršni odbor osnovne sindikalne organizacije), ko pa je na strani tistih, zaradi katerih se pritožujemo.

To je gotovo eden izmed razlogov, da je pot do pravice lahko zelo dolga. To so ugotovili na seji komisije predsedstva sveta ZSJ za življenjske in delovne razmere. Ustava in zakon o združenem delu izhajata iz tega, da mora delavec svoje temeljne pravice uresničevati v TOZD. To je seveda logično, vendar žal, še zmeraj izjema in ne pravilo. Verjetno zaradi nezaupanja v lastno okolje mnogi delavci še vedno mislijo, da bo pot do pravice toliko krajša, kolikor višji bo forum, na katerega se obrnejo.

Resnici na ljubo je treba povedati, da osnovne sindikalne organizacije niso usposobljene za pravilno opravljanje zaščitne vloge, vodstvo sindikalne organizacije pa pogosto izhaja iz vrha delovne organizacije. Povsem jasno je, da se ne zavzemamo za nekakšen izolacionizem, za umetno ločevanje sindikalnih aktivistov od vodilnih ljudi v kolektivu, saj so tudi ti delavci v združenem delu, vendar zbuja dejstvo skrb, da se vodstva sindikalnih organizacij rada postavijo na stran vrhov v kolektivu.

Službe za varstvo samoupravnih pravic pa tudi drugih pravic delavcev na občinski ravni ne delujejo najbolje. Za primer naj navedemo, da imajo le štiri od 44 vojudinskih občin referenta za vloge in pritožbe, izmed 44 občinskih komitejev ZK pa ima samo komitej ZK v Novem Sadu referenta za to nalogo.

Zdaj ugotavljamo, da število vlog in pritožb nenehno narašča. To vsekakor lahko povežemo z ugodnim političnim ozračjem, ki spodbuja družbeno kritiko, vendar obenem s še zmeraj precej močnimi protisamoupravnimi silami, ki včasih zaidejo tako daleč, da zavračajo uresničitev sodnih odločitev v prid delavca.

Zato je vprašanje, kako priti do pravice, vse bolj aktualno.

M. V. R. JOVANOVIĆ

ZVEZNI ODBOR SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI JUGOSLAVIJE

Počasno prilagajanje

Čeprav je bilo vprašanje prilagajanja delovnega časa v organizacijah družbenih dejavnosti na dnevnem redu vseh republiških, pokrajinskih pa tudi občinskih vodstev, v nekaterih delovnih okoljih pa je bilo deležno velike pozornosti, lahko naštejemo le nekaj mest, kjer so v tem pogledu res storili nekaj: to so Celje, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Novi Sad, Subotica, Bačka Topola, Štip in

Zagreb, kot so ugotovili na seji zveznega odbora sindikata družbenih dejavnosti, na kateri je bil navzoč tudi predsednik sveta ZSJ Mika Špiljak.

Kaže, da so vzroki za takšne razmere predvsem v nezadovoljivi povezanosti organizacij družbenih dejavnosti z družbenopolitičnimi skupnostmi na eni ter nepovezanosti z združenim delom na drugi strani.

Problem prilagajanja družbenih dejavnosti potrebam občanov je tudi zastarela zakonska regulativa, zaradi katere je postopek v uresničevanju posameznih pravic in dolžnosti občanov precej dolg. Pogosto se dogaja, da so za dokazovanje nekaterih dejstev potrebni posebni dokumenti. Tako, na primer, od občana, ki ima sicer osebno izkaznico, terjajo še potrdilo državljanstvu in druge dokumente.

O tej problematiki je govoril tudi predsednik Mika Špiljak in med drugim poudaril, da je največja težava sedanja organizacija dela družbenih dejavnosti.

Ne moremo govoriti samo o delovnem času, če hkrati ne mislimo tudi na humano ravnanje vse družbe z občani. Dokazali smo že, da ljudem lahko zagrenimo življenje tudi z zahtevami, da po nepotrebnem prihajajo h organom administracije.

Poenostaviti bi bilo treba predpise in zakone.

Zatem so na seji razpravljali o rezultatih, ki so bili doseženi na sestankih grupacij o določanju meril za delitev sredstev za osebne dohodke. Ta prizadevanja so bila po oceni odbora dokaj plodna, zlasti v zadnjih dveh mesecih, število sproženih vprašanj pa je presežilo pričakovanja.

Posebnost družbenih služb se ponovno izraža v tem, da je težko določiti merila, s katerimi bi natančno vrednotili ustvarjene rezultate. Ko pa jih že določijo, v številnih primerih ni denarja, ker je delitev v družbenih dejavnostih pogojena tudi s sredstvi, ki jih prejemajo od samoupravnih interesnih skupnosti. To je doslej še zlasti veljalo za izobraževanje.

Mika Špiljak je v razpravi o delitvi poudaril, da je v pretežnem številu panog družbenih dejavnosti še zmeraj čutili odpor, nekateri nasprotujejo novemu načinu delitve osebnih dohodkov zaradi nepoučenosti. Veliko ljudi se zaveda, da bodo z novim načinom prišli ob svoje položaje, saj se bo začelo meriti tudi njihovo delo. Če tega ne bomo rešili, bo delavec še naprej ostal v meznem razmerju in bo prejemal manj kot ustvarja.

R. JOVANOVIĆ

KAKO MERITI OD

Komisija predsedstva sveta ZSJ za dohodek in samoupravljanje je ob ocenjevanju aktivnosti sindikalnih organizacij pri urejanju sistema delitve OD po delovnih rezultatih ugotovila, da je sindikat v tej akciji osamljen in da bi bilo delo opravljeno prej, če bi bile tudi druge družbenopolitične in gospodarske organizacije ter skupnosti bolj aktivne. Pri iskanju novih rešitev so se pojavile številne dileme o usodi starih kategorij, kot so, denimo, delovne norme, analitične ocene mest, startne osnove, premije, šolske kvalifikacije itd. Nejasnosti pa ne bi smelo biti; vse te kategorije in instrumente je moč uspešno vgraditi tudi v nove sisteme delitve s pogojem, da prispevajo k ustvarjanju dohodka. Konkretno, delovna norma je sprejemljiva kot mera za količino proizvoda in porabljeni delovni čas, ne more pa biti tarifna postavka. Lahko je le osnova za obračun ustvarjenega dohodka s prodajo proizvoda ali opravljene storitve. Tudi formalne kvalifikacije ne bodo mogle neposredno zagotavljati manjšega ali večjega osebnega dohodka, vsekakor pa ga lahko in ga tudi bodo posredno, ker bodo delavci razporejeni na bolj ali manj strokovno ali zahtevno delovno mesto na podlagi strokovne kvalifikacije.

V. O.

ABC odnosov v kolektivu

Piše: Azra Kristančić, dipl. psihologinja

POŽIRALCI BESED

Kaj bi se zgodilo v vojni, če poveljniki ne bi spoštovali dogovorjenega časa, tiste minute, ko morajo začeti napad? Akcija bi bila že vnaprej obsojena na neuspeh.

Dogovorjene roke imajo tudi v delovnih kolektivih. Na srečo v večini primerov ne gre za varnost življenja, toda zakasnitve povzročajo veliko gospodarsko škodo. Nespoštovanje dogovorjenih rokov se je marsikje preveč razpaslo. No, ker ni naša naloga, da razmišljamo o gmotnih posledicah zamud, bomo posvetili naslednje vrstice raje odnosom med ljudmi.

Koliko jeze, slabe volje in brezbriznosti povzročajo tisti, ki ne spoštujejo dogovorjenih rokov! To je razumljivo, zakaj vsaka organizirana oblika življenja se mora ravnati po nekem

načrtu. Plan organizacije združuje plane oddelkov in posameznikov. In če nekdo ne naredi do določenega časa tistega, kar bi moral, sproži verižno reakcijo in ljudje ne morejo delati dalje. Tekoči trak se takoj ustavi, če samo en delavec ne dela. Žal pa je v mnogih poklicih nešteto možnosti za prikrivanje »zabušavanja«.

Kdo so ljudje, ki stalno zamujajo pri izpolnjevanju delovnih dolžnosti? Preden bi vsaj delno poskusili odgovoriti na vprašanje, povejmo še nekaj. Ljudje, ki so v življenju naredili kaj pomembnega za človeštvo, so sloveli po svoji točnosti. Na sestanke, poslovne ali zasebne, so raje prihajali kakšno minuto prej kot pozneje. Delo, ki so ga prevzeli, so končali vedno ob pravem času. Razumeli so delo, ki so ga prevzeli, dobro so ga poznali in zato tudi natančno vedeli, koliko časa bodo potrebovali, da ga

opravijo. Ravnali so se po načrtu.

Takšni ljudje živijo še dandanes in slovijo kot strokovnjaki. Radi se z njimi pogovarjamo, sodelujemo in sklepamo pogodbe. So pa še drugačni; ljudje o njih govorijo, da radi pozabijo na obljube. Če je le možno, se teh izognejo pri resnih zadevah. V zasebnem življenju so to lahko sicer izredno simpatični predstavniki človeškega rodu, vendar jim je vse drugo bolj pomembno kot resno delo.

In če boste kdaj, spoštovane bralke in bralci, v razmerah, ko boste morali začeti odkrivati lenobo, nesposobnost, malomarnost, površnost, nestrokovnost, pijančevanje, uživanje mamil itd., potem se najprej lotite ljudi, ki ne marajo upoštevati svojih delovnih rokov. Vaš trud ne bo zaman, kajti zamude so največkrat posledica teh (in še nekaterih drugih!) ugotovitev.

Dnevnic ali terenski dodatek?

VPRAŠANJE:

V delovni organizaciji sem zaposlen kot šofer. Pogosto seveda vozim na relaciji zunaj kraja prebivanja. Za take vožnje, ki trajajo tudi 12 in več ur, pa po sklepu naše delovne organizacije šoferjem ne gre dnevnic, marveč le terenski dodatek v višini din 50. Tako na primer delovna organizacija plača šoferju, ki pelje na relaciji Jesenice—Maribor—Jesenice—Zagreb ali Jesenice—Poreč le terenski dodatek namesto dnevnice, čeprav traja odsotnost šoferja 12 ali več ur. Zanima me, ali delovna organizacija ravna pravilno?

Z. L. — Jesenice

ODGOVOR:

Terenski dodatek je povračilo za povečane stroške, ki jih ima delavec pri delu na terenu. Terenski dodatek gre delavcu od prvega dne dela na terenu in v primeru, ko sta na terenu organizirana prehrana in pre-

nočišče. Če delovna organizacija tega ne organizira, gre delavcu za tako delo dnevnic. Ta dodatek — torej pripada delavcu, ki je napoten na delo na terenu. V vašem primeru pa gre za službena potovanja, saj se vsak dan vračate z vožnje;

kupon §
PRAVNIK SVETUJE

TA TEDEN V ŽARIŠČU

JUANDA — Afrika je ne samo podnebno, temveč v zadnjih letih tudi politično vroča celina. Zlasti v minulih mesecih smo pričala nenehnim poskusom, da bi začela samostojen razvoj na afriških tleh. Niso še pozabljeni poskusi spremiti tok etiopske revolucije, niso se še ohladile puške v Zairu, že so notranji in zunanji sovražniki poskušali zaobrtni razvoj v Angoli. Točneje: Nito Alves in njegovi privrženci so poskusili z orožjem onemogočiti Agostinha Netta, ki od 1975. leta vodi to veliko deželo. Uporniki so se usteli, kajti uspelo jim je prisobiti le manjše število Angolcev. Premalo, da bi res zaobrtni celino, ki ga Agostinho Netto in ljudsko gibanje za osvoboditev Angole odločno držita v rokah. Zadnji dogodki pričajo o ponovnem poskusu reakcionarnih sil, ki izgubljajo postojanke, da bi ob pomoči tujine vendarle še ribarili v kalnem. »Nobene spremembe ne bo v politični in splošni usmeritvi Angole, prevratnike pa bomo odločno kaznovali« — sporoča Agostinho Netto.

BEograd — Z uradnim obiskom kanclerja ZRN Helmuta Schmidta dobivajo jugoslovansko-zahodnonemški odnosi nov zagon. Pogovori s tovarišem Titom in drugimi jugoslovanskimi voditelji so bili posvečeni predvsem izmenjavi stališč o mednarodnih problemih v luči priprav na beograjsko konferenco. To seveda ne pomeni, da v dvostranskih — zlasti gospodarskih odnosih ni nobenih težav. Toda ob sedanjih visoki stopnji teh odnosov so se — kot sta tudi na tiskovni konferenci povedala Schmidt in Tito — kmalu sporazumeli za pota reševanja teh težav.

PARIZ — V francoskem glavnem mestu se nadaljuje dialog med razvitimi in nerazvitimi državami — ali, kot pravimo, dialog Sever — Jug. Ob tem nadaljevanju obe strani spet pregledujeta in ponovno vrednotita svoja stališča. Zunanji ministri 19 dežel v razvoju kažejo na konferenci veliko enotnost, na nasprotni strani pa se tudi kaže vsaj verbalna pripravljenost za sporazum. Doslej so namreč dosegli soglasje o več ali manj postranskih problemih, vprašanja cen surovin, hitrejšega razvoja nerazvitih in uveljavljanja novega svetovnega gospodarskega reda pa ostajajo jabolko spora. Toda tako prvi kot drugi se zavedajo, da bi imel tako za razvite kot za nerazvite popoln polom pariškega srečanja nepredvidljive posledice.

NEW YORK — Predstavnika Jugoslavije in Italije pri OZN sta generalnemu sekretarju svetovne organizacije Waldheimu sporočila uradno zahtevo svojih vlad, naj vprašanje Trsta in z njim povezanih zadev uradno ertajo s seznama problemov na dnevnem redu varnostnega sveta. Tržaško vprašanje je formalno na dnevnem redu tega pomembnega organa svetovne organizacije že od leta 1947, čeprav o njem niso nikoli razpravljali v poznejših letih. Če pa je nek problem uvrščen na seznam varnostnega sveta, je vedno mogoče, da bi na zahtevo katerekoli članice o njem tudi razpravljali. To po sklenitvi osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo ni več potrebno, ker sta naši državi sami uredili najbolj sporna vprašanja v duhu sklepov iz Helsinkov.

BRANKO DOBRANIČ

OD DOPISNIKA TANJUGA: KONČANA SPOMLADANSKA OFENZIVA JAPONSKIH SINDIKATOV

POGODBA Z DELODAJALCI

Letošnje spomladansko ofenzivo so japonski sindikati začeli s precejšnjo bojevitostjo, najbolj ambiciozno geslo pa je bilo, da se morajo zaslužki delavcem zvišati najmanj za 15 odstotkov. Zadovoljiti pa so se morali z mnogo manj, ker bodo po prvih ocenah plače v tem letu zvišali po prečno za 8,8 odstotkov.

Če pregledamo enomesečni val stavk, demonstracij in protestnih zborovanj, prevladuje vtis, da ni zmagovalca niti poraženca. Sindikalni voditelji so zadovoljni, ker je tokrat povečanje zaslužkov nekoliko večje od načrtovanega zvišanja cen (približno 7,7 odstotkov), medtem ko so v prejšnjih dveh letih mezde zaostajale za naraščanjem življenjskih stroškov. Brez te ofenzive pa delavci ne bi dosegli uspeha. Po drugi strani pa delodajalci in državna birokracija z zadovoljstvom zrejo v prihodnost, ker povečanje mezd ne bo povzročilo zmanjšanja niti njihovih dobičkov niti izvozne konkurenčnosti japonskega gospodarstva.

ZMERNI IN BOJEVITI SINDIKATI

Analitiki japonskih stavk, ki se od leta 1955. začinjajo spomlad kot usklajena spomladanska ofenziva v boju za večje mezde, opozarjajo, da je bila letošnja ofenziva mirnejša kot v prejšnjih letih. Večjih izgrediv

med stavkovnim gibanjem ni bilo, stavkajoči pa so upoštevali to, da ne smejo preveč vznemirjati ljudi in so stavke po navadi imeli v tistih urah, ko je promet najmanjši.

Ton pomirjenja so stavkam tudi tokrat dali sindikati delavcev, ki so zaposleni v zasebnih družbah. Že v sredini aprila je bilo v 4 vodilnih panogah japonske industrije (metallurgiji, kovinsko-predelovalni, elektrotehnični in avtomobilski industriji) dosežen dogovor med delodajalci in voditelji sindikatov o zvišanju mezd za 8,5 (jeklarne) oziroma za 9,9 (avtomobilska industrija) odstotkov. To sta panogi, ki ju imajo za vodilni v pogajanjih in po njiju se ravna drugi.

Med japonske posebnosti, ki »omirjajo« delavsko gibanje, sodi sistem zaposlovanja in mezd. Ko se delavec zaposli v podjetju, zvečinoma ostane v njem vse življenje; fluktuacija delovne sile je prav zato zelo majhna. S tem nastaja nekakšna oblika »družinskih razmerij« — delavčeva zvestoba družbi pa tudi delodajalčeve obveznosti, da mu nenehno daje delo. Temu je prilagojen tudi sistem zaslužka — glede na starost, leta službe v podjetju in to celo v škodo delovnemu učinku. Prav zato deluje sindikalno gibanje v posebnih okoliščinah. Sindikati so samostojni v podjetju (zato je na Japonskem mnogo sindikalnih organizacij) in mnogim je več do dobrih odnosov z upravo kot z višjimi sindikalnimi organizacijami. K temu je treba prišteti še osebno povezanost med sindikalnimi voditelji in upravami podjetij. Treba je vedeti, da sindikalni funkcionarji postanejo kasneje menagerji. Zaradi takšnih razmerij je težko organizirati učinkovit sindikalni boj in uresničevati akcijo.

Tem tradicionalnim težavam v sindikalnem boju so se v zadnjem času pridružili tudi ekonomski problemi. Dve desetletji so na Japonskem dosegali naglo gospodarsko rast, po izbruhu naftne krize, od leta 1973 dalje, pa japonski »gospodarski čudež« blede. Zniževanje stopnje rasti prinaša s seboj številne ekonomsko-socialne probleme, med katerimi je strah pred nezaposlenostjo še najbolj izrazit. Doslej Japonska ni imela večjih težav z zaposlovanjem. Ker sta delavčeva varnost pa tudi zaslužek povezana z leti službe v enem podjetju, potem ta delavec raje popusti za kak odstotek od možnega povečanja mezd, kot pa da bi se z vztrajnimi stavkami izpostavljal nevarnosti, da pride ob službo.

DRAGO BUVAČ

PREDLOGI SINDIKATOV ZA ODPRAVO NEZAPOSLENOSTI V ZAHODNI EVROPI

Novi poudarki v gospodarski in socialni politiki

Zahodnoevropski sindikati zahtevajo od svojih vlad programe za pospešitev gospodarske dejavnosti in povečanje števila zaposlenih

Zahodna Evropa se je znašla tako v gospodarski krizi kot tudi v krizi družbe kot celote. Nihče več ne more zapirati oči pred strukturnimi problemi, ki se kažejo v visokem številu nezaposlenih, inflaciji, neuravnovešeni zunanjetrgovinski bilanci, sektorskih ali občasnih splošnih gospodarskih pretresih. Za sindikate je zlasti težaven problem dejstvo, da je v zahodni Evropi 15 milijonov nezaposlenih. Kapitalistično gospodarstvo je prišlo v obdobje, ko mu ni mar delavcev in zapira večje število delovnih mest, kot jih hkrati na drugem kraju odpira nova. Celotne strukture so obsojene na to, da izginejo, zlasti tam, kjer ročno delo nadomeščajo z avtomati in računalniki. Tako bo po neki analizi zveze zahodnonemških sindikatov razvoj mikroelektronike in mini računalnikov samo v Zvezni republiki Nemčiji ogrozil 3 milijone delavcev. Postaja jasno, to pa potrjujejo tudi analize izvedencev in institutov, ki so blizu kapitalistom, da mehanizmi kapitalističnega tržišča sami po sebi ne morejo rešiti teh problemov in da je potrebna intervencija družbe v gospodarstvu, in sicer z uvajanjem gospodarskih in socialnih odborov, panožnih odborov, z izdelovanjem načrtov ter koordinacijo ter nadzorovanjem investicij.

Sindikati podpirajo te predloge in se zavzemajo tudi za nove poudarke v gospodarski in socialni politiki, da nezaposlenost ne bi postala trajen pojav. Poleg ekonomskih momentov opozarjajo tudi na hude psihične in moralne motnje zavoljo daljše nezaposlenosti, kar velja zlasti za mlade delavce, ki še niso bili zaposleni. Sindikati zahtevajo od svojih vlad programe za pospešitev gospodarske dejavnosti in povečanje števila zaposlenih. Medtem ko nekateri predlagajo večje investicije v industriji, pa drugi opozarjajo na razvoj splošnih družbenih služb. Tako, denimo, zveza zahodnonemških sindikatov zahteva, da vlada v prihodnjih 4 letih vложи 20 milijard mark v javna dela. Pri tem poudarja, da ta sredstva ne bi smela biti namenjena za pomoč zasebnemu

gospodarstvu, ker je bilo približno 10 milijard mark, ki jih je vlada lani dala zasebnemu gospodarstvu za odpravo nezaposlenosti, v celoti porabljenih za racionalizacijo proizvodnje in povečanje storilnosti. To je sicer prispevalo k povečanju proizvodnje, vendar zasebniki niso odprli nobenega novega delovnega mesta. Prav zato naj bi 20 milijard mark investirali v infrastrukturo, zlasti v izboljšanje vseh oblik prometa, v graditev stanovanj za delavce, obnovo starih četrti v mestih, izboljšanje človekovega okolja ter v institucije za socialno in kulturo skrb za prebivalce. Vse to bi omogočilo odpiranje novih delovnih mest in prispevalo k reševanju problemov družbenega standarda. To bi obenem sprostito sredstva, ki jih zdaj iz proračunov dajejo kot pomoč nezaposlenim.

Podobne ukrepe zahtevajo sindikati tudi v drugih zahodnoevropskih državah. Njihove zahteve so postale tudi sestavni del programov evropske konference sindikatov, v katero so včlanjeni skoraj vsi zahodnoevropski sindikati. Ob tem pa sindikati menijo, da navedeni ukrepi ne bodo dovolj oziroma da ne vedo, kako bodo uresničeni, če bi vlade sprejele njihove predloge. Poleg tega opozarjajo, da prihajajo rodovi z mnogo otrok. Že zdaj je mnogo mladih ljudi brez dela in če v prihodnje tem in kasnejšim mladim rodovom ne bo zagotovljena zaposlitev, to ne bo povzročalo samo materialnih problemov, marveč tudi družbene, ki se kaj hitro lahko spremenijo v politične. Vse zahodnoevropske strukture, vstevši sindikate, skrbijo, da se ne bi ponovili dogodki iz leta 1968 v Franciji. Članice evropske konfederacije sindikatov se zato zavzemajo za pravičnejšo delitev dela. Poleg odprave nadurnega dela sindikati terjajo skrajšanje efektivnega delovnega časa na 36 ur tedensko (brez znižanja plač in mezd) podaljšanje letnega oddiha na 6 tednov, skrajšanje starostne dobe za upokožitev na 60 let in podaljšanje obveznega šolanja do 16. leta starosti.

LAZA ČOVIČ

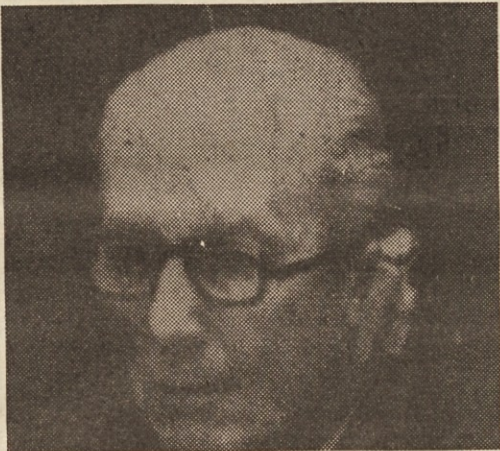
kdo je kdo

LOUIS DE GUIRINGAUD

francoski zunanji minister

Louis de Guiringaud ima te dni veliko dela, saj je v osrčju tako imenovanega drugega kroga »dialoga Sever — Jug«. Verjetno mu sedanje zadolžitve kot prekaljenemu diplomatu niso posebno težke. V prvi vrsti zato ne, ker se s konferenco uresničuje ena pomembnih smernic francoske zunanje politike — boj za razumno rešitev zamotanih problemov v odnosih med razvitimi in nerazvitimi. Guiringaud bo nedvomno moral — tako kot vsa francoska diplomacija, vložiti ogromne napore, da pariški dialog ne bi ostal pogovor med gluhi.

Zdaj 70-letni francoski diplomat se je doslej preizkusil v neštetihih zamotanih mednarodnih problemih. Samo 25 let mu je bilo leta 1936, ko je prvič postal francoski zunanji minister, zanimivo pa je, da je v diplomatsko službo stopil šele dve leti pozneje. Odtlej ga uradne dolžnosti vodijo v Ankaru, njegovo diplomatsko pot pa kmalu prekine vojna in najdemo ga blizu središč vojaškega odločanja in tudi v francoskem odporniškem gibanju. Po vojni nadaljuje diplomatsko kariero kot veleposlanik Francije na Japonskem. V zadnjem času — od 1972 leta je bil vodja stalne fran-

coske delegacije pri OZN. Na sedanji položaj voditelja francoske diplomacije je prišel v avgustu lani. Takoj po prevzemu resorja je v sodelovanju z drugimi uglednimi politiki oblikoval temeljne zunanje politične smernice Pariza. V ospredje so postavili krepitev evropske gospodarske skupnosti, nadaljevanje procesov popuščanja napetosti in večje »odpiranje proti deželam v razvoju«. Na teh osnovnih področjih zunanje politike je bil Louis de Guiringaud v minulih mesecih zelo uspešen, zato je ob zadnjih spremembah francoske vlade tudi obdržal svoje ministristvo.

bd

STROKOVNJAK OPOZARJA NA PRAVICE IN DOLŽNOSTI

Zakaj se tako težko uveljavljajo investicije v varnost?

Obiskovalci domačih in tujih razstavišč strojev in naprav pogosto začudeni ugotavljajo, da tudi tehnično najnovejši modeli ne ustrezajo varnostnim zahtevam mednarodnih priporočil ter varnostno-tehničnim predpisom. Skratka: vidnih in odločilnih novosti največkrat ni.

Nove stroje in naprave razstavljajo kupcem oziroma uporabnikom le s stališča oblik klasične ponudbe, kot so: poraba energije, hitrost, storilnost, točnost izdelave, poraba prostora, informacije o rezervnih delih, cena in dobavni pogoji. Na drugi strani je težko dobiti informacije o življenjski dobi,

dokazilih zanesljivosti delovanja, o vplivih na okolje, upoštevanju varnostnih določil in podobno. Skratka tako domači kot tuji proizvajalci in razstavljalci strojev in naprav so še daleč od upoštevanja mednarodnih priporočil in predpisov domače zakonodaje glede uveljavljanja varnosti že v konstrukcijah in izboljšavah. Le redko srečujemo pri njih parametre ropota, vibracij, žarčenja, temperature, mešanic plinov, zraka in pare. Zanimivo je, da razstavljalcem niti ne pride na misel, da bi upoštevana varnostna določila in normative prikazovali kot napredek ali kot posebno izboljšavo, kar bi jim pomenilo prednost

v primerjavi s konkurenčnimi proizvodi.

Ta okoliščina dokazuje, da projektantski in konstruktorski biroji še zdaleč niso niti kadrovske niti organizacijske tako sposobni, da bi v svoji kreativni dejavnosti ravnali v skladu z zahtevami varstva pri delu. Preučitev potreb s stališča varnosti, zdravja, ekologije, vedenjske psihologije in drugih dejavnosti ter področij varstva jim je povsem tuja. Prepogosto opravljajo le tržne razkave za nove izdelke (stroje in naprave), toda proučevanja so res samo tržna. Glavno jim je iskanje potencialnih kupcev, vsega drugega, med drugim

varnosti pri delu, pa jim je malo mar.

Izvedene metodologije pregledov, preizkusov, uporabe in vzdrževanja delovnih priprav in naprav določenih vrst so lahko izredno izhodišče za primerjalni študij tistih posebnosti, ki jih je treba upoštevati kot priporočila (idejna in izvedbena) pri konstrukciji novih delovnih priprav in naprav.

Le tako bomo lahko uveljavili načelo sodobnega proučevanja tržišča in potreb, ki narekuje, da je tudi potrošnik ali uporabnik nosilec idej za vzgojo proizvajalcev in njihovih razvojnih sektorjev.

sprašujete — odgovarjamo

Prosim za odgovor na naslednje vprašanje:

Ali se lahko iz oblikovane mase sredstev regresa za letni dopust (po sindikalni listi od 1100 do 1400 na delavca) krije negativni rezultat poslovanja počitniškega doma?

V. Z. — LJUBLJANA

Odbor sindikatov Slovenije za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pojasnjuje:

Poslovanje počitniškega doma in tako tudi način pokrivanja negativnega rezultata mora biti urejeno v ustreznem samoupravnem splošnem aktu temeljne organizacije združenega dela. Iz namensko oblikovanih sredstev regresa za letni dopust ni možno pokrivati izgub v poslovanju počitniškega doma. Možna pa je, da temeljna organizacija združenega dela določi v prihodnje take ekonomske cene, ki bi preprečevale nastanek izgube. Če upravlja z domom več temeljnih organizacij v sestavu delovne organizacije, je urejanje takega vprašanja stvar vseh temeljnih organizacij združenega dela prek dohodkovnih odnosov.

CELJE

V počastitev jubilejev in dneva železničarjev

Sredi minulega meseca so v Celju sklenili športne prireditve v počastitev dneva železničarjev in letošnjih obletnic. Celjski železničarji so tekmovali — poudarek je bil na množičnosti kljub slabemu vremenu »spravili pod streho«. V soboto, 14. maja, zjutraj je z vlakom pripotovalo v Celje več kot 300 železničarjev, ki se ukvarjajo z rekreacijo, nato pa so jih Celjani odpeljali na številna mesta, kjer so se začele tekmovalne igre.

V dvorani Golovec so tekmovali igralci namiznega tenisa in odbojkarji. Pri ženskah je v namiznem tenisu zmagala Majda Černe iz Ljubljane, med moškimi Janez Potočnik iz Celja, med moškimi dvojicami pa Potočnik in Podpečan, oba iz Celja.

Najboljšo igro so pokazali odbojkarji Maribora, ki so najprej opravili z železničarji Divače in nato v finalu še z Ljubljančani.

Kljub dežju so nastopili tudi nogometaši. Prvi so bili železničarji Celja, drugi Mariborčani in tretji ekipa iz Pragerskega.

Na stadionu Kladivarja je bila v teku na 800 metrov prva Vera Ocep iz Ljubljane, med moškimi, ki so tekli 1500 metrov pa Franc Beras iz Ljubljane. V

atletskem mnogoboju je bila prva Pavla Peitler iz Maribora, med moškimi pa Zlatko Svetičič iz Nove Gorice.

Med tekmovalci varpe, švedske športne panoge, je bila prva ekipa Ljubljane I.

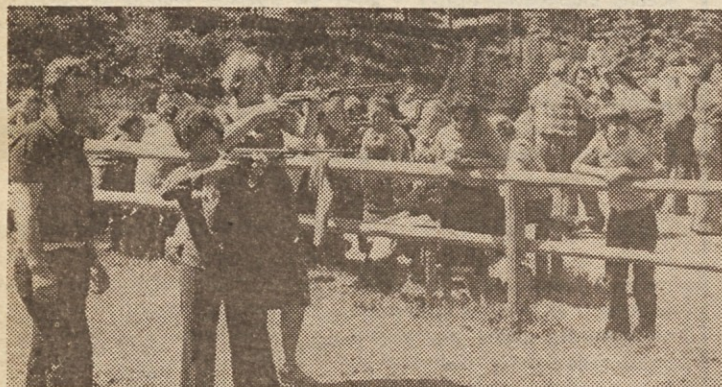
Največ uspeha v orientacijskem pohodu na 10 kilometrov s šestimi kontrolnimi postajami so imeli Celjani v postavi Kovačič, Vodopivec in Feldin.

Na kegljišču Ingrada je bil med moškimi prvi Andrej Galante iz Ljubljane, med ženskami pa je bila na kegljišču v Štorah najuspešnejša Branka Penko iz Divače.

Na Gričku so se pomerili strelci. Najprej v tekmovalju z zračno in nato z malokalibrsko puško. Ekipno so bili prvi Celjani, drugi pa strelci Divače. Med posamezniki je bil prvi Danilo Muhič iz Maribora, med ženskami pa Branka Florjančič iz Ljubljane.

V šahu je zmagala domačinka Agata Potočnik. Celjani so sklepno športno prireditev kljub slabemu vremenu pripravili dobro, zvečer pa so jo sklenili s podelitvijo pokalov in diplom najboljšim ter izvedli kulturni program v dvorani Golovec.

M. KUNŠIČ

Delavci jeseniške železarnice zelo radi organizirajo izlete, ki jih združujejo z najrazličnejšimi športnimi tekmovanji. Te dni so se podali h Kovinarski koči v Krmo, kjer so se pomerili v malem nogometu, odbojki in v streljanju. Pri ženskah se je v streljanju najbolje odrezala Mila Ramuš, ki je nastreljala 50 krogov. B. B.

PO SLEDEH DOLOČIL SINDIKALNE LISTE O REGRESIRANJU LETNIH DOPUSTOV (VII.)

V počitniškem domu ceneje kot doma

Višina regresa je odvisna od dohodka na člana družine

Tokrat smo se ustavili na Vrhnikih — v kolektivu Industrije usnja, ki šteje blizu 1000 delavcev. O politiki regresiranja letnih dopustov in o možnostih letovanja smo se pogovarjali s Karlom Rousem in Francem Vogrinčičem, predstavnikoma sindikata v tej delovni organizaciji.

Tudi v tem kolektivu posvečajo samoupravni organi in družbenopolitične organizacije vso pozornost življenjski ravni in počutju zaposlenih. Delavci imajo več možnosti letovanja v organizaciji svoje delovne organizacije in kar je bistveno, cene so dostopne tudi ljudem z nižjimi osebnimi prejemki. Nekateri so nam celo dejali, da je življenje v njihovem počitniškem domu cenejše kot doma.

RAZLIKE BI LAHKO BILE ŠE VEČJE

Sedaj, ko so se delavci v Industriji usnja Vrhnik že izrekli za politiko regresiranja letnih dopustov, pravijo, da bi lahko bile razlike med regresi večje. Seveda jim lahko samo pritrdimo, saj bi bila ob večjih razlikah izkoriščena namenska sredstva za regresiranje počitnic še bolj namensko.

»Na predlog sindikalne organizacije smo se odločili, da je višina regresa za redni letni dopust odvisna od dohodka na člana družine oziroma od števila otrok posameznega delavca. Tako dobijo vsi tisti, ki ne prejema otroškega dodatka, regres v višini 1200 dinarjev, drugi, to je delavci s pravico do otroškega dodatka, pa dobijo še od 150 do 600 dinarjev...«, nam je razlagal Karel Rous, tajnik sindikalne organizacije. »Res, razlike niso kdove kakšne, kljub temu pa si vsi naši ljudje, tudi tisti z nižjimi osebnimi dohodki lahko privoščijo desetdnevne počitnice, saj so cene v našem počitniškem domu dostopne tako rekoč slehernemu žepu...«

VEČ MOŽNOSTI ZA LETOVANJE

Trditve Karla Rousa niso pretirane. Dejstvo namreč je, da člani kolektiva in njihovi najोजji nezaposleni svojci plačujejo v svojem počitniškem domu v Strunjanu le del stroškov za dnevno oskrbo, saj so cene regresirane.

»Člane kolektiva velja celodnevna oskrba v našem počitniškem domu v Strunjanu 70 dinarjev, toliko morajo odšteti za penzion tudi naši upokojniki, medtem ko so cene za otroke precej nižje — od 30 do 45 dinarjev. Seveda so dejanske oziroma ekonomske cene najmanj dvakrat večje...«, je razlagal Franc Vogrinčič. »Ker pa želimo, da se čim več naših ljudi vsaj enkrat na leto pošteno oddahne in odpočije, jih skušamo privabiti na morje z dostopnimi cenami...«

Letos so v Industriji usnja Vrhnik zadovoljili skoraj vse, ki želijo letovati v počitniškem domu v Strunjanu. Zavrnili so le prošnje redkih posameznikov, ki so že več let zapovrstjo letovali v počitniškem domu podjetja.

Poleg doma v Strunjanu ima kolektiv v Novem gradu še nekaj garsonjer in več avtomobilskih prikolic blizu Novalje na Pagu, v Lanterni in Biogradu na moru. Tudi tu cene niso pretirane, za prehrano pa morajo dopustniki poskrbeti sami.

Drugo z drugim, ne bi mogli reči, da v kolektivu, ki smo ga obiskali, niso vsestransko poskrbeli za prijetno in ceneno dopustovanje svojih delavcev. Škoda je le, so nam potoližili sogovorniki na Vrhnikih, da delovni organizaciji še ni uspelo dobiti počitniških kapacitet kje v gorskem svetu, saj je med zaposlenimi veliko prijateljev planin in smučanja. K temu pa so dodali, da seveda še ni vse zamujeno.

ANDREJ ULAGA

Republiško sindikalno ekipno prvenstvo

Pod pokroviteljstvom občinskega sindikalnega sveta Maribor in RS ZSS je bilo na Pohorju 29. republiško sindikalno ekipno prvenstvo v šahu. Na tekmovalju, ki je bilo v hotelu Arh in Železničarskem domu, je nastopilo 38 štiričlanskih ekip. V predtekmovalju so imele največ uspeha ekipe RTV, Železarnice, Metalne, Ingrada in Litostroja. V finalnem delu je premočno zmagala ekipa RTV Ljubljana, sledijo pa Železarna Ravne, Metalna in Ingrad.

V imenu pokrovitelja je tekmovalne odprlo podpredsednik OS ZSS Maribor Stane Brgles, ki je najboljšim trem ekipam podelil pokale.

Rezultati: finale: RTV Ljubljana 28 točk, Železarna Ravne 21,5, Metalna 21,5, Ingrad Celje 21,5, Litostroj 21, MTT Maribor 19,5, Krka Novo mesto 14,5, TAM-STV 13,5, Sava Kranj 11 in Tekstilindus 8 točk. J. R.

Laže do morja in zdravja

V šentjurski občini bodo v kratkem ustanovili počitniško skupnost — Z oblikami organiziranega letovanja naj bi delavcu ponudili cenejši in ugodnejši letni oddih

Doslej v občini Šentjur pri Celju niso imeli organa, ki bi povezoval razdrobljene počitniške kapacitete posameznih delovnih organizacij, še manj pa nekoga, ki bi koordiniral tovrstne interese v sosednjih občinah. Zato so na pobudo občinskega sindikalnega sveta ustanovili iniciativni odbor za ustanovitev Počitniške zveze, obenem pa mu naložili še tudi nekaj konkretnih, kratkoročnih nalog.

V omenjeni Počitniški zvezi naj bi povežali interese delovnih organizacij v treh sosednjih občinah — v Šentjurju, v Šmarju pri Jelšah in v Slovenskih Konjicah. Za začetek bodo skušali urediti počitniško stavbo v Biogradu na

morju, ki je delovna organizacija Bohor zaradi finančnih zadreg ne more izkoristiti do kraja. V tem letoviškem kraju naj bi za svoje delavce v prvi fazi uredili 150 ležišč, kasneje pa kapacitete povečali na dvesto postelj.

Hkrati se prek občinskega sindikalnega sveta in ob pomoči republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije dogovarjajo o odkupu zemljišča na slovenski obali, kjer bi za začetek želeli urediti camping za tiste številne občane in delavce, ki imajo prikolice. Kasneje bodo na tem komunalno urejenem zemljišču najverjetneje zgradili letoviški objekt.

Kot kaže, so v teh svojih prizadevanjih naleteli na polno razumevanje v delovnih organizacijah in na podporo vodstvenih delavcev. Sporazumeli so se tudi, da bodo delovne organizacije vsako leto plačale nekaterim svojim delavcem zdravljenje in oddih v slovenskih zdraviliščih, kar je pomembno zlasti v primerih, ko zavržejo kakršnihkoli razlogov ne morejo izkoristiti dopusta v poletnih mesecih.

Toda svoje programe so zastavili že tudi širše. Začeli so dogovarjati z drugimi občinami, drugi počitniški skupnosti o zamenjavi počitniških kapacitet, s čimer bi lahko svojim delavcem ponudili širši, pestrejši izbor in menjava letoviških krajev.

KOPER

V počastitev jubileja

Ob 20-letnici Luke Koper so v tej delovni organizaciji priredili več tekmovanj, ki se jih je udeležilo večje število delavcev. V malem nogometu je zasluženno osvojila prvo mesto ekipa »Vzdrževanja«. V kegljanju je zmagal Djuro Macanovič, v ekipni konkurenci (tekmovali so tudi vrste drugih podjetij) pa je zmagala ekipa Petrola. V streljanju je v moški konkurenci zmagal Milivoj Štepančič, v ženski konkurenci pa je bila najboljša Helena Kleva.

Na sliki: Predsednik ŠD Luka Koper Zlatan Raubar izroča priznanja najboljšim strelkam. Foto: ZORAN VLAJIČ

ŽALEC

Vsi na kolo

Minulo nedeljo je pod pokroviteljstvom Telesnokulturne skupnosti Žalec potekala množična trim akcija »Vsi na kolo za zdravo telo«. Progo, ki je bila dolga 26 kilometrov, je prevozilo blizu 2000 kolesarjev vseh starosti. Kljub temu, da so prevladovali mladi iz osnovnih šol, pa je izredno razveseljivo, da je zajela akcija tudi veliko starejših občanov.

D. NARAGLAV

LJUBLJANA

Helios drugi

V organizaciji Kemijskega kombinata Zagreb so bile v športnem parku Katoro v Umagu X. športne igre delavcev industrije barv in lakov Jugoslavije. Več kot 300 tekmovalcev in tekmovalk iz delovnih organizacij Color — Medvode, Zvezda — Gornji Milanovac, Duga — Beograd, Helios — Domžale, Karbon — Zagreb in prireditelj se je pomerilo v šestih športnih disciplinah in gasilstvu. Največ uspeha so imeli športniki Kemijskega kombinata Zagreb, ki so s tretjo zaporedno zmago osvojili pokal v trajno last, medtem ko je ekipa Heliosa iz Domžal presenetila z drugim mestom.

Rezultati: moški — nogomet: 1. Kombinac, 2. Karbon, 3. Duga, 4. Zvezda, 5. Helios, 6. Color; šah: 1. Duga, 2. Kombinac, 3. Zvezda, 4. Helios, 5. Karbon, 6. Color; namizni tenis: 1. Karbon, 2. Kombinac, 3. Duga, 4. Helios, 5. Color, 6. Zvezda; kegljanje, borbeno: 1. Kombinac, 2. Color, 3. Duga, 4. Helios, 5. Karbon, 6. Zvezda; 6x100: 1. Kombinac, 2. Helios, 3. Karbon, 4. Color, 5. Duga, 6. Zvezda; streljanje: 1. Color, 2. Kombinac, 3. Zvezda, 4. Helios, 5. Karbon, 6. Druga; košarka: 1. Helios, 2. Duga, 3. Kombinac, 4. Color; gasilstvo: 1. Kombinac, 2. Helios, 3. Color, 4. Duga, 5. Zvezda.

Ženske — kegljanje 6x100: 1. Kombinac, 2. Helios, 3. Duga, 4. Color, 5. Zvezda; streljanje: 1. Kombinac, 2. Helios, 3. Karbon, 4. Color, 5. Zvezda, 6. Duga; namizni tenis: 1. Color, 2. Kombinac, 3. Duga.

PORTOROŽ

Manifestacija bratstva

Minulo soboto se je v Luciji pri Portorožu zbralo več kot 300 športnikov, delavcev koprskih Interurope iz vseh delovnih enot širom naše domovine. Zaposleni, med njimi precej žensk, so se pomerili v petih športnih disciplinah in v strokovnem znanju na področju mednarodne špedicije in transporta. Kot lani so imeli tudi letos največ uspeha v skupni uvrstitvi športniki filiale Interurope iz Maribora, ki so obdržali prehodni pokal.

Ob podelitvi pokalov in priznanj najboljšim ekipam so mladi iz osnovnih organizacij ZSMS Interuropa poskrbeli za kulturni program, ki so ga posvetili letošnjim jubilejem KPS in tovariš a Tita. Omenili bi še to, da je športno strokovna manifestacija, ki so jo lani organizirali prvič, med kolektivom vzbudila veliko zanimanje, saj se je letošnjih iger udeležil vsak sedmi član kolektiva.

FRANC OBOLNAR

RADOVLJICA

Naslov šahistom KOOS Elan

V okviru športno rekreacijskih iger radovljskih sindikatov je bilo sredi maja letošnje občinsko sindikalno prvenstvo v šahu. Tekmovalje je bilo v prostorih hotela Grajski dvor Radovljica. Na tekmovalju je letos nastopilo 49 šahistov iz 33 osnovnih organizacij sindikata, kar pomeni tudi rekordno udeležbo v občini. Tekmovalci so bili razdeljeni v dva razreda: v prvem, kjer je nastopilo 20 šahistov, so se pomerili vsi tisti, ki so doslej že osvojili šahovsko kategorijo, v drugem, kjer je nastopilo 29 šahistov, pa vsi drugi člani sindikata, tako da so med posamezniki dobili dva občinska prvaka.

Rezultati najboljših — razred A: 1. Slavko MALI (Obrtniki Radovljica), 2. Jozef HARINSKI (Veriga Lesce), 3. Milan DRAGAN (Elan Begunje), 4. Vojko PEROVIČ (Veriga Lesce), 5. Maks VREČKO (Elan Begunje) itd.

Razred B: 1. Pavel ERZAR (Tapetnišvo Radovljica), 2. Milan DEDIČ (H. Kompas Bled), 3. Vinko JERALA (Elan Begunje), 4. Miran LANGUS (Elan Begunje) itd. Anton ČERNE (Alpetour Radovljica) itd.

Ekipno je letos že drugič zaporedno osvojilo prvo mesto moštvo KOOS Elan Begunje, drugo je bilo moštvo KOOS Veriga Lesce in tretje moštvo OOS hotela Kompas Bled. V kvalifikacijah za udeležbo na republiškem sindikalnem prvenstvu je zmagalo moštvo KOOS Veriga Lesce. V. MATJASIČ

Piše: dr. FRANCE KRESAL (II.)

TITO, PARTIJA IN SINDIKATI

Z Obzano (30. decembra 1920) je bilo do sprejetja ustave prepovedano vsakršno delovna KPJ in vseh njenih političnih in strokovnih organizacij; oblast je zaprla in zapečatila prostore številnih delavskih sindikatov. S tem je bil zadan hud udarec delavskemu gibanju.

Zaradi številnih intervencij in protestov v parlamentu in zunaj njega je morala oblast popustiti in 24. maja 1921 znova dovoliti delovanje delavskih strokovnih organizacij. Delovanje pa so smele obnoviti šele pod pogojem, če so izjavile, da ne bodo povezane in neodvisne od KPJ; to so morale dokazovati s spremenjenimi društvenimi pravili in statuti.

Centralni delavski sindikalni svet je poskušal čimprej obnoviti svoje delo, čeprav ga je oblast pri tem ovirala. V drugi polovici junija 1921. leta je na plenumu sprejel nov statut, v katerem je izpustil točko, ki je govorila o povezanosti sindikata s KPJ; to je bil pogoj režima, da dovoli delovanje CRSVJ. Atentat na kralja Aleksandra in ministra Draškovića je bil povod, da je oblast ponovno prepovedala delovanje CRSVJ in njegovih sindikatov. Po velikem prizadevanju KPJ in 12 sindikalnih zvez, ki so ostale na osnovah revolucionarnega razrednega boja, je bila 14. septembra 1921. leta v Beogradu konferenca, na kateri so izvolili medstrokovni sindikalni odbor (MSOJ) kot novo začasno sindikalno centralo. Na konferenci 27. oktobra so sprejeli nova pravila, po katerih sindikati niso bili povezani z nobeno stranko, torej so bili neodvisni. Njihovo glasilo je bilo Organizovani radnik. Od 27. do 29. januarja 1923. leta je bila v Beogradu konferenca Neodvisnih sindikatov, na kateri se je MSO preimenoval v centralni delavski sindikalni odbor Jugoslavije (CRSOJ). Na tej konferenci so bili zastopani tudi Slovenci.

Tako so nastali Neodvisni sindikati, ki jih je ustanovila in izgradila ilegalna KPJ, ko je po sprejetju zakona o zaščiti države (2. avgusta 1921) postalo jasno, da ne bo mogoče obnoviti delovanja CRSVJ na prejšnjih temeljih, in ko ni bilo več moč prepričati razbijaškega delovanja socialistov, ki so, izkoriščajoč ofenzivo in množični teror buržoazije proti komunistom in KPJ, začeli odločno ustanavljati svoje sindikalno gibanje.

Socialisti so medtem obnovili svojo sindikalno centralo GRSJ in ob pomoči policije so prevzemali zaprte delavske domove, arhive in premoženje delavskih strokovnih organizacij. Dne 4. in 5. septembra 1921. leta je bila v Zagrebu konferenca predstavnikov GRS iz Beograda in Sarajeva, ORS iz Zagreba in Strokovne komisije iz Slovenije ter Zveze privatnih nameščencev Jugoslavije, na kateri so sprejeli sklep, da priznajo amsterdamsko sindikalno centralo. Na konferenci 7. in 8. januarja 1922. leta so ustanovili Glavni radnički savez Jugoslavije (GRSJ) kot svojo sindikalno centralo; GRS v Beogradu in Sarajevu, Strokovna komisija v Ljubljani in

Opšte radnički savez (ORS) v Zagrebu so postali njegovi pokrajinski organi.

Tako sta poslej obstajali dve razredni sindikalni centrali: komunistični centralni delavski sindikalni odbor (CRSOJ) in socialistični Glavni radnički savez (GRSJ), ki je priznaval amsterdamsko sindikalno internacionalo.

Cepitev delavskega razrednega sindikalnega gibanja se je začela tudi v Sloveniji. Poleg strokovnih organizacij v Strokovni komisiji so nastajale še neodvisne strokovne organizacije. Dne 10. novembra 1922. leta je bila ustanovljena Zveza neodvisnih strokovnih organizacij za Slovenijo. Na kongresu 7. decembra 1922

delavci v Jugoslaviji. Ker vodstvo Neodvisnih sindikatov ni nasprotovalo zahtevam reformistov, da mora biti združevanje izvedeno na podlagi idejne in organizacijske pripadnosti k amsterdamski sindikalni internacionali, je bilo na tako imenovanem združevalnem kongresu od 10. do 12. oktobra 1925. leta v Beogradu izvedeno združenje obeh sindikalnih central in njihovih strokovnih organizacij v Združeno delavsko sindikalno zvezo Jugoslavije (Ujedinjeni radnički sindikalni savez URSSJ). Tega združevanja pa Neodvisni sindikati niso priznali. Že prej je plenum CRSOJ (16. do 17. avgusta 1925) zavrnil pogoje reformistov za združitve,

Vodilni partijski delavci Oskar Kovačič, Vida Bernot-Tomšič, Tone Tomšič, Maks Strmečki in Mica Šlander junija 1937 na vrtu pri Kovačičevih Za gradom v Ljubljani.

se je zbralo 62 delegatov neodvisnih strokovnih zvez železničarjev, rudarjev, stavbincev, kovinarjev, lesnih delavcev in frizerjev. Organ neodvisnih sindikatov Slovenije je bila Strokovna borba (izhajati je začela že 23. oktobra 1922. leta kot glasilo neodvisne strokovne organizacije železničarjev). Glavni podarek delovanja je bil usmerjen v ustvarjanje enotne fronte proletariata. Po spopadu z Orjuno 1. junija 1924. leta v Trbovljah so bili Neodvisni sindikati prepovedani in jih v Sloveniji niso več obnovili, drugod pa so avgusta 1924. leta obnovili delovanje.

Obstoj dveh sindikalnih central in nezaupanje med obema smerema razrednih delavskih sindikatov sta slabila delavsko strokovno gibanje. Članstvo je upadalo pri obeh. Medtem ko je Strokovna komisija leta 1920. štela 19.242 članov, jih je imela leta 1921. le še 10.608, naslednje leto 8.722, leta 1923 je štela 7.885 in leta 1925 le 6.607 članov. Tudi število neodvisnih strokovnih organizacij je upadalo in jih je bilo pred razpustom leta 1924. le še 3.700 do 4.000. Neodvisni sindikati v vsej Jugoslaviji so leta 1922. šteli 26.481 članov, leta 1924 pa 23.430. Medtem pa je število delavcev narasčalo. Vedno večje število delavcev je ostajalo sindikalno neorganiziranih.

Leta 1925 je prišla pobuda za združitve obeh central razrednih sindikatov tudi iz mednarodnega delavskega gibanja, kar so pozdravili vsi razredno zavedni

obsodil kapitulantstvo izvršnega odbora Neodvisnih sindikatov in izvolil novo vodstvo. Tako je poleg na novo ustanovljene Združene delavske sindikalne zveze Jugoslavije še naprej (URSSJ) obstajala sindikalna centrala CRSOJ s svojimi organizacijami.

Ker v Sloveniji Neodvisni sindikati po prepovedi niso bili več obnovljeni, ni bilo problema dveh sindikalnih central ali dvojnosti razrednih strokovnih organizacij. Problem je bil, kako pridobiti članstvo nekdanjih Neodvisnih sindikatov, ki je ostalo brez svoje sindikalne organizacije. Zato je potekal proces združevanja v Sloveniji od spodaj, od članstva, drugje v Jugoslaviji pa od zgoraj, z združevanjem sindikalnih central, ki pa mu članstvo ni sledilo.

Niso pa bili s tem združeni vsi strokovno organizirani delavci niti v Sloveniji, kajti obstajale so še krščanskosocialistične delavske strokovne organizacije (Jugoslovanska strokovna zveza) in narodnosocialistične (Narodno socialna zveza, od 1926. leta Narodno strokovna zveza) kot delavske organizacije meščanskih strank. Na Hrvaškem pa je bila pomembna Hrvaška delavska zveza (Hrvaški radnički savez — HRS) kot delavsko krilo Hrvaške kmečke stranke (HSS), ki je bila ustanovljena leta 1923.

Delavstvo ni doseglo enotnosti med strokami, čeprav je bilo močno prizadevanje, da bi jo dosegli.

— Ste pri vas kaj storili za pravilno in racionalno izrabo kadrov?
— Seveda! Tovariš Lojze, doktor kemije, je na primer naš referent za kavico...

NAGRADNA KRIŽANKA

Rešitve pošljite do 15. junija 1977 na naslov: ČZP Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s prispisom na ovojnici NAGRADNA KRIŽANKA št. 22. Nagrade so: 200, 150 in 100 din.

de	BRAZILSKA ZVEZNA DRŽAVA (REČE)	SLAVNI ITALIJANSKI ZDELOVLEC VIOLIN	DEL POMOČNA RAVNINA	ANDREJ KURENT	LESENA STAVBA, UTA	TOVARNA V CELJU	DIJAZA JABLANA	PRAVO-KOTLIK	GNUSOBA	ZVITEK ZMOTEK NAVITEK	IZBOLJŠANE NEZDRAVI VILH RAZMER	MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA
ČETVEROKOTNIK, KJIMAVZROBE STRANČEŠINE												
URETENOST, RAZPOREJEN, TEN V RITMU												
RADIO-TELEVIZIJA				ZAHTEVA, PROŠNJA ČESKI POLITIK (DAN)								
PREDMET MISLENJA, VSEBINA MISLI						TAK ZVELIKIM NOSOM, PODZEM. HODNIK						NAŠA POKRAJINA, MED TISOV DONAVO
ITAL. FILM, IGRALKA MAGNANI					OSLOVSI GLAS			PODOBA		ADAM BOHORČ, VRSTA ZEMLJE		
LEPOTNA KRALJICA (OKIG.)					KAR NEKAKJ OBDAN							
ČUDOVIT SLAP BLIZU BOVCA						DIŠAVA TROBA VANILJE, ANDREJ PAVLOVEC						
MESTO IN REKA V BOSNI						IME FR. PISATELJA ZOLATA	ITALIJ. MOS. IME (ROSSI-LINI)	SOBICA NA LADJI, MESTEČE TRI ZADRU			VRSTA PUŠKE	ALJA TRKACEVA, BESEVALNI SOJN-GRS
CETINJE		BEIG MESTO (PERIT), PTICA KI REKA NATILA NATINE										
MESTO NA JUZ. URALI V SZ INDI-STR.-RUDNIK					GR. BOGINJA USODE, TUDI Z IME RADIO							BREZUČJE, NENAGLA-ŽENOST, TUJE ŽEN. IME
de 100m ² PRISTROJ, NAPRAVA				SOD. SRBSKA PISATELJICA, KANONJA OBLAST								
ZGOD. OTOK NA DONAVI, BLIZU BEGRADA								REŠETO				
STAVČNO LOČILO						ŽEN. IME						ITALIJAN. KAMION, PREDPRENI, PRI NAS
REKA V ANGLIJI, SKLOZI STRATFORD					LOŠIKE TOVARNE, HLADNINE		TRNOVO MESO, IZRASTEK NA GLAVI					
LETOVIŠČE NA ITAL. RIVIERI - MIRONIA POZODNA										HRV. IGRAVA (INBE), EDO PIRKER		
ZNAMKA ŠVICARSKIH UR												MESTO V JUŽNI ŠPANIJI
TRAČNICA					HIŠNI SVET							STO TI DEL DINARJA
												SESTAVIL: N. R.

REŠITEV NAGRADNE KRIŽANKE ŠTEV. 20:

Božidar Jakac, italijanstvo, Korotan, plin, ora, knezi, za, Bi, sat, Arion, Onek, znak, Rados, letov, elektromobil, Cam, Vi, arara, rigolar, NOV, VI, Kranj, Ava, Inn, tek, II, agal, finost, logika, olein, Ilovik, Saučo, notarjat, tat, tat, agar, RS, Ana.

Izzrebani reševalci križanke šte. 20:

- Izzrebani reševalci križanke šte. 20:
1. nagrada, 200 din: Zlatko Lipovšek, C. M. Tita 87, 64270 Jesenice
2. nagrada, 150 din: Metka Jerina, Linhartova 96, 61000 Ljubljana
3. nagrada, 100 din: Vesna Celarc, Stična 55, 61295 Ivančna gorica
Nagrade bomo poslali po pošti.

Med domom in službo

Visok in košen je Štalarjev Jože iz Brezovega dola pri Ambrusu. Ni čudno, da je tak. Dela v Litostroju, dela doma na kmetiji. Revma, ki se je je nalezel v službi, ga daje in končno ta pot... Od doma v službo in nazaj. Najmanj štiri ure na dan mu požre. Včasih, predvsem pozimi, še dve uri več. In to že šestnajst let.

»Očetova kmetija je majhna, letina pogosto slaba, davki visoki in edino, kar mi je preostalo, je bila služba.«

Tako je razlagal 47-letni Jože Nose, ko sem ga pred dnevi obiskal na domu.

»Prva leta je bilo res hudo. Do Zagradca, to je več kot deset kilometrov,

sem moral peš. Tudi več kot tri ure je bilo pozimi v eno smer. Pa potem še toliko nazaj. Le spat sem hodil domov. No, potem smo dobili avtobus do Ambrusa, to je naš, litostrojski avtobus. Tako se moram sedaj »prebijati« le še tri kilometre. To pa opravi z mopedom, če seveda ne zataji. Vendar se ne pritožujem. Obljubili so celo avtobus do Brezovega dola, ko bomo uredili cesto.«

Pa delo?

»Sprva sem bil navezovalec pri dvigalu, potem deset let čistilec odli tkov. Ko sem postal delovni invalid, so me premestili v skladišče. Sedaj izdajam in

popravljam orodje ter skrbim za stroje v našem oddelku, v čistilnici jekla. Doma pa, saj veste, vse... Od okopavanja krompirja, sekanja drv, dela v hlevu in še sto drugih stvari.«

Ali si ne bi poiskali dela bliže doma?

»Morda, saj je tu blizu zrastle mnogo novih tovarn. A kako naj zamenjam službo na stara leta. Tudi v Ljubljano bi lahko šel in v teh letih bi od podjetja morda dobil stanovanje. Vendar je kmetija le kmetija in oče pri petinsemdesetih letih ne more več biti sam.«

Kaj ste pravzaprav? Delavec ali kmet?

»Delavec, delavec, v službi in doma, saj je kmetija še vedno očetova.«

Jože ostaja, čeprav je to težko razumeti, zvest Litostroju in kmetiji. In to kljub štirim oziroma šestim uram, ki jih izgubi na poti. In Jože ni edini, zelo veliko je še takih.

A. AGNIČ

Jožetovo delo ni samo v skladišču, na skrbi ima tudi vse vrtnalne in brusilne stroje v svojem oddelku

Nekateri vozniki z avtobusom prespijo, toda Jože pravi, da se mu to še ni zgodilo

Še preden gre od doma, mora Jože poskrbeti za živino. Nakositi je treba, čeprav je zunaj še tema

Tudi njegovo delo v skladišču ni lahko. Menjavati mora brusilne plošče in sproti odpravljati manjše okvare

Moped pomeni Jožetu skoraj uro več spanja, zato ga skrbno neguje

»Mnogo Litostrojanov iz naših krajev je našlo delo bliže domu, vendar se jih je po mesecu ali dveh večina vrnila nazaj,« je zadržal Jože. »Teško je zamenjati službo.«

Ne zato, da bi varčevali z elektriko, marveč zaradi počitka hodijo pri Štalarjevih spat že v mraku

PRILOŽNOST ZA LJUBITELJE ZANIMIVIH KNJIG

ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST je znižala cene naslednjih knjigam:

VELIKA STAVKA

avtorja Vinka Trinkausa

(150 din) znižano 95 din

Delavski roman o dogodkih prve velike stavke zasavskih rudarjev v letu 1889.

NAVTIKA

AVTORJEV T. Kožuha in R. Štöke

(170 din) znižano 120 din

Knjigo priporočamo ljubiteljem morja in vodnih športov, zlasti pa listim, ki se pripravljajo na izpit za voznika mornarskega čolna.

NACIONALNO VPRAŠANJE V NOVEM OBDOBJU

avtorja Najdana Pašiča

(130 din) znižano 100 din

Knjigo priporočamo vsem družbenopolitičnim organizacijam, predvsem pa tistim, ki se zanimajo za narodnostne manjšine.

NAROČILNICA

Nepreklicno naročam pri ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST

..... izvodov knjige NAVTIKA — 120 din

..... izvodov knjige VELIKA STAVKA — 95 DIN

..... izvodov knjige NACIONALNO VPRAŠANJE V NOVEM OBDOBJU — 100 din

Knjige pošljite na naslov:

Kraj, poštna št.:

Datum:

Čitljiv podpis naročnika
(z žigom za pravne osebe)

Knjige lahko naročite na naslov ČGP Delo — TOZD DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Dalmatinova 4, oz. kupite v naši knjigarni — galeriji na Tavčarjevi ulici 5 v Ljubljani.

V imenu odbora za inovacije SR Slovenije je minuli teden njegov predsednik Andrej Verbič podelil zvezna priznanja na osnovi odloka o priznanjih za dosežene rezultate pri razvoju inventivnega dela na področju tehnoloških inovacij in varstva pravic industrijske lastnine v Jugoslaviji.

Tovariš Verbič je v nagovoru poudaril pomen družbenega dogovora o inovacijah, ki smo ga v Sloveniji podpisali lani in ki zagotavlja uspešnost delovanja inovacijskega sistema ter razrešuje temeljna vprašanja inovacijske politike v Sloveniji. S tem postaja tudi inovacijsko delo pomemben dejavnik v družbenem planiranju in se vključuje v samoupravno in poslovno prakso združenega dela.

Visoka zvezna priznanja so v Sloveniji prejeli:

Listino: Elektrokovina Maribor, Železarna Jesenice in združeno podjetje Iskra Ljubljana.

Plaketo: Krka Novo mesto, Meblo Nova Gorica, Tomos Koper, TAM Maribor in Tovarna stikalnih naprav Maribor.

Diplomo: Komisija za inventivno dejavnost pri občinskem svetu ZSS Maribor, občinska konferenca SZDL Celje, odbor za izumiteljstvo in tehnični napredek pri republiškem svetu ZSS Ljubljana, komisija za množično inventivno dejavnost pri izvršnem odboru združenja TOZD elektroindustrije Gospodarske zbornice Slovenije, konferenca mladih delavcev

pri republiški konferenci ZSMS, Ivan Ažman, občinski svet ZSS Maribor, Jože Jan. Novum Ljubljana, prof. Metod Dular, Zveza ekonomistov Slovenije, Janko Puklavc, Zavod SRS za produktivnost dela, Krsto Banovič, Strojna tovarna Maribor, Mirko Gulč, mestni odbor za inovacije Koper in Stane Torkar, Železarna Jesenice.